

Begroting Gemeente Ommen 2019

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1 Hoofdpijnen van de programmabegroting	7
A. Uitgangspunten	7
B. Meest recente meerjarenbeeld en perspectief	7
C. Bestuursakkoord Samen Ommen 2018 - 2022	10
D. Kredieten die samenhangen met de mutaties in de begroting	11
E. Gevolgen ontvlechting	11
F. Kosten transformatie	13
G. Grondexploitaties	14
H. Weerstandsvermogen, reserves en financiële kengetallen	14
I. Begroting in cijfers en grafieken	16
J. Vaststellingsbesluit	18
2 Programma's	20
2.1 Interactief Ommen	21
2.1.1 Bestuur	21
2.1.2 Dienstverlening	22
2.1.3 Communicatie en interactie met burgers	23
2.2 Duurzaam Ommen	27
2.2.1 Milieu en Duurzaamheid	27
2.2.2 Reiniging en afvalinzameling	29
2.2.3 Riool en water	30
2.2.4 Openbaar groen, natuur en landschap	31
2.2.5 Begraafplaatsen	33
2.3 Veilig Ommen	37
2.3.1 Integrale veiligheid	37
2.3.2 Brandweer	39
2.3.3 Rampen en zware ongevallen	39
2.4 Bereikbaar Ommen	42
2.4.1 Beheer wegen & voorz. in de openb.ruimte	42
2.4.2 Verkeer en vervoer	43
2.5 Jeugdig Ommen	48
2.5.1 Jeugd	48
2.5.2 Onderwijs	51
2.5.3 Onderwijshuisvesting	52
2.6 Leefbaar Ommen	56

2.6.1 Ruimtelijke Ordening.....	56
2.6.2 Volkshuisvesting / woningbouw.....	59
2.6.3 Economie	62
2.6.4 Plattelandsvern. kl.kernen en agr.sector	66
2.7 Zorgzaam Ommen	70
2.7.1 Volksgezondheid	72
2.7.2 Wet Maatschappelijke Ondersteuning.....	75
2.7.3 Werk en Inkomen	80
2.8 Recreatief Ommen	88
2.8.1 Kunst, Cultuur en Monumentenzorg.....	88
2.8.2 Recreatie & Toerisme	90
2.8.3 Sport en Accommodaties	93
2.9 Alg. dekk.midd. onvoorz.&mutatie reserve	100
3 Paragrafen	103
3.1 Lokale heffingen	104
3.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing.....	114
3.3 Financiering	120
3.4 Grondbeleid.....	123
3.5 Kapitaalgoederen	124
3.6 Bedrijfsvoering	130
3.7 Informatiebeveiliging	131
3.8 Verbonden partijen	133
4 Nota reserves en voorzieningen.....	159
5.1 Bijlagen algemeen	163
Bijlage I: Kerngegevens.....	163
Bijlage II: Overzicht aanpassing tarieven van rechten en belastingen.....	164
Bijlage III: Incidentele baten en lasten	166
Bijlage IV: EMU-saldo	167
Bijlage V: Reserves en voorzieningen meerjarig	168
Bijlage VI: Meer jaren investeringsplanning.....	172
Bijlage VIII: Overzicht taakvelden.....	173
Bijlage VII: Overzicht 3D	179

Inleiding

Voor u ligt de programmabegroting 2019, inclusief het financieel meerjarig begrotingsperspectief voor 2019-2022. Deze programmabegroting is de eerste begroting van de nieuwe collegeperiode 2018-2022. Centraal in deze bestuursperiode staat de uitwerking van het Bestuursakkoord Samen Ommen!

Uitdagingen voor 2019 en verder

De uitdagingen zoals die zijn verwoord in het Bestuursakkoord betreffen vijf thema's:

1. Een economisch sterk Ommen
2. Duurzaam Ommen
3. Sociaal en waardevol Ommen
4. Leefbaar en veilig Ommen.
5. Een zelfstandige en toekomstgerichte gemeente Ommen

De aantrekkende economie heeft ook grote betekenis voor Ommen. De gemeente ziet kansen in specifieke branches als toerisme/recreatie en de agrarische sector. De gemeente faciliteert dit door onder meer een aantrekkelijk centrum, het ruimte geven aan initiatieven en een goed bedrijventerrein (Rotbrink). Ommen wil daarbij een krachtige samenwerkingspartner zijn in de regio. Ommen wil ook bijdragen aan duurzaamheid. Niet alleen wordt geëxperimenteerd met nieuwe energiebesparende oplossingen, maar ook zet Ommen zich in voor een maximaal resultaat bij de energietransitie. Ommen kent een goede basiszorg, met inzet op preventie en zorg dichtbij voor jong en oud. Met het (nieuwe) naoberschap stimuleren we oog voor elkaar, waarbij specifieke aandacht is voor kwetsbare inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers. De afgelopen jaren zijn in Ommen de nodige woningbouwprojecten gestart. In deze periode kunnen we het woningaanbod verder passend maken voor jong en oud. Ook is er aandacht voor de leefbaarheid van het platteland en de bereikbaarheid van Ommen met een goed wandel -en fietspadennetwerk en goed onderhouden wegen.

Passend bij een zelfstandige en toekomstgerichte gemeente is de Houtskoolschets voor de organisatie van Ommen uitgewerkt in een toekomstgericht functieboek. Op basis daarvan zijn (nieuwe) medewerkers aangenomen. Onze houding en werkwijze is in basis dienstverlenend. En voor die inwoners die niet zelf kunnen of waar de directe omgeving niet kan helpen of ondersteunen hebben wij de verantwoordelijkheid en taak om "te zorgen voor". Maar steeds vaker zullen wij een beroep doen op de expertise van andere organisaties en individuen om gezamenlijk maatschappelijke opgaven vorm te geven. Per 1 januari start de nieuwe organisatie, die geleidelijk zal worden uitgebouwd. Daarbij hoort een toegankelijk 'huis van de gemeente', waar iedereen welkom is en zich welkom voelt.

In het bestuursakkoord is extra aandacht gegeven aan de Ommer Agenda 2018-2022. De ambitie van de gemeenteraad is om te investeren in de kracht van de samenleving, beleid en inhoudelijke programma's echt samen opstellen en uitvoeren met de inwoners, organisaties en ondernemers. De Ommer Agenda is een dynamische agenda voor de toekomst van Ommen, waar inwoners en gemeenteraad voldoende inbreng in kunnen hebben. We zien in Ommen ook voldoende mogelijkheden. We ervaren dat er vanuit de samenleving initiatieven ontstaan die vragen om een andere rol van de gemeente. Ook wetgeving draagt daar aan bij. De komst van de omgevingswet bijvoorbeeld vraagt niet alleen om een actualisatie van het GOP, maar ook om anders te kijken naar de manier waarop we als totale gemeentelijke organisatie werken. En hoe we onze interactie met de inwoners, bedrijven en andere organisaties binnen en buiten onze gemeente kunnen en willen vormgeven.

Procesplanning

Vóór de begrotingsbehandeling wordt nog de eerste begrotingswijziging aan u aangeboden. Tevens wordt voor de behandeling van de begroting de 2e bestuursrapportage aan uw raad toegezonden.

De planning voor de behandeling van deze begroting ziet er als volgt uit:

• Verspreiden stukken	27 september
• Inleveren financieel technische vragen door fracties	11 oktober
• Verzending financieel technische vragen	24 oktober
• Rekeningcommissie	29 oktober (maandag)
• Raadscommissies (inspraak burgers)	1 november
• Raadsvergadering	8 november

Wij stellen u voor conform het vaststellingsbesluit te besluiten tot vaststelling van de programmabegroting 2019 en de (meerjaren) begroting 2019-2022. Daarmee machtigt uw raad ons college uitvoering te geven aan het begrotingsjaar.

Wij zien uit naar de bespreking van deze begroting door en met uw raad.

Ommen, 25 september 2018,

Burgemeester en wethouders van Ommen,

Secretaris,

Burgemeester,

J.W.H. Blaauw

mr. drs. J.M. Vroomen

1 Hoofdpijnen van de programmabegroting

A. Uitgangspunten

Onder verwijzing naar de door uw raad in juni 2018 vastgestelde Kaderbrief 2019, volgen hieronder de uitgangspunten op basis waarvan de begroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019 t/m 2022 is opgesteld:

- A basis is de begroting bestaand beleid inclusief de raadsbesluiten t/m de 1e bestuursrapportage 2018
- B nieuw beleid/voorstellen investeringen worden overgenomen uit de 1e bestuursrapportage 2018 / Bestuursakkoord 2018 - 2022;
- C bij de berekening van de gemeentefondsuitkering wordt rekening gehouden met de uitkomsten van de mei circulaire 2018;
- D de transitie sociaal domein verloopt voor de gemeente budgettair neutraal (inclusief de bestaande middelen voor het sociaal domein). Dat wil zeggen dat er van uit wordt gegaan dat het beschikbare budget toereikend is voor de directe zorg, de kosten van de gebiedsteams en de (extra) inzet;
- E de begroting 2019 wordt opgesteld tegen lopende prijzen, dat wil zeggen:
 - 1. voor ontwikkeling loonkosten 2019 wordt uitgegaan van 2% stijging;
 - 2. voor prijsstijging 2019 wordt 2,4% gehanteerd. Dit percentage is ontleend aan de mei circulaire 2018;
- F voor de jaren 2020-2022 wordt gerekend met constante prijzen (geen loon- en prijsstijging);
- G de tarieven worden in 2018 inflatoir verhoogd met 2,4%, er worden ook tarieven extra verhoogd, o.a. OZB. Hiervoor verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale Heffingen;
- H bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen worden geraamd conform de begroting 2019 van deze verbonden partij;
- I renteomslagpercentage 1,5%;
- J rente nieuw aan te trekken geldleningen van 1,5%;
- K de ramingen voor grondexploitaties (inclusief de ramingen voor plankosten) sluiten aan bij de nieuw op te stellen nota grondexploitatie 2019.
- L de netto schuld quote bedraagt maximaal 100%
- M de Bestuursdienst Ommen - Hardenberg wordt per 1 januari 2019 opgeheven.

B. Meest recente meerjarenbeeld en perspectief

Bij de 1e bestuursrapportage 2018 hebben wij het financieel perspectief voor 2019 en volgende jaren geschetst. Een sluitende begroting en het weerstandsvermogen op orde.

In de Kaderbrief 2019 zijn trends en ontwikkelingen voor 2019 en verdere jaren gesignaleerd en financieel vertaald. De voorstellen in de Kaderbrief 2019 zijn verwerkt in de nu voorliggende (meerjaren)begroting 2019-2022.

Daarbij merken wij op dat de budgetten voor deze voorstellen eerst door uw raad beschikbaar worden gesteld op het moment dat de raad de begroting 2019 vast stelt.

Onderstaand een overzicht met als vertrekpunt de uitkomsten zoals deze gepresenteerd zijn bij de 1^e bestuursrapportage 2018 (aangevuld met de uitkomsten van de meicirculaire) inclusief een korte toelichting op de structurele en incidentele bijstellingen.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
<u>Structureel</u>				
Saldo na 1e bestuursrapportage 2018	539	372	364	319
Uitkomsten meicirculaire	1.390	1.569	1.772	1.900
Structureel saldo	1.929	1.941	2.136	2.219
Bijstellingen	-771	-1.615	-1.738	-1.802
Nieuw structureel saldo	1.158	326	398	417
<u>Incidenteel</u>				
Saldo na 1e bestuursrapportage 2018	-512	-551	-963	
Bijstellingen	-1.432	-50	-50	
Nieuw incidenteel saldo	-1.944	-601	-1.013	
Nieuw begrotingssaldo	-786	-275	-615	417

In dit huidige saldo zijn alle mutaties verwerkt waartoe uw raad via de begroting, de kaderbrief of begrotingswijziging heeft besloten. Dit betekent dat ook alle 'richtinggevende' besluiten uit de kaderbrief zijn meegenomen, inclusief wijzigingen waartoe besloten bij vaststelling van de Kaderbrief 2019. Bij dit soort besluiten komt het geld al wel in de meerjarenbegroting te staan, maar volgt de formele bekrachtiging op een later moment. Veelal is dat de begrotingsbehandeling voor het betreffende jaar, maar soms is een afzonderlijk raadsbesluit aan de orde (bijvoorbeeld bij grote investeringen). In die zin hebben de richtinggevende besluiten een bijzondere positie.

Specificatie van de bijstelling met korte toelichting

	Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
	<u>Bijstellingen structureel</u>				
A	Loon- en prijsstijging	-349	-367	-368	-363
B	Kapitaallasten	334	331	338	359
C	Budgetten Maatschappelijk Domein / Vrijval stelposten	-94	-220	-223	-311
D	Gevolgen ontvlechting	167	-154	-189	-192
E	Verbonden partijen	-112	-105	-98	-70
F	Lonen en salarissen bestuur	-162	-162	-162	-101
G	Uitvoering bestuursakkoord 2018 - 2022	-619	-853	-978	-978
H	Algemene uitkering (meicirculaire)	150	192	191	161
I	Belastingen	-53	-53	-53	-53
J	Afval / riolering	-29	-104	-104	-104
K	Extra lasten Kindplein West	-62	-157	-124	-92
L	Informatiebeveiliging	-15	-15	-15	-15
M	Dividend	-21	-21	-21	-21
N	Sociale leningen / collectieve verzekering	-22	-22	-22	-22
O	Grondbedrijf	116	95	68	0
P	Afronding	0	0	22	0

	Totaal bijstellingen structureel	-771	-1615	-1738	-1802
	<u>Bijstellingen incidenteel</u>				
Q	Uitvoering bestuursakkoord 2018 - 2022	-354	-50	-50	
R	Budgetten Maatschappelijk Domein	-76			
S	Monument Besthemerberg	-10			
T	Openingstijden winkels en horeca	-15			
U	Informatiebeveiliging	-5			
V	Grootonderhoud flexibele voorraad	-22			
W	Afwikkeling BOH / Opbouw organisatie	-950			
	Totaal bijstellingen incidenteel	-1432	-50	-50	0

Toelichting bijstellingen	
A	Op basis van de richtlijnen voor de begroting 2019 is voor de prijsstijging en verhoging van tarieven en belastingen een percentage gehanteerd van 2,4%. Dit percentage is ontleend uit de meicirculaire 2018. Voor de ontwikkeling van de loonsom is 2% gehanteerd.
B	De rente- en afschrijvingslasten vallen lager uit dan eerder begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door andere fasering van de investeringen en herberekening van de rente.
C	Betreft hier de vrijval van de stelpost prijscompensatie en aanpassing van de budgetten van Maatschappelijk Domein. Voor de aanpassingen Maatschappelijk Domein wordt verwezen naar de afzonderlijke paragraaf in dit financiële hoofdstuk en naar bijlage 7.
D	Voor de toelichting op deze post wordt hier verwezen naar de afzonderlijke paragraaf in dit financiële hoofdstuk.
E	Op basis van de begrotingen van GGD, Omgevingsdienst en Veiligheidsregio zijn de bijdragen aangepast. De verhoging van de bijdrage is (vooral) toe te schrijven aan de verwachte loon- en prijsstijging. Daarnaast is bij de Veiligheidsregio sprake van een taakstelling oplopend naar € 42.000 in 2022.
F	In de raming is nu rekening gehouden met de uitbreiding van het aantal wethouders van 2 naar 3 en wachtgeld in verband met voormalig personeel.
G	Voor de toelichting op deze post wordt hier verwezen naar de afzonderlijke paragraaf in dit financiële hoofdstuk.
H	Na uitkomst van de meicirculaire is er nog een correctie gekomen op de re-integratie uitkering en is rekening gehouden met toekomstige prijscompensatie Sociaal Domein.
I	Het gaat hierbij met name om een lagere OZB opbrengst niet woningen. Dit wordt veroorzaakt door bezwaarschrift van object met aanzienlijke WOZ-waarde.
J	In het kader van het DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) worden stresstesten uitgevoerd op het gebied van wateroverlast, overstromingsrisico, droogtestress en hittestress. Op basis van de resultaten wordt een risicodialoog gevoerd met belanghebbenden. Vraag daarbij is hoe er wij dit vinden en kunnen en willen we er wat aan doen. Ook wordt hierbij in beeld gebracht wat de gevolgen voor de tarieven zijn.
K	Extra lasten Kindplein West: als gevolg van hogere bouwpreizen en toegenomen duurzaamheidseisen is verhoging van de ramingen noodzakelijk.
L	Door de snelle maatschappelijke- en technologische ontwikkelingen en toenemende cybercriminaliteit worden de risico's op het gebied van informatiebeveiliging steeds groter. Om deze risico's te verkleinen worden de wettelijke eisen en richtlijnen voor overheidsorganisaties steeds verder aangescherpt met als gevolg dat we nieuwe en aanvullende organisatorische en technische maatregelen dienen te implementeren om onze processen hieraan te laten voldoen.

M	Vitens heeft de winstverwachtingen bijgesteld en als gevolg hiervan wordt voor de komende jaren met een lagere dividenduitkering rekening gehouden.
N	Per 1 januari 2019 worden de rentetarieven die de Gemeentelijke Kredietbank hanteert voor sociale leningen losgelaten en wordt een rentepercentage van 5% aangehouden. Daarnaast biedt de gemeente aan inwoners met een laag inkomen en hoge zorgvraag een collectieve zorgverzekering van Zilveren Kruis aan. In 2018 is de gemeentelijke bijdrage in de zorg verhoogd. Met de verhoging van deze gemeentelijke bijdrage compenseren we een groter deel van de maandelijkse premie die verzekerden moeten betalen. Zo blijft de regeling aantrekkelijk voor inwoners.
O	De raming voor de toerekening plankosten is aangepast aan de nota Grondexploitatie 2019. Voor de komende jaren worden extra activiteiten verwacht en als gevolg hiervan worden meer (plan)kosten aan de grondexploitatie doorberekend.
P	Bestaat uit diverse kleinere bedragen en wordt daarom niet nader toegelicht.
Q	Voor de toelichting op deze post wordt hier verwezen naar de afzonderlijke paragraaf in dit financiële hoofdstuk.
R	Betreft hier de aanpassing van de budgetten van Maatschappelijk Domein. Voor de aanpassingen Maatschappelijk Domein wordt verwezen naar de afzonderlijke paragraaf in dit financiële hoofdstuk en naar bijlage 7.
S	Om een aansprekende, respectvolle plek te creëren voor de jaarlijkse traditionele dodenherdenking op de Besthemerberg wil het Cultuurhistorisch Centrum Ommen het huidige oorlogsmonument op die plek vernieuwen. Een nieuw monument kan tevens een bijdrage leveren aan het zichtbaar maken van de geschiedenis van Kamp Erika.
T	In 2019 wordt een gedegen, objectief, evaluatief onderzoek uitgevoerd naar de huidige regeling voor de winkeltijden in Ommen. Hierbij wordt onder meer onderzocht wat op grond van de huidige regels wel en niet goed werkt. Daarnaast wordt in dit onderzoek een evaluatie gehouden over de koopzondagen. De resultaten van dit onderzoek worden ingebracht voor politieke besluitvorming eind 2019.
U	Zie opmerkingen opgenomen onder punt L.
V	Betreft onderhoud flexibele voorraad welke niet structureel is opgenomen in de begroting.
W	Voor de toelichting op deze post wordt hier verwezen naar de afzonderlijke paragraaf in dit financiële hoofdstuk.

C. Bestuursakkoord Samen Ommen 2018 - 2022

Onderstaand een overzicht van de onderwerpen uit het bestuursakkoord die financieel zijn verwerkt in deze begroting. Voor een toelichting wordt verwezen naar de teksten bij de diverse programma's.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
<u>Uitkomsten bestuursakkoord</u>				
Functieverbetering Gemeentehuis	12	44	44	44
Afschaffen hondenbelasting	44	88	88	88
Burger- / maatschappelijke initiatieven	235	370	470	470
Extra kosten brug Junne	6	10	10	10
Ruimte voor de Vecht	33	33	33	33
Aanpak asbest	30	30	30	30
Toplaag kunstgrasvelden / atletiekbaan	56	56	56	56

Forensenbelasting	100	100	100	100
Bibliotheek	75	75	75	75
Verkeersvisie	28	47	72	72
Totaal bijstellingen structureel	619	853	978	978
<u>Uitkomsten bestuursakkoord</u>				
Extra parkeren centrum	175			
Verbetering vakantieparken	50	50	50	
Renovatie fiets- en wandelnetwerk	129			
Het Laer (grootonderhoud)	p.m.			
Ontwikkeling Haven Oost	p.m.			
Totaal bijstellingen incidenteel	354	50	50	-

D. Kredieten die samenhangen met de mutaties in de begroting

Bij een aantal structurele mutaties in de begroting hoort ook een investeringskrediet voor 2019. Het gaat om de volgende investeringen:

Functieverbetering gemeentehuis	€	800.000
Extra krediet Brug Junne	€	999.000
Extra krediet toplaag kunstgrasvelden / atletiekbaan	€	1.600.000
Oversteekbaarheid en veiligheid fiets	€	77.000
Veilige bermen fietspad Beerzerweg en Zwolseweg	€	260.000
Kindplein West	€	9.500.000

E. Gevolgen ontvlechting

Op 7 december 2017 heeft Hardenberg besloten om uit de gemeenschappelijke regeling Bestuursdienst Ommen Hardenberg (BOH) te treden. In deze begroting gaan wij er vanuit dat de BOH per 1 januari 2019 is opgeheven en dat Ommen de komende jaren diensten gaat afnemen van Hardenberg.

Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Hardenberg neemt per 1 januari 2019 het binnen de BOH resterende personeel en (overige) bedrijfsvoeringmiddelen over. Daar staat tegenover dat Ommen voor het Openbaar Gebied, EKT (Expertise Kennis Team) vanuit het Maatschappelijk Domein en de ICT dienstverlening diensten zal afnemen van Hardenberg in de vorm van Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's), waarbij een contractperiode van 6 jaar is afgesproken.

Voor dienstverlening ten aanzien van de categorieën Facilitair, Financiën, Salarisadministratie, Verzekeringen en Belastingen zijn Tijdelijke Uitbestedingscontracten (TUC's) afgesproken met een looptijd van in ieder geval 2 jaar.

Voor de overige activiteiten die nu door de BOH worden uitgevoerd is besloten deze al per gemeente specifiek in te gaan vullen, dan wel aanvullende afspraken te maken, daar waar dit voor de continuïteit van die dienstverlening gewenst is en vanuit Hardenberg mogelijk is (TUC's parkeren).

Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij naar het Ontvlechtingsakkoord.

In 2018 is een uittreedsom verwerkt van Hardenberg aan Ommen van eenmalig € 1,3 miljoen en een bijdrage voor het overnemen van personeel binnen de categorie 'Overig' vanuit Ommen aan Hardenberg van eenmalig € 3 50.000. Per saldo een bedrag van € 950.000, welke in 2019 wordt gereserveerd voor afwikkeling BOH / opbouw eigen organisatie.

Hieronder zijn de gevolgen van het ontvlechtingsakkoord voor de gemeentebegroting 2019 - 2022 in beeld gebracht en toegelicht.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Vervallen begrote bijdrage aan BOH	13.409	13.009	12.953	12.950
<u>Besteding:</u>				
Eigen organisatie*	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
Specifiek Ommen	-1.045	-1.045	-1.045	-1.045
DVO's**	-5.657	-5.678	-5.678	-5.678
TUC's (2019 en 2020)	-897	-888	-888	-888
TUC's parkeren	-2.143	-2.052	-2.031	-2.031
Totaal bijdrage Ommen	-13.242	-13.163	-13.142	-13.142
Totaal	167	-154	-189	-192
Afwikkeling BOH / opbouw eigen organisatie	-950			
Gevolgen voor de begroting 2019 e.v.	-783	-154	-189	-192
Waarvan structureel	167	-154	-189	-192
Waarvan incidenteel	-950			

* Waarvan overname BOH € 1,7 miljoen.

** Dit is inclusief de mutaties in de reserves voor het ideaal complex (ICT en Tractie). Hierover worden nog nadere afspraken gemaakt.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Huisvesting Buitendienst	88	88	88	88
Carrousel (vast personeel)	534	534	534	534
Carrousel (overige kosten)	178	178	178	178
Gemeentehuis	245	245	245	245
Totaal	1.045	1.045	1.045	1.045

Vervallen begrote bijdrage aan de BOH

Dit bedrag is nog gebaseerd op de meerjarenbegroting 2019-2022 van de BOH.

Eigen organisatie

Naast de overname van de BOH voor € 1,7 miljoen is sprake van opbouw eigen organisatie voor € 1,8 miljoen.

Specifiek Ommen

Een deel van de uitgaven binnen de BOH-begroting hebben specifiek betrekking op Ommen. Zie ook bovenstaande tabel met een specificatie hiervoor.

Totaal bijdrage Ommen

Zoals hiervoor aangegeven gaat Ommen (een deel van) de dienstverlening van Hardenberg afnemen. De vergoeding die Ommen hiervoor betaald is berekend op basis van de verdeelsleutel 25/75.

Uittreedsom Hardenberg en afkoopsom Ommen

In 2018 is een incidentele vergoeding ontvangen van € 1.300.000 van Hardenberg in het kader van de ontvlechting, daarnaast heeft Ommen € 350.000 betaald voor afkoop van de categorie "overig". Per saldo ontvangt Ommen € 950.000 en dit wordt gereserveerd voor de afwikkeling van de BOH / opbouw eigen organisatie.

F. Kosten transformatie

De nieuwe taken zijn aan de gemeente overgedragen met forse (Rijks)kortingen op de beschikbare budgetten. In 2015 heeft de gemeenteraad het beleidsplan 'Samen Doen' vastgesteld. De doelstelling hiervan is het leveren van goede zorg en ondersteuning binnen de beschikbare budgetten. Voorlopig verwachten wij in de gemeente Ommen nog uit te komen met de beschikbare budgetten:

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Beschikbaar na 1e bestuursrapportage 2018	77	201	273	333
Meicirculaire	332	374	388	481
Na meicirculaire 2018	409	575	661	814
Bijstellingen 2e bestuursrapportage				
Participatiewet	-242	-342	-442	-392
WMO	209	226	226	226
Beschermd Wonen	210	210	210	210
Hogere uitvoeringskosten RSJ	-16	-16	-16	-16
Resteert	570	653	639	842

Er zijn echter nog steeds risico's en onzekerheden rond de budgetten. Deze staan ook beschreven in de risicoparagraaf bij deze begroting. Waar mogelijk zijn op deze risico's beheersmaatregelen genomen, waarbij er ook nadrukkelijk geïnvesteerd wordt in de sturing en verantwoording. De ontwikkeling van de Monitor Maatschappelijk Resultaat is hier een voorbeeld van.

Vanaf 2019 is een groot gedeelte van de Integratie Uitkering Sociaal Domein toegevoegd aan de algemene uitkering. Het wordt daarmee minder inzichtelijk welke budgetten specifiek voor de 3D's beschikbaar worden gesteld. Daarnaast is intussen de transitie een feit. De komende jaren gaan we de transformatie verder vormgeven. Dit doen we samen met inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers, professionals in de zorg en ondersteuning, medewerkers van Samen Doen, beleid, bestuur en politiek. Het ligt daarom voor de hand om in de toekomst de 3D budgetten niet meer apart uit te lichten, maar dit in een breder geheel te plaatsen.

Bij het overzicht dat wij hiervoor hebben gegeven van de beschikbare budgetten sociaal domein merken wij nog het volgende op.

In voorgaande begrotingen hebben we gewerkt met zogenaamde egalisatieposten en werden deze posten begroot binnen de betreffende programma's. In de begroting 2018 hebben wij aangekondigd dat er vanaf 2019 geen egalisatieposten meer worden begroot en dat de ramingen gebaseerd moeten worden op reële aannames. Deze lijn brengt met zich dat de hiervoor weergegeven saldi verrekend worden met het begrotingsresultaat. Toch hebben wij in deze begroting deze lijn niet ingezet en de egalisatieposten gehandhaafd. Dit enerzijds vanwege de risico's en onzekerheden, zoals hiervoor geschetst. Maar een nog belangrijke reden voor het handhaven van de egalisatieposten is dat in 2020 een herverdeling zal plaatsvinden van de middelen die gemeenten ontvangen voor de taken sociaal domein. Hoe deze herverdeling voor onze gemeente gaat uitvallen is nu niet aan te geven.

G. Grondexploitaties

Tegelijkertijd met deze begroting bieden wij u het MJP 2018 aan. Daarin geven wij per grondexploitatie een actueel beeld van de stand van zaken en prognose voor de planperiode. Per saldo dient een bedrag van € 212.000 vrijvallen uit de voorzieningen. Dit laatste wordt verwerkt in de 2e bestuursrapportage van 2018. De onttrekking uit de voorziening wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de positieve ontwikkelingen omtrent de Rotbrink.

H. Weerstandsvermogen, reserves en financiële kengetallen

Het weerstandsvermogen is een belangrijk item binnen de gemeentelijke financiële huishouding. Er dient een goed evenwicht te zijn tussen enerzijds de risico's en anderzijds de mogelijkheden om die op te vangen.

Bij de Kadernota 2017 is het minimale weerstandsvermogen berekend voor de gemeente Ommen. De benodigde algemene reserve is berekend op € 3,5 miljoen. De onderbouwing is als volgt:

• Algemene risico's	€ 0,8 miljoen
• Sociaal Domein	€ 0,8 miljoen
• Grondexploitatie complexen	€ 0,9 miljoen
• Extra buffer	€ 1,0 miljoen
Totaal	€ 3,5 miljoen

Hieronder is het verloop van de algemene reserve weergegeven, gebaseerd op de begroting zoals deze nu voorligt:

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	5.843	9.649	8.863	8.588	7.973
Resultaat jaarrekening 2017	5.265				
Resultaatbestemming	-272				
Begrotingsresultaat	-1.187	-786	-275	-615	417
Nieuwe stand	9.649	8.863	8.588	7.973	8.390

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat Ommen de algemene reserve ruim boven de gewenste minimale omvang van € 3,5 miljoen in 2022 heeft.

Ratio risico's versus algemene reserve

De som van de (gekwantificeerde) risico's is € 3.500.000

De algemene reserve is per 1 januari 2019 groot € 9.649.000

Vergelijking van deze bedragen leidt tot onderstaande uitkomst:

Weerstandsvermogen	Begroting
Bedragen x € 1.000	2019
beschikbare capaciteit (per 1 januari 2019)	€ 9.649
benodigde capaciteit	€ 3.500
ratio weerstandsvermogen	2,8

Idealiter is de uitkomst van deze ratio 1 of hoger. Een score van 2,8 kwalificeert als uitstekend.

Begroting 2019	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kengetallen						
Netto schuldquote	57%	89%	85%	75%	65%	56%
Netto schuldquote*	47%	75%	71%	60%	50%	41%
Solvabiliteitsratio	19%	11%	15%	17%	17%	21%
Structurele exploitatie ruimte	0%	1%	2%	1%	1%	1%
Grondexploitatie	23%	37%	26%	24%	21%	17%
Belastingcapaciteit**	97%	98%	102%	102%	102%	102%

* Het gaat hier om de nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

** De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Door deze ratio's een aantal jaren bij te houden, wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling en daarmee zullen deze ratio's ook in sturingswaarde gaan toenemen. Een korte toelichting wordt gegeven in de paragraaf Weerstandsvermogen.

I. Begroting in cijfers en grafieken

De omzet van de begroting 2019 ligt op een niveau van € 47,8 miljoen (inclusief mutatie reserves). De verdeling naar programma's wordt in onderstaande tabel en grafiek zichtbaar.

	Programma	Bedrag x € 1.000
1	Interactief Ommen	-3.020
10	Verdeeldienst	-207
2	Duurzaam Ommen	-5.719
3	Veilig Ommen	-2.395
4	Bereikbaar Ommen	-2.297
5	Jeugdig Ommen	-5.943
6	Leefbaar Ommen	-5.609
7	Zorgzaam Ommen	-14.598
8	Recreatief Ommen	-4.147
9	Alg. dekk.midd. onvoorz.&mutatie reserve	-3.894
	Totaal lasten	-47.828

De meeste lasten komen voort uit de programma's:

Zorgzaam Ommen (30,5%)

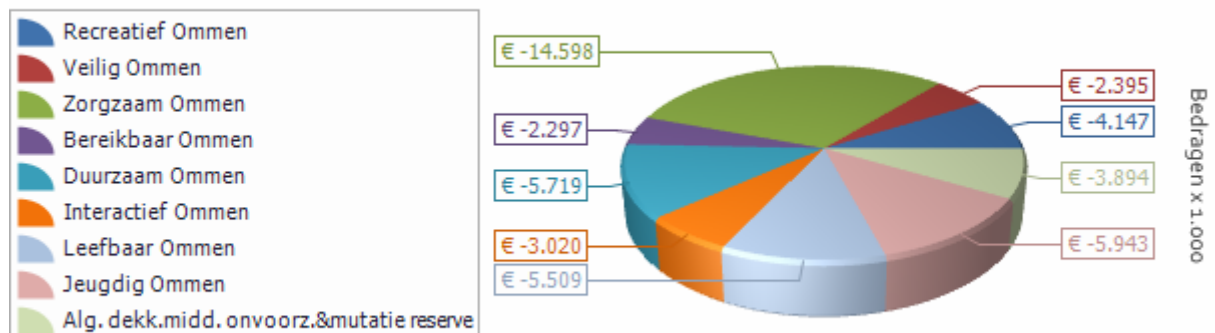
- Bijstandsverlening
- WMO
- Sociale werkvoorziening
- Volksgezondheid

Jeugdig Ommen (12,4%)

- Onderwijs (huisvesting)
- Jeugd

Duurzaam Ommen (12,0%)

- Riool
- Afval
- Begraafplaatsen
- Openbaar Groen
- Milieu- en duurzaamheid

De baten per programma zijn als volgt verdeeld:

	Programma	Bedrag x € 1.000
1	Interactief Ommen	210
10	Verdeeldienst	200
2	Duurzaam Ommen	4.427
3	Veilig Ommen	271
4	Bereikbaar Ommen	67
5	Jeugdig Ommen	93
6	Leefbaar Ommen	3.503
7	Zorgzaam Ommen	3.239
8	Recreatief Ommen	1.148
9	Alg. dekk.midd. onvoorz.&mutatie reserve	33.884
	Totaal baten	47.042

De meeste baten komen voort uit de programma's:

Alg. dekk. midd. onvoorz.&mutatie reserve (72,0%)

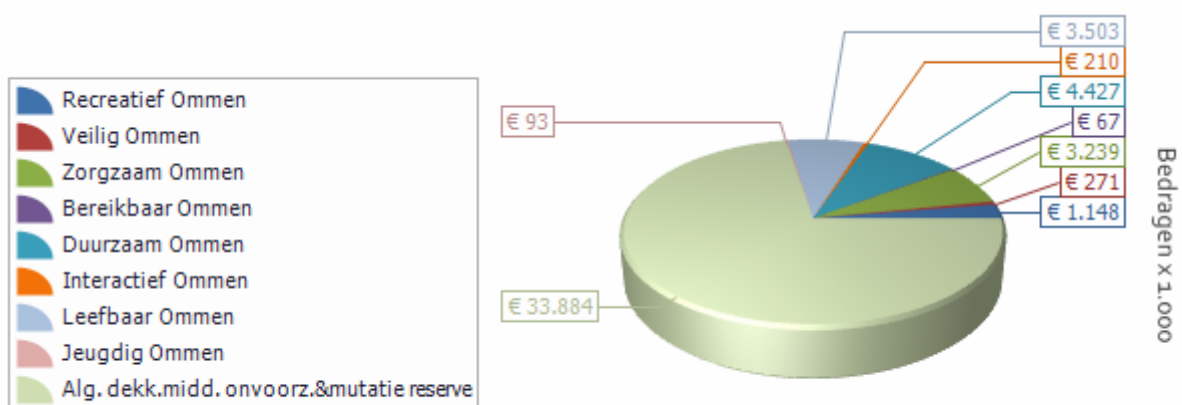
- Algemene uitkering
- Belastingen

Duurzaam Ommen (9,4%)

- Opbrengsten afvalstoffenheffing / reinigingsrechten en rioolrechten
- Jeugd

Leefbaar Ommen (7,4%)

- Grondexploitatie
- Leges Bouw- en sloopvergunningen

J. Vaststellingsbesluit

Hieronder treft u het vaststellingsbesluit voor de begroting aan. Naast enkele algemene formuleringen, volgt dit besluit de mutaties per begrotingsjaar.

Raadsbesluit

Onderwerp: programmabegroting 2019 en meerjarenbegroting 2020 t/m 2022

De raad van de gemeente Ommen;

mede gelet op de Kaderbrief 2019;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 25 september 2018;

Besluit:

1. Met inachtneming van de deelbesluiten als genoemd onder punt 3 en verder, de programmabegroting 2019 en de meerjarenbegroting 2020 t/m 2022 vast te stellen, inclusief het onderdeel Reserves en Voorzieningen;
2. In te stemmen met de inflatoire verhoging van de tarieven van rechten en belastingen, zoals opgenomen in het overzicht aanpassing tarieven van rechten en belastingen (bijlage II) met 2,4 %, met dien verstande dat voor een aantal tarieven het uitgangspunt van 100% kostendekking geldt en als uitwerking van de begroting, dit te verwerken in de tarieven voor 2019, die worden vastgesteld op basis van een afzonderlijk voorstel "vaststelling diverse belastingverordeningen / tarieventabellen 2019";

MET BETREKKING TOT DE BUDGETWIJZIGINGEN DIE INGAAN IN HET BEGROTINGSJAAR 2019:

Structurele mutaties:

3. In te stemmen met de volgende structurele mutaties die geld opleveren voor 2019:

a. Gevolgen ontvlechting	€	167.000
--------------------------	---	---------
4. In te stemmen met de volgende structurele mutaties die geld kosten voor 2019:

a. Deels afschaffen hondenbelasting	€	44.000
b. Burger- / maatschappelijke initiatieven	€	235.000
c. Ruimte voor de Vecht	€	33.000
d. Aanpak asbest	€	30.000
e. Forensenbelasting	€	100.000
f. Bibliotheek	€	75.000
g. Informatiebeveiliging	€	15.000
h. Sociale leningen	€	11.000
i. Collectieve verzekering	€	11.000

Incidentele mutaties:

5. In te stemmen met de volgende incidentele mutaties die geld kosten voor 2019:
a. Extra parkeren centrum	€	175.000
b. Verbetering vakantieparken	€	50.000
c. Renovatie fiets- en wandelnetwerk	€	129.000
d. Monument Besthemerberg	€	10.000
e. Openingstijden winkels en horeca	€	15.000
f. Informatiebeveiliging	€	5.000
g. Groot onderhoud flexibele voorraad	€	22.000
h. Afwikkeling BOH / Opbouw organisatie	€	950.000
6. In te stemmen met de volgende incidentele mutatie die wordt verrekend met de stelpost sociaal domein:
a. Transformatie decentralisaties	€	176.000

Investerings:

7. Voor de volgende investeringen, die samenhangen met structurele budgetaanpassingen in de begroting 2019, een krediet beschikbaar te stellen:
a. Functieverbetering Gemeentehuis	€	800.000
b. Brug Junne	€	999.000
c. Toplaag kunstgrasvelden / atletiekbaan	€	1.600.000
d. Kindplein West	€	9.500.000
e. Oversteekbaarheid en veiligheid fiets	€	77.000
f. Veiligheid bermen fietspad Beerzerweg en Zwolseweg	€	260.000

MET BETREKKING TOT DE BEGROTING IN ALGEMENE ZIN:

8. Bovenstaande deelbesluiten, voor zover de financiële consequenties daarvan nog niet functioneel zijn geraamd, te verwerken in een begrotingswijziging voor 2019.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Ommen
d.d. 8 november 2018.

De raad voornoemd,

De griffier,

J.A.R. Tenkink

De voorzitter,

mr. drs. J.M. Vroomen

2 Programma's

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
1	Interactief Ommen	353	319	210	199	174	174
10	Verdeeldienst	184	201	200	200	200	200
2	Duurzaam Ommen	4.250	4.203	4.427	4.427	4.426	4.401
3	Veilig Ommen	320	268	271	269	267	267
4	Bereikbaar Ommen	101	65	67	67	67	67
5	Jeugdig Ommen	152	90	93	93	93	93
6	Leefbaar Ommen	11.963	5.078	3.503	2.640	1.624	1.757
7	Zorgzaam Ommen	3.624	3.268	3.239	3.239	3.239	3.239
8	Recreatief Ommen	1.013	1.257	1.148	1.148	1.148	1.148
9	Alg. dekk.midd. onvoorz.&mutatie reserve	34.363	32.114	33.762	33.944	34.079	34.171
Tabel baten		56.323	46.863	46.920	46.225	45.315	45.515
Lasten							
1	Interactief Ommen	-3.042	-2.899	-3.020	-2.983	-2.974	-2.913
10	Verdeeldienst	-184	-201	-207	-207	-207	-198
2	Duurzaam Ommen	-4.835	-5.633	-5.719	-5.706	-5.682	-5.571
3	Veilig Ommen	-2.145	-2.299	-2.395	-2.395	-2.394	-2.345
4	Bereikbaar Ommen	-2.679	-2.299	-2.297	-2.292	-2.275	-2.249
5	Jeugdig Ommen	-6.215	-6.291	-5.943	-5.913	-5.936	-5.903
6	Leefbaar Ommen	-11.771	-7.313	-5.509	-4.766	-3.723	-3.764
7	Zorgzaam Ommen	-15.002	-15.034	-14.598	-14.357	-14.327	-14.177
8	Recreatief Ommen	-3.698	-4.582	-4.147	-4.139	-4.129	-4.104
9	Alg. dekk.midd. onvoorz.&mutatie reserve	-1.431	-1.995	-3.894	-3.687	-4.227	-3.815
Totaal lasten		-51.002	-48.545	-47.728	-46.444	-45.873	-45.039
Saldo							
1	Interactief Ommen	-2.689	-2.580	-2.809	-2.783	-2.801	-2.739
10	Verdeeldienst	0	0	-7	-7	-8	1
2	Duurzaam Ommen	-584	-1.431	-1.291	-1.279	-1.256	-1.171
3	Veilig Ommen	-1.824	-2.031	-2.124	-2.126	-2.127	-2.078
4	Bereikbaar Ommen	-2.578	-2.234	-2.230	-2.226	-2.208	-2.183
5	Jeugdig Ommen	-6.063	-6.201	-5.851	-5.820	-5.843	-5.810
6	Leefbaar Ommen	192	-2.235	-2.005	-2.126	-2.099	-2.007
7	Zorgzaam Ommen	-11.378	-11.766	-11.359	-11.118	-11.087	-10.937
8	Recreatief Ommen	-2.685	-3.324	-2.999	-2.991	-2.981	-2.956
9	Alg. dekk.midd. onvoorz.&mutatie reserve	32.932	30.120	29.867	30.257	29.852	30.355
Totaal saldo		5.322	-1.682	-808	-219	-558	476
Waarvan VPB		-86	0	0	0	0	0
Waarvan Overhead		-599	-672	-706	-707	-707	-698
Toevoegingen reserves		-615	-327	-100	-102	-104	-106
Onttrekkingen reserves		558	58	122	47	47	47
Saldo programma's incl. reserves		5.265	-1.951	-786	-274	-615	417

2.1 Interactief Ommen

Missie

Vertrouwen en ambitie daar staan we met elkaar voor. De gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de ambtelijke organisatie samen met de inwoners van een prachtige unieke stad met daaromheen een aantal kleinere kernen en buurtschappen. Een aantrekkelijke woongemeente in het bruisende centrum van het Vechtdal waar de inwoners trots op zijn en waar iedereen zijn steentje bijdraagt, omdat de kracht van Ommen met haar kernen en buurtschappen zich bevindt in de samenleving.

2.1.1 Bestuur

Context, trends en ontwikkeling

De samenleving in Ommen blijft veranderen. De gemeente is steeds meer slechts één van de spelers in het complexe maatschappelijke veld, waarin grote opgaven met minder middelen om aandacht vragen. Enerzijds wordt steeds vaker een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van de samenleving en de eigen kracht van individuen, groepen en partners. Anderzijds is er de roep om een overheid die verbindt, daadkracht toont en ruimte schept voor initiatieven en kansen. Dit vindt zijn weerslag in het Bestuursakkoord Samen Ommen 2018-2022. Dit voert het college uit op basis van het College Uitvoeringsprogramma (CUP) voor genoemde raadsperiode. Het gemeentebestuur kiest voor een bestuursstijl, die verbindend is en in dialoog met individuen, groepen en partners met het oog gericht op de samenleving. Door slim en daadkrachtig te besturen willen wij, ook als er minder middelen zijn, ruimte creëren voor kansen, investeringen en nieuwe ontwikkelingen.

Na de raadsverkiezing van 21 maart 2018 is er een nieuwe gemeenteraad gekozen en geïnstalleerd, gevolgd door een nieuwe coalitie en het Bestuursakkoord Samen Ommen. Dit ademt een verregaande participatie van de inwoners. Meer regie en eigenaarschap voor de Ommenaren waarbij de gemeente faciliteert en ondersteunt. Maar ook stimuleert en dienend werkt. De centrale boodschap is : "Samen Ommen, voor door, en met de samenleving. De woorden "samen" en "samenwerking" komen vaak voor in het bestuursakkoord en dat spreekt boekdelen.

Dat betekent dat het gemeentebestuur (college én raad) een open en transparante bestuursstijl gebruikt.

Een belangrijk onderdeel van het bestuursakkoord gaat over de opdracht om invulling en uitvoering te geven aan een meerjarige inhoudelijke Agenda voor Ommen. De Ommer Agenda is van de hele raad en geeft ruimte aan de samenleving om op thema's mee te denken, mee te praten en vooral mee te doen. Om hier succesvol invulling aan te geven, is die open bestuursstijl nodig, gekoppeld aan het vertrouwen in de Ommense samenleving om daar meer verantwoordelijkheden neer te leggen. Daarvoor is het nodig dat het gemeentebestuur zorgt voor goede omstandigheden voor ontmoeting, netwerkvorming en sociale cohesie.

De gemeenteraad heeft de regie over de Ommer Agenda die kan leiden tot een Ommer Akkoord 2018-2022. Het college ondersteunt en faciliteert.

De eerste stappen zijn gezet in 2018. In 2019 gaan we meer en concrete stappen maken. De raad heeft aangegeven meer te willen investeren in de kracht van de samenleving: minder overheid, meer samenleving. Beleid en inhoudelijke programma's worden samengesteld en uitgevoerd met inwoners, organisaties en ondernemers. De Ommer Agenda is dynamisch met doorlopende inbreng van inwoners en raad. Die Agenda is flexibel en beweegt mee met de maatschappelijke behoeftes en ontwikkelingen. Dat geldt ook voor het gemeentebestuur. Risico's nemen hoort daarbij; fouten maken ook. Dat vergt durf en aanpassingsvermogen en de motivatie om te willen leren.

Er bestaat al meer ruimte voor initiatieven van inwoners van Ommen. Onder verantwoordelijkheid van de raad heeft de werkgroep participatie in 2017 een experiment uitgevoerd onder de naam: OmmerPodium. Er zijn

succesvolle bijeenkomsten gehouden waar vele Ommenaren allerlei ideeën en voorstellen deelden voor verbetering van hun sociale en fysieke leefomgeving. De raads werkgroep participatie heeft het OmmerPodium geëvalueerd en deze nieuwe raad geadviseerd over de voortzetting van dit nieuwe participatie-fenomeen in de raadsperiode 2018-2022. Nadere uitwerking gebeurt in 2019 waarbij goede afstemming wordt gezocht met de Ommer Agenda.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Bestuur	
Overheidsparticipatie en participatie inwoners Ommen.	Start Ommer Agenda voortzetten en uitwerken in 2019. Onder regie van de raad in nauwe samenwerking met de samenleving. College en nieuwe ambtelijke organisatie faciliteren. Er worden o.m. externe bijeenkomsten georganiseerd met inwoners en er komt een speciale website voor dit doel (als onderdeel van de gemeentelijke website).
Glasvezel-breedband.	In het buitengebied van Ommen is in 2017 iedereen in de gelegenheid gesteld zich aan te melden voor een aansluiting. Bij de realisatie van het glasvezelnet in het buitengebied (in 2018) heeft CIF (nu EQT) een ruime definitie gehanteerd voor wat betreft het aanleggen van de infrastructuur. In de regel heeft CIF deze voorzieningen gelegd tot aan de eerste breedbandverbinding die vanuit de kern wordt ontsloten (Ziggo of KPN). Adressen die daar liggen hebben immers reeds de mogelijkheid om via een bestaand netwerk op breedband aangesloten te worden. CIF concurreert niet in gebieden waar al breedband infrastructuur ligt. Het type infrastructuur (glasvezel, COAX of anderszins) is niet bepalend, wel de snelheid van de verbinding. Vanaf 30 Mbit wordt een verbinding beschouwd als breedbandverbinding.

2.1.2 Dienstverlening

Context, trends en ontwikkeling

Digitalisering wordt steeds verder doorgevoerd, ook op het gebied van Burgerzaken. Na implementatie van de gedigitaliseerde modules van Burgerlijke Stand (geboorte, huwelijk en overlijden) is fase 2 (rijbewijzen, reisdocumenten, verhuizingen) volledig geïmplementeerd. Landelijke ontwikkelingen die spelen zijn digitale aanvragen rijbewijzen bij het RDW in plaats van bij gemeenten en het laten thuisbezorgen van aangevraagde documenten. Eind 2017 is er gestart met een pilot voor het bezorgen van de reisdocumenten welke in 2018 is voortgezet en inmiddels een vast onderdeel van de dienstverlening is. Verder zal 2019 in het teken staan van het naar een hogere kwaliteit brengen van de Basisregistratie Personen (BRP). In 2018 is daarvoor bijvoorbeeld apparatuur aangeschaft die documenten op echtheid controleert en gezichtsherkenning toepast. Speerpunten voor 2019 zijn fraudebestrijding en nog hogere kwaliteit van de BRP.

Verkiezingen

In 2019 worden 3 keer verkiezingen gehouden. Op 20 maart 2019 vinden op dezelfde dag verkiezingen voor de Waterschappen en Provinciale Staten plaats. Op 23 mei 2019 vinden verkiezingen voor het Europees Parlement plaats. De organisatie van al deze verkiezingen is bij gemeenten belegd. Voor de organisatie van de verkiezingen wordt een vergoeding vanuit het Rijk beschikbaar gesteld. Er zijn landelijke ontwikkelingen op het gebied van aanpassingen van het stembiljet en elektronische stemopneming, maar de verwachting is niet dat dit in 2019 al wordt ingevoerd.

Rijbewijzen

In de begroting is naast het aantal verlengingen dat voor 2019 verwacht wordt (cijfers RDW) ook rekening gehouden met het aantal verwachte nieuwe aanvragen (o.b.v. cijfers van de voorgaande jaren). Hiermee verwachten wij nog nauwkeuriger te kunnen begroten.

	Aantal
Rijbewijzen	2.493
Rijbewijzen met spoed	117
Totaal	2.610

Reisdocumenten

Voor de begroting van 2019 is een verdere uitsplitsing gemaakt van de verschillende reisdocumenten en de daarbij behorende geldigheidstermijn. Hiermee verwachten wij nog nauwkeuriger te kunnen begroten.

	Aantal
Nederlandse identiteitskaart 10 jaar	251
Nederlandse identiteitskaart 10 jaar met spoed	3
Nederlandse identiteitskaart 5 jaar	187
Nederlandse identiteitskaart 5 jaar met spoed	2
Paspoort 10 jaar	286
Paspoort 10 jaar met spoed	4
Paspoort 5 jaar	56
Paspoort 5 jaar met spoed	1
Totaal	790

Functieverbetering gemeentehuis

In het bestuursakkoord is € 800.000 opgenomen voor de functieverbetering van het gemeentehuis.

De dienstverlening aan onze inwoners vindt onder meer plaats in het gemeentehuis van Ommen. Om dit goed te kunnen doen wordt de publieksbalie hiervoor aangepast. Ook de entreehal e.o. en de bedrijfskantine worden hierin meegenomen.

2.1.3 Communicatie en interactie met burgers

Context, trends en ontwikkeling

Eén van de speerpunten uit het Ommer Akkoord is dat wij onze inwoners, ondernemers, organisaties meer willen betrekken bij het bedenken en uitvoeren van ons beleid en onze plannen. Dit vraagt om een adequate communicatie.

Door middel van de campagne "Ommen, hart van het Vechtdal", voeren wij de regie op citymarketing. Vanuit het strategisch marketingplan wordt door middel van jaarplannen per jaar concrete doelstellingen en acties

geformuleerd op het terrein van wonen, werken en recreëren. In het komende jaar is daarbij specifieke aandacht voor ontwikkelingen op het gebied van internationalisering en onze positie in de regio (Hanzeverbond en Euregio).

In 2018 is het nieuwe college van start gegaan. In het komende jaar gaan wij aan de slag met onze positionering en profilering, waardoor het duidelijk is waar het college van Ommen voor staat.

Per 1 januari 2019 gaat de nieuwe organisatie van start. Wij willen extra inzetten op een heldere en tijdige communicatie, zowel intern als extern.

Initiatieven uit de samenleving en inwonersgericht werken

Overheidsparticipatie, inwonerspacticipatie, de participatiesamenleving, soms wordt erover gesproken alsof het een toekomstperspectief is. Maar het is een ontwikkeling waar we middenin zitten, waar we nu al onderdeel van uitmaken. De afgelopen jaren zijn er in de gemeente Ommen al heel wat krachtige initiatieven vanuit de samenleving ontstaan. Inwoners die het heft in eigen hand nemen om hun omgeving leefbaarder te maken en initiatieven aandragen, waar de gemeente op verschillende manier in participeert. Zo zijn er (kleine) initiatieven waarbij door inwoners samen met de medewerkers van de gemeente wordt gekeken naar een betere invulling van de openbare ruimte. De gemeente adviseert, voert samen uit met de inwoners of brengt mensen in verbinding met elkaar. Dichtbij de inwoner, korte lijnen en samen tot actie komen. Een gedachte die goed aansluit bij beleidsmatige ontwikkelingen die gaande zijn, zoals het Nieuw Naoberschap. Deze mooie ontwikkeling biedt kansen om - samen met de gemeenschappen in de dorpen - te werken aan de toekomst. Wij creëren ruimte voor maatschappelijk initiatief en wij faciliteren en ondersteunen dit soort initiatieven. In het bestuursakkoord Samen Ommen wordt het belang extra benadrukt door hier in 2019 een bedrag van € 235.000 voor beschikbaar te stellen. In 2019 zal het plan om deze middelen in te zetten verder worden uitgewerkt. In 2020 wordt € 370.000 beschikbaar gesteld en vanaf 2021 €470.000.

Glasvezel - breedband in het buitengebied van Ommen

In nauwe samenwerking met de stichting VechtdalBreed heeft CIF de vraagbundeling in het buitengebied van Ommen met voldoende aanmeldingen afgerond. Bij de realisatie van het glasvezelnet in het buitengebied in 2018 heeft CIF (nu EQT) een ruime definitie gehanteerd voor wat betreft het aanleggen van de infrastructuur. In de regel heeft CIF deze voorzieningen gelegd tot aan de eerste breedbandverbinding die vanuit de kern wordt ontsloten (Ziggo of KPN). Adressen die daar liggen hebben immers reeds de mogelijkheid om via een bestaand netwerk op breedband aangesloten te worden. CIF concurreert niet in gebieden waar al breedband infrastructuur ligt. Het type infrastructuur (glasvezel, COAX of anderszins) is niet bepalend, wel de snelheid van de verbinding. Vanaf 30 Mbit wordt een verbinding beschouwd als breedbandverbinding.

Kaderstellend beleid

- Uitgangspuntennotitie Communicatie
- Bestuursakkoord Samen Ommen! 2018-2022
- Beleidsnotitie Interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie
- Kwaliteitshandvest 'Hoe gemeente Ommen u van dienst is'
- Nota Sociaal Domein

Beleidsindicatoren Commissie Depla

Taakveld:	Indicator:	Eenheid:	Bron:
o. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting
		2015	
		2016	
		2017	
		2018	
Eventuele toelichting:			
o. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
		2015	6,7
		2016	6,4
		2017	6,5
		2018	6,5
Eventuele toelichting:	Het betreft hier cijfers van de BOH		
o. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting
		2015	18,08 (R 2015)
		2016	18,28 (R 2016)
		2017	19,38 (R 2017)
		2018	18,88 (BnW 2018)
Eventuele toelichting:	Het betreft hier cijfers van de BOH		
o. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
		2015	6,7
		2016	6,2
		2017	6,1
		2018	6,3
Eventuele toelichting:	Het betreft hier cijfers van de BOH		
o. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting
		2015	
		2016	
		2017	
		2018	
Eventuele toelichting:			

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
1.1	Bestuur	0	0	0	0	0	0
1.2	Dienstverlening	353	319	210	199	174	174
1.3	Communicatie en interactie met burgers	0	0	0	0	0	0
Totaal baten		353	319	210	199	174	174
Lasten							
1.1	Bestuur	-1.615	-1.444	-1.540	-1.539	-1.539	-1.477
1.2	Dienstverlening	-1.358	-1.376	-1.400	-1.364	-1.357	-1.357
1.3	Communicatie en interactie met burgers	-68	-79	-79	-79	-79	-79
Totaal lasten		-3.042	-2.899	-3.020	-2.983	-2.974	-2.913
Totaal saldo							
1.1	Bestuur	-1.615	-1.444	-1.540	-1.539	-1.539	-1.477
1.2	Dienstverlening	-1.005	-1.057	-1.190	-1.165	-1.183	-1.183
1.3	Communicatie en interactie met burgers	-68	-79	-79	-79	-79	-79
Totaal saldo		-2.689	-2.580	-2.809	-2.783	-2.801	-2.739
Vershil t.o.v. begr. vorig jaar							
1.1	Bestuur			97	-1	-1	-61
1.2	Dienstverlening			133	-25	18	0
1.3	Communicatie en interactie met burgers			0	0	0	0
Totaal verschil begr.vorig jaar				229	-26	17	-61

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofddijnen van de programmabegroting".

2.2 Duurzaam Ommen

Missie

In een duurzaam Ommen zijn bewoners, ondernemers en gebruikers tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving en richten ontwikkelingen zich op het voorzien in de huidige behoefte zonder de belangen van de toekomstige generaties in gevaar te brengen. De komende jaren speelt duurzaamheid daarom een belangrijke rol en is uitgangspunt bij alles wat we doen. De gemeente inclusief de ambtelijke organisatie heeft hierbij een belangrijke voorbeeldfunctie.

2.2.1 Milieu en Duurzaamheid

Context, trends en ontwikkeling

De overgang naar een energieneutraal en klimaatbestendig Nederland met een circulaire economie, brengt ingrijpende veranderingen met zich mee. De bestaande woningvoorraad moet bijvoorbeeld geïsoleerd worden en woonwijken moeten van het aardgas af. Ook het landschap verandert door bijvoorbeeld de inpassing van zonnepanelen. De toename van de hoeveelheid regen en de temperatuurstijging vragen om meer ruimte voor waterberging en waterafvoer en om meer groen. Dit vraagt een grote inspanning van burgers, organisaties, bedrijven en de gemeente.

Milieubeleid

De milieukwaliteit in Ommen is over het algemeen goed te noemen. Er zijn weinig milieuknelpunten en Ommen heeft een prettige woon- en werkomgeving. Het behouden/verbeteren van de bestaande hoge leefkwaliteit is een uitdaging, wetende dat bedrijvigheid en ontwikkelingen zoals woningbouw van vitaal belang zijn en daarom ook moeten kunnen plaatsvinden. De gemeente kent geen knelpunten op het terrein van geluid, bodem of luchtkwaliteit. De risico's op het gebied van externe veiligheid (station GasUnie en leidingen en transport) zijn goed in beeld. In haar afvalbeleid zet de gemeente in op het scheiden van afvalstromen, met het oog op hergebruik.

Duurzaamheid

Begin 2019 wordt het nieuwe duurzaamheidsprogramma 2019 – 2022 vastgesteld. Een belangrijk onderdeel van het nieuwe duurzaamheidsprogramma is de energietransitie met een omslag van fossiele brandstoffen naar duurzame energie, de effecten daarvan, en de hiermee samenhangende maatschappelijke acceptatie (draagvlak).

Naast de energietransitie en het opwekken van duurzame energie spelen tal van andere aspecten een rol, zoals: energiebesparing bedrijven, energieneutraal renoveren, zon voor asbest, lokale energieopwekking, lokale initiatieven (o.a. de 'postcoderoos' voor zonne-energie), klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit, circulaire economie, communicatie en bewustwording en een voorbeeldfunctie voor de gemeente.

Tevens zullen een aantal landelijke trajecten grote impact hebben op de gemeente. Het gaat dan om met name het Klimaatakkoord en het Interbestuurlijk Programma (IBP).

Het Klimaatakkoord is het vervolg op het Energieakkoord van 2013, dat (opnieuw) met een groot aantal partijen wordt opgesteld en onderhandeld. Het Klimaatakkoord kent één centraal doel: de opgave om de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 terug te dringen met 49% ten opzichte van 1990. Belangrijke items voor de gemeenten zijn:

- De verplichting om te komen tot een 'Regionale energiestrategie' (RES), die de basis vormt voor de ruimtelijke maatregelen en invulling geeft aan de landelijke CO₂ taakstelling.
- Het opstellen van een warmtevisie (2019) en een warmtetransitieplan (2021). Dit moet er uiteindelijk toe leiden dat de hele gemeente aardgasvrij wordt.

Asbest

Er wordt uitvoering gegeven aan het plan van aanpak Asbest. Daarvoor wordt structureel € 30.000 beschikbaar gesteld.

WABO - Transitie naar Omgevingsdienst IJsselland

De milieutaken die onder het zogenoemde basistakenpakket vallen zijn met ingang van 2018 bij de (fysieke) Omgevingsdienst IJsselland (ODIJ) ondergebracht. Hiermee voldoet de gemeente aan de wettelijke eisen voor de uitvoering van de milieutaken.

Verduurzaming eigen vastgoed voorraad

Op natuurlijke momenten worden gebouwen geoptimaliseerd. Bij een grootschalige vervanging van installaties of een renovatie van een gebouw, zal het gebouw zo energieneutraal mogelijk worden gemaakt. Vrijwel alle gebouwen uit de vaste voorraad zijn voorzien van PV-panelen. Omdat grootschalige vervangingen de komende jaren nog niet aan de orde zijn, ligt de focus op kleinschalige optimalisaties en het beperken van energieverbruik bij gebruikers door het vergroten van de bewustwording. In de periode vanaf 2022 zullen verschillende gemeentelijke objecten gerenoveerd gaan worden, stevige verduurzaming maakt onderdeel uit van deze werkzaamheden.

Voor de eigen vastgoed voorraad is ingestoken op drie pijlers.

1. verlaging energieverbruik door investering in installaties en gebouwen;
2. lokale opwekking van energie bijvoorbeeld door middel van zonnepanelen;
3. het bevorderen van bewustwording omtrent energieverbruik bij gebruikers en beheerders van gemeentelijke gebouwen.

Naast het verder uitrollen van de ingezette lijn van lokale optimalisaties, zal verregaande verduurzaming bij nieuwe projecten en renovaties verder worden uitgewerkt. Hierdoor kan een belangrijke impuls aan een zo energieneutraal mogelijke gemeente worden gegeven.

De huidige investeringen kunnen kostenneutraal worden uitgevoerd, omdat de investeringen direct leiden tot een afname van de energievraag. Energieneutrale gebouwen vragen een meerinvestering bij de realisatie. Deze meerinvesteringen worden meegenomen in de kredietaanvragen van de gebouwen die gerevitaliseerd gaan worden.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Milieu en duurzaamheid	
Milieubeleid Scheppen van integrale kaders voor het gemeentelijk milieubeleid en duurzame ontwikkeling.	Integraal milieuvadvis uitbrengen bij projecten / plannen in de startfase.
Duurzaamheid Versnellen van de energietransitie, zoals vastgelegd in het nieuwe duurzaamheidsprogramma 2019-2022. Bewustwording over het asbestdakenverbod	Uitvoering geven aan het programma Duurzaam Ommen 2019-2022: Uitvoering geven aan het plan van aanpak Asbest.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
vergroten, met als doel een versnelling te creëren zodat alle asbestdaken voor 2024 verwijderd zijn.	Structureel budget van € 30.000.
WABO - Omgevingsdienst IJsselland Op basis van duidelijke kaders uitvoering geven aan de WABO (milieu) op gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.	Uitvoeren van de in het Vergunning, Toezicht en Handhaving Uitvoeringsplan 2019 (VTH-UP 2019) opgenomen programmering.
	Opstellen en vastleggen van het Jaarverslag 2018 (Wabo-taken, APV en bijzondere wetten).
	Opstellen en vaststellen van het Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Uitvoeringsplan 2020 (VTH-UP 2020).

2.2.2 Reiniging en afvalinzameling

Context, trends en ontwikkeling

Afvalinzameling

Wij richten ons er op, om door een betere scheiding van afval, een bijdrage te leveren aan de toename van hergebruik. Hierdoor wordt een besparing op grondstoffen gerealiseerd. Hierbij willen wij de kosten voor de burgers op een aanvaardbaar peil houden.

De invoering van het omgekeerd inzamelen, in combinatie met de fiscale invoering van Diftar per 1 januari 2016, heeft ervoor gezorgd dat de hoeveelheid restafval fors is afgenomen. Dat terwijl de gescheiden ingezamelde hoeveelheid plastic, metaal en drankenkartons (PMD) en GFT fors is toegenomen. Ook in 2018 is het tarief van de afvalstoffenheffing nagenoeg gelijk gebleven aan het tarief van 2017 (gemiddeld € 228 per huishouden).

Ons restafval wordt verwerkt (verbrand) in Duitsland (net over de grens bij Coevorden). Hierdoor betalen we op dit moment geen afvalstoffenbelasting (verbrandingsbelasting). Vanaf volgend jaar komt er zeer waarschijnlijk een exportheffing en dan zijn ook wij belastingplichtig. Daarnaast is door de regering een (ruime) verdubbeling van dit belastingtarief in 2019 aangekondigd.

Hergebruikpercentage

De doelstelling is om een hergebruikpercentage in het jaar 2020 te realiseren van 75. De streefwaarde VANG (Van Afval Naar Grondstof) van het scheidingspercentage in het jaar 2025 bedraagt 90.

Uit de monitor 2017 van ROVA blijkt dat de hoeveelheid restafval per inwoner verder is gedaald naar 60 kg (2016 was 63 kg). PMD is gestegen van 38 naar 39 kg per inwoner en GFT is gestegen van 178 naar 179 kg per inwoner.

Het toch al hoge hergebruikpercentage is onveranderd gebleven (87%) en nadert de streefwaarde van 90% in 2025. Met dit hergebruikpercentage staat Ommen in de top 3 van de ROVA gemeenten.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Reiniging en afvalverzameling	
Afvalinzameling • Continueren van huidige kwaliteit inzameling tegen zo laag mogelijke kosten. • Duurzaam gebruik grondstoffen door maximale scheiding van waardevolle grondstoffen. • Reductie van de hoeveelheid huishoudelijk restafval.	Geen.

2.2.3 Riool en water

Context, trends en ontwikkeling

Het Gemeentelijk Rioleringsplan Ommen 2018-2022 is in december 2017 door de gemeenteraad vastgesteld. In het plan hebben we uitgewerkt hoe we ons riolerings- en watersysteem de komende 5 jaar gaan onderhouden en optimaliseren. Het motto daarbij is 'sober en doelmatig'.

In het plan staat de samenwerking in de waterketen centraal. Hiervoor hebben we in het voorjaar van 2017 het 'Bestuursakkoord Waterketen 2.0' ondertekend. De opgaven uit dit akkoord zijn verwerkt in het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Met het Gemeentelijk rioleringsplan willen we het volgende bereiken :

- Beschermen van de volksgezondheid
- Voorkomen van schade
- Beperking van hinder en overlast
- Sparen van het milieu.

DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie vraagt van gemeenten om in 2020 ruimtelijke adaptatie te hebben opgenomen in het beleid. Om dat mogelijk te maken, voeren we in 2018 stresstesten uit voor de 4 thema's uit het DPRA te weten wateroverlast, overstromingsrisico, droogtestress en hittestress. We brengen per wijk of dorp en per thema in beeld wat de kans is dat een risico zich voordoet, wat de kwetsbare functies of groepen zijn en wat de gevolgen kunnen zijn. Met de resultaten uit de stresstesten wordt in 2019 een risicodialoog gevoerd met belanghebbenden. Kernvraag daarbij is: hoe erg vinden we het en kunnen en willen we er wat aan doen? Vervolgens brengen we in 2020 in beeld welke maatregelen we wanneer gaan nemen.

2019 is dus het jaar van de risicodialoog. Om dat goed te doen wordt een communicatiestrategie opgesteld, en extra capaciteit ingehuurd voor de projectleiding. Daarnaast moet er per kern één of meerdere bijeenkomsten worden georganiseerd. De kosten voor 2019 zijn geraamd binnen het GRP.

In het Gemeentelijk Rioleringsplan hebben we vanaf 2020 jaarlijks € 175.000 gereserveerd voor het klimaatrobuust maken van ons riolerings- en watersysteem.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Riool en water	
In het GRP is een aantal doelen omschreven. • Bescherm volksgezondheid • Beperk overlast en hinder • Voorkom schade • Spaar het milieu	Werken vanuit vastgesteld GRP 2018-2022.
	Uitvoering groot onderhoud van gemalen volgens bestek.
	Regulier (planmatig) onderhoud, reiniging en inspectie aan het rioleringsstelsel volgens bestek.
	Reparatie vrijvervalriolering n.a.v. inspecties 2017.
	Kolken reinigen.
	Verminderen van vuilemissie via riool. Het o.a. afkoppelen daar waar dat mogelijk en economisch verantwoord is en hemelwater in inbreidingsplannen en/of reconstructieplannen via bodempassages afvoeren naar oppervlaktewater of infiltreren in de bodem.
	Het reserveren van voldoende ruimte om overlast als gevolg van neerslag in stedelijke gebied te voorkomen.
	Implementeren structureel onderhoud watersysteem (duikers / baggeren / etc).
	Opstellen waterstructuurplannen (ihkv klimaatrobuust maken riolerings- en watersysteem.
Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie	Afronden stresstesten voor de thema's wateroverlast, overstromingsrisico, droogtestress en hittestress en starten van de risicodialoog met belanghebbenden.

2.2.4 Openbaar groen, natuur en landschap

Context, trends en ontwikkeling

Eikenprocessierups

We houden er rekening mee dat de bestrijding van eikenprocessierupsen de komende jaren meer inzet en kosten met zich meebrengt. Bestrijding gebeurt zowel preventief op natuurlijke basis (met nematoden) als curatief (het wegzuigen van nesten). We houden in het begin van 2019 een nestkastjes-actie. Bewoners die in de nabijheid wonen van eiken met eikenprocessierupsen kunnen van de gemeente één of meer nestkastjes krijgen om op te hangen. Hiermee willen we bereiken dat mezen zich hierin nestelen en zich gaan voeden met de rupsen.

Bossen

De bosexploitatie zetten we voort conform het nieuwe FSC-beheerplan dat in 2018 is vastgesteld.

Ook geven we uitvoering aan het Beheerplan landgoed Het Laer. In de begroting hebben we hiervoor de komende periode een jaarlijkse uitgave geraamd van € 52.000, waarvan de helft wordt gedekt door de BRIM-subsidie (Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten). De andere helft wordt gedekt uit bestaand budget.

Bermmaaisel als bodemverbeteraar

In samenwerking met De Ommer Marke en andere partners participeren wij in het project OMAB (Organische materialen als bodemverbeteraar). In een aantal pilots leveren wij bermmaaisel dat wordt verwerkt tot

Bokashi of compost als bodemverbeteraar op landbouwgronden. Dit past binnen onze doelen voor duurzaamheid en circulaire economie en draagt (indirect) bij aan de biodiversiteit.

Hondenbeleid

Het in 2017 vastgestelde en in 2018 geïmplementeerde hondenbeleid zetten we ongewijzigd voort. De jaarlijkse kosten hiervoor bestaan uit kapitaallasten en de kosten van onderhoud en reiniging.

Restgroenstroken

De uitgangspunten voor de verkoop van restgroenstroken zijn opgesteld en op basis daarvan worden groenstroken geïnventariseerd en aangeboden voor verkoop/buikleen. In 2019 wordt dit project Restgroenstroken gecontinueerd.

Natuur en Landschap

De samenwerking op het gebied van natuur- en landschapsbeheer met andere partijen is belangrijk. De gemeente werkt o.a. samen met de Ommer Marke, Landschap Overijssel, Natuur en Milieu, Staatsbosbeheer en de waterschappen. De ambitie is om het draagvlak en de zorg voor de natuur te verbreden door burgerinitiatieven voor lokale natuurprojecten te stimuleren, bijvoorbeeld via ondersteuning door de Groene Loper Vechtdal.

Ruimte voor de Vecht

Het programma Ruimte voor de Vecht (RvdV) krijgt in 2019 een vervolg. In voorgaande jaren werd het programma getrokken en grotendeels gefinancierd door de provincie. Met ingang van 2019 wordt het programma getrokken door een gezamenlijk gefinancierd kernteam. Het kernteam wordt gevormd door vertegenwoordigers van provincie, waterschappen en gemeenten.

In het collegeprogramma is al in de deelname aan RvdV voorzien. De kosten bedragen €33.000.

Uit dit bedrag worden ook de kosten betaald voor ondersteuning, communicatie en specialistisch advies. Er is (nog) geen geld geraamd voor individuele projecten. Hier komen separaat voorstellen voor.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Openbaar groen, natuur en landschap	
Natuur en landschap Groen draagt bij aan de identiteit en het karakter van Ommen en de kernen / buurtschappen en heeft een belangrijke recreatieve gebruikswaarde (GOP).	- Met organisaties als de Ommer Marke, Landschap Overijssel, Natuur en Milieu en waterschappen wordt de samenwerking voortgezet. - De zorg voor de natuur wordt verbreed door burgerinitiatieven voor lokale natuurprojecten te stimuleren, bijvoorbeeld via ondersteuning door de Groene Loper Vechtdal.
Het bieden van een duurzaam, bruikbaar en aantrekkelijk cultuurlandschap.	Voor prestaties en activiteiten zie eerste doelstelling. Initiatieven van landgoederen en andere terreineigenaren voor nieuwe economische dragers worden ondersteund.
Openbaar groen Handhaving van het kwaliteitsbeeld van openbaar groen op niveau B; centrum op niveau A.	Geen nieuwe activiteiten gepland.

2.2.5 Begraafplaatsen

Context, trends en ontwikkeling

De gemeente Ommen exploiteert vier begraafplaatsen. De exploitatie bestaat in hoofdzaak uit de begraafplaatsen Laarmanshoek en Beerzerhof. De reguliere activiteiten omvatten het onderhoud van de begraafplaatsen, het uitgeven van graven en uitvoeren van begravingen en asbezorging.

Op de begraafplaatsen Hardenbergerweg en Dr. A.C. van Raaltestraat zijn geen vrije graven meer beschikbaar. Het reguliere beheer bestaat uit het onderhoud van de begraafplaatsen en incidenteel een bijzetting (begraving) in een bestaand graf. We streven naar een sluitende (kostendekkende) exploitatie met marktconforme tarieven.

Bij de berekening van de tarieven wordt rekening gehouden met een geaccepteerd maximum exploitatietekort van € 40.000.

Voor het jaar 2019 zijn geen bijzondere activiteiten gepland. Voor het jaar 2020 is in de begroting rekening gehouden met een investering van € 105.000 voor aanleg van fundatiestroken op begraafplaats Laarmanshoek. Dit is noodzakelijk voor het in gebruik nemen van een nieuw grafveld. De fundatiestroken zorgen ervoor, dat de hierop te plaatsen grafmonumenten niet verzakken.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: begraafplaatsen	
- De gemeentelijke begraafplaatsen bieden voldoende gelegenheid tot begraven en gedenken in een rustige en goed verzorgde omgeving. - We streven op jaarbasis naar een exploitatie die maximaal 100% kostendekkend is, bij tarieven die marktconform zijn.	Geen bijzondere activiteiten gepland voor 2019.

Kaderstellend beleid

Milieu en duurzaamheid

- Vergunningverlening, toezicht en handavingsuitvoeringsplan 2019
- VTH-beleid 2018-2022
- LHS Landelijke Handavingsstrategie
- Programma Duurzaam Ommen 2019-2022
- Kaderstellend geluidbeleid Ommen
- Notitie geluidbeleid landbouw
- Nota Bodembeheer IJsselland met bodemkwaliteitskaart IJsselland

Reiniging en afvalinzameling

- IBOR Ommen (2014)

Riool en Water

- verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022

Openbaar groen, natuur en landschap

- Groenstructuurplan Ommen

- Groenstructuurplannen voor de dorpen Beerzerveld, Lemele en Witharen
- Bomenbeleidsplan
- Bomenstructuurplannen binnen en buiten de bebouwde kommen
- Bosbeheerplan (Forest Steward Council ;FSC)
- Landschapsonwikkelingsplan Ommen 2011
- Gemeentelijk Omgevingsplan Ommen
- IBOR plan (2014)

Begraafplaatsen

- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen 2014

Verhardingen, verlichting en kunstwerken

- Meerjarenonderhoudsplan onderhoud weg verhardingen (2017 - 2019)
- Meerjarenplan bermversteving (2016 - 2018)
- IBOR plan (2014)
- LIOR, "Licht in de openbare ruimte" (2016)
- Strategische visie kunstwerken (2017)

Gebouwen & Gronden

- Nota Vastgoedmanagement 2015-2018 (wordt in 2018 geactualiseerd)
- Restgroenstroken beleid

Indicatoren

Doel	Omschrijving	E/P	Bron	Nulmeting (jaar)	Streefwaarden			
					2019	2020	2021	2022
2	Reiniging en afvalinzameling							
	Hergebruik % afvalstromen (Bronscheiding)	P	Monitor	55 (2011)	90	90	90	90
	Straatreiniging kwaliteitsniveau centrum	E		geen	A	A	A	A
	Straatreiniging kwaliteitsniveau overige gebieden	E		geen	B	B	B	B
3	Riool en water							
	NEN 3398 aangepast aan de Ommense norm. Classificatie waarschuwingsmaatstaf en ingrijpmaatstaf 3- 4	E	verbreed GRP 2018- 2022	2015 (cyclus 6 jaar)	2-3	2-3	2-3	2-3
4	Openbaar groen, natuur en landschap							
	gemiddelde cijfermatige score op kwaliteitsniveau B (hele gemeente) eis: tussen 5,5 en 7,4	E	Maandelijkse schouw beeldbestek	B 7,1 (2013)	B 7,1	B 7,1	B 7,1	B 7,1
	gemiddelde cijfermatige score op kwaliteitsniveau A (centrum) eis: tussen 7,5 en 9,4	E	Maandelijkse schouw beeldbestek	7,7	A	A	A	A
				(2013)	7,7	7,7	7,7	7,7
5	Begraafplaatsen							
	Aantal nog beschikbare graven op basis van gemiddelde uitgifte van 63 graven per jaar			eind 2016: 2.246 graven	2.055	1.992	1.929	<1.900
	1 – Laarmanshoek	E	OG	1.366	1.221	1.174	1.127	<1.100
	2 – Beerzerveld	E	OG	880	834	818	802	<800

Doel	Omschrijving	E/P	Bron	Nulmeting (jaar)	Streefwaarden			
					2019	2020	2021	2022
6	Verhardingen							
	gemiddelde cijfermatige inspectiewaarde CROW: tussen 5,0 en 7,9. Beeld kwaliteitsniveau (overige structuurgebieden) eis: CROW: B (wijk Laarakkers en De Strangen beeldkwaliteit waarde D)	P	CROW schouw systematiek	B 6,8 2016	B	B	B	B
	gemiddelde cijfermatige inspectiewaarde CROW : tussen 8 en 10. Beeldkwaliteitsniveau eis: CROW A (centrum)	P	CROW schouw systematiek	A+ 9,0 2016	A	A	A	A
E = effectindicator P = prestatie-indicator								

Beleidsindicatoren Commissie Depla

Taakveld:	Indicator:	Eenheid:	Bron:
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS
		2015	1,2
		2016	1,0
		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS
		2015	148
		2016	63
		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
2.1	Milieu en Duurzaamheid	0	4	4	4	4	4
2.2	Reiniging en afvalinzameling	2.164	2.013	2.203	2.203	2.203	2.203
2.3	Riool en water	1.605	1.618	1.663	1.663	1.663	1.663
2.4	Openbaar groen, natuur en landschap	198	240	246	246	246	221
2.5	Begraafplaatsen	283	328	312	311	310	310
Totaal baten		4.250	4.203	4.427	4.427	4.426	4.401
Lasten							
2.1	Milieu en Duurzaamheid	-510	-887	-532	-520	-498	-410
2.2	Reiniging en afvalinzameling	-1.591	-1.578	-1.843	-1.843	-1.843	-1.843
2.3	Riool en water	-1.241	-1.342	-1.422	-1.422	-1.422	-1.422
2.4	Openbaar groen, natuur en landschap	-1.197	-1.458	-1.531	-1.530	-1.529	-1.507
2.5	Begraafplaatsen	-297	-368	-391	-391	-390	-390
Totaal lasten		-4.835	-5.633	-5.719	-5.706	-5.682	-5.571
Totaal saldo							
2.1	Milieu en Duurzaamheid	-510	-883	-527	-515	-493	-405
2.2	Reiniging en afvalinzameling	573	435	360	360	360	360
2.3	Riool en water	364	276	241	241	241	241
2.4	Openbaar groen, natuur en landschap	-999	-1.218	-1.285	-1.285	-1.284	-1.286
2.5	Begraafplaatsen	-14	-40	-80	-80	-80	-80
Totaal saldo		-584	-1.431	-1.291	-1.279	-1.256	-1.171
Verschil t.o.v. begr. vorig jaar							
2.1	Milieu en Duurzaamheid			-356	-12	-22	-88
2.2	Reiniging en afvalinzameling			-93	0	0	0
2.3	Riool en water			35	0	0	0
2.4	Openbaar groen, natuur en landschap			68	-1	-1	3
2.5	Begraafplaatsen			39	0	0	0
Totaal verschil begr.vorig jaar				-307	-13	-23	-85

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofdpijnen van de programmabegroting".

2.3 Veilig Ommen

Missie

In de gemeente Ommen kunnen inwoners en bezoekers veilig wonen, werken en recreëren. Aantastingen van de veiligheid worden integraal aangepakt. De brandweer- en rampenbestrijdingsorganisatie is continu paraat. De gemeente geeft als regisseur de veiligheidsproblemen aan, brengt (veiligheids)partners bij elkaar, stimuleert goede samenwerking en streeft eenduidige prioriteitstelling na.

2.3.1 Integrale veiligheid

Context, trends en ontwikkeling

Het veiligheidsbeleid ziet op het creëren en behouden van een veilige gemeente voor inwoners, bedrijven en bezoekers. Het veiligheidsbeleid van de gemeente Ommen wordt vastgesteld in het Integraal Veiligheidsplan (IVP). Het veiligheidsbeleid is en wordt vormgegeven en uitgevoerd in samenwerking met ketenpartners op lokaal, interlokaal en regionaal niveau.

Beoogd effect

De gemeente heeft de regierol op het gebied van veiligheid. Het veiligheidsbeleid beoogt de randvoorwaarden te scheppen voor een effectieve inzet van middelen op korte en middellange termijn vanuit het oogpunt van veiligheid. Onder deze randvoorwaarden verstaan we:

- het monitoren en analyseren van de actuele veiligheidssituatie in onze gemeente;
- het creëren van samenhang in het gemeentelijk beleid dat effecten heeft op de veiligheidsdoelen zoals opgenomen in het IVP;
- het creëren van samenhang met beleid van en uitvoering van veiligheidsbeleid door veiligheids- en ketenpartners;
- het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners, bedrijven en bezoekers.

Het veiligheidsbeleid kent een aantal vaste onderdelen zoals opgenomen in het IVP. Als inhoudelijke speerpunten zijn aangegeven: brandveilig leven, veiligheid bij evenementen en ondermijning.

Drank- en Horecawet

De gemeente is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving van de Drank- en Horecawet (DHW). In het Preventie- en handavingsplan "Integrale aanpak Drank- en Horecawet" is opgenomen dat deze taak aansluit op de preventieve alcoholmatigingsmaatregelen.

Vaste onderdelen

Aanpak van en aandacht genereren voor high impact crimes (zoals geweldsdelicten en woninginbraken). Handhaving van verkeersregels, drank- en horecawet, burgerparticipatie (zoals inzet burgernet en whatsapp groepen), casuïstiek met betrekking tot verwarde personen, overlast gevende personen en/of groepen. De inzet op handhaving op de recreatieparken (ongewenste activiteiten) wordt gecontinueerd.

Brandveilig leven

Branden veroorzaken groot persoonlijk en financieel leed. Voorkomen van brand levert de meeste winst op. Gezamenlijk met de regionale brandweer zetten we gericht in op bewustwording, preventie en preparatie van inwoners, bedrijven en bezoekers.

Veiligheid bij evenementen

De gemeente Ommen kent een groot aantal evenementen. Deze evenementen leveren een bijdrage aan de aantrekkingskracht van de gemeente. De evenementen leveren echter ook overlast en risico's op voor deelnemers, bezoekers en omstanders. Het proces van vergunningverlening, controle en handhaving is ingericht op risicobewustheid bij zowel de organisatoren, de adviespartners als de gemeente.

Ondermijning

In de gemeente Ommen kunnen we (nog) niet spreken van zichtbare georganiseerde criminaliteit. Georganiseerde criminaliteit kan ook niet zichtbaar plaatsvinden, mensen en (financiële) middelen uit de onderwereld vinden dan hun weg naar functies en organisaties in de bovenwereld. De gemeente Ommen is klaar voor gerichte interventies indien deze noodzakelijk blijken.

Overige punten:

- Intensivering samenwerking met overige beheerders (deelname platform openbare verlichting)
- Regionale aanpassing schakeltijden waardoor energiebesparing wordt bereikt

Openbare verlichting

Openbare verlichting heeft raakvlakken met andere beleidsterreinen zoals het milieu, veiligheid, energie en openbaar groen. Sfeer-, milieu- en energieverbruik zijn belangrijke aspecten. Hierbij is speciale aandacht voor het lichtniveau, overdaad, lichthinder en het respecteren van donkerte in met name de buitengebieden.

Onderhoud aan de installaties vindt plaats op basis van een vierjarig onderhoudscontract in samenwerking met de gemeente Hardenberg. We willen graag een sociaal- en verkeersveilige leefomgeving. Verlichting kan hier een bijdrage aan leveren. Het gemeentelijk beleid voor openbare verlichting is vastgelegd in de beleidsvisie LIOR 'Licht In de Openbare Ruimte'.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Integrale veiligheid, veilig wonen en recreëren	
Uitvoeren duurzaamheidsambities (zie ook programma lijn "Duurzaam Ommen").	De beleidskeuzes zijn vastgelegd in het Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)-plan.
Beschikbaar hebben van plannings en begrotingen voor het onderhouden van het wegennetwerk incl. kunstwerken en openbare verlichting.	Opstellen reservelijst bermverbetering wegen buiten de bebouwde kom.
Veilige woon- en leefomgeving: verhoging van subjectieve veiligheid.	Aanpak casuïstiek verwarde en/of overlast gevende personen en of groepen.
Bedrijvigheid en veiligheid: verhoging van het objectieve en subjectieve veiligheid.	Structurele inzet op handhaving recreatieparken;
	Uitvoeren toezichttaken in het kader van de Drank- en Horecawet (DHW).
	Verder implementeren proces van vergunningverlening, controle en handhaving (evenementen).
Fysieke veiligheid: Brandveilig leven.	Versterken van bewustwording, preventie en preparatie van inwoners, bedrijven en bezoekers.
Integriteit en veiligheid: Ondermijning.	Versterken bewustwording bij inwoners en organisaties in de gemeente Ommen.
	Versterken van het instrumentarium en kennis.
• Veiligheid in stand houden installaties duurzaam	Continuering van beheer en onderhoud.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
- en effectief beheer openbare verlichting. - Uitvoeren duurzaamheids- ambities (zie ook programma lijn "Duurzaam Ommen").	De beleidskeuzes die in het najaar van 2013 in het IBOR-plan zijn gemaakt vertalen naar de uitgangspunten voor het beheer per structuurgebied.

2.3.2 Brandweer

Context, trends en ontwikkeling

De brandweer is met ingang van 1 januari 2014 overgegaan naar de Veiligheidsregio. De indicatoren zullen via de reguliere cyclus in de Veiligheidsregio aan de orde komen.

De nieuwe verdeling is "meegenomen" in de begroting 2019.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Brandweer continu paraat	
Minder persoonlijke en materiële schade, handhaven paraatheid en minder loze meldingen	Zie begroting Veiligheidsregio.

2.3.3 Rampen en zware ongevallen

Context, trends en ontwikkeling

In de Wet op de veiligheidsregio's is onder meer bepaald dat burgemeester en wethouders belast zijn met de organisatie van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. In deze wet is verder onder meer bepaald dat het bestuur van de veiligheidsregio ten minste eenmaal in de vier jaar een beleidsplan vast stelt. Dit beleidsplan omvat in ieder geval een beschrijving van de beoogde operationele prestaties van de diensten en organisaties van de veiligheidsregio, en van de politie, alsmede van de gemeenten in het kader van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. De gezamenlijke gemeenten die participeren in de Veiligheidsregio IJsselland leveren naar rato een ambtelijke bijdrage aan het regionale team bevolkingszorg. Dit team is in 2016 gereorganiseerd met als doelstelling de efficiency en effectiviteit te bevorderen. Op basis van ervaringen met het regionale team en incidenten vindt eventueel verdere bijsturing plaats.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Rampenbestrijding continu paraat.	
Crisiscentrum binnen 1 uur na alarmering inzetbaar en de planvorming is gebaseerd op actueel risicobeleid.	Zie begroting Veiligheidsregio.

Kaderstellend beleid

- GOP (Gemeentelijk Omgevingsplan 2012)
- IBOR Ommen (2014)
- LIOR Ommen (2016)

Indicatoren

Voor de indicatoren verwijzen wij u naar de lokale documenten jaarplan politieteam Vechtdal, welke gebaseerd is op de Veiligheidsstrategie van de Eenheid Oost en het Meerjarenplan van de Veiligheidsregio IJsselland.

Beleidsindicatoren Commissie Depla

Taakveld:	Indicator:	Eenheid:	Bron:
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
		2015	3,5
		2016	2,5
		2017	1,4
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
		2015	4,0
		2016	3,7
		2017	4,0
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
		2015	3,7
		2016	6,8
		2017	2,3
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt
		2015	69
		2016	108
		2017	149
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
		2015	0,9
		2016	1,1
		2017	1,1
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
3.1	Integrale veiligheid	235	186	190	190	190	190
3.2	Brandweer	85	83	81	79	77	77
3.3	Rampen en zware ongevallen	0	0	0	0	0	0
Totaal baten		320	268	271	269	267	267
Lasten							
3.1	Integrale veiligheid	-2.010	-2.248	-2.350	-2.350	-2.349	-2.301
3.2	Brandweer	-45	-41	-34	-34	-34	-34
3.3	Rampen en zware ongevallen	-90	-10	-10	-10	-10	-10
Totaal lasten		-2.145	-2.299	-2.395	-2.395	-2.394	-2.345
Totaal saldo							
3.1	Integrale veiligheid	-1.775	-2.062	-2.160	-2.160	-2.159	-2.111
3.2	Brandweer	40	41	46	44	42	42
3.3	Rampen en zware ongevallen	-90	-10	-10	-10	-10	-10
Totaal saldo		-1.824	-2.031	-2.124	-2.126	-2.127	-2.078
Vershil t.o.v. begr. vorig jaar							
3.1	Integrale veiligheid			98	0	-1	-48
3.2	Brandweer			-5	2	2	0
3.3	Rampen en zware ongevallen			0	0	0	0
Totaal verschil begr.vorig jaar				93	2	1	-48

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofddlijnen van de programmabegroting".

2.4 Bereikbaar Ommen

Missie

Een goede infrastructuur van wegen, fietspaden en openbaarvervoerverbindingen zijn onmisbaar voor de gemeente Ommen.

De gemeente onderhoudt haar wegen binnen en buiten de bebouwde kom op basis niveau B (basisniveau CROW (Centrum voor regelgeving en onderzoek in grond, wegen en waterbouw en verkeerstechniek).

Er is de afgelopen jaren in en om het centrum van Ommen veel veranderd in de openbare ruimte als gevolg van herinrichtingen. Deze veranderingen hebben naar verwachting een positief effect op het wonen, winkelen en recreëren. Met het herinrichten van openbaar gebied wordt ook een impuls gegeven met het verder op orde hebben van de staat van het onderhoud van de openbare ruimte en de verkeersveiligheid.

De gemeente is regelmatig in overleg met de Provincie over reconstructie van de N48 en de N340. De belangen van de gemeente worden zo onder de aandacht gehouden.

Het beleid op het gebied van openbaar vervoer wordt door de provincie herijkt. Dit is een gevolg van nieuwe wetgeving welke van invloed kan zijn op het gebruik van openbaar vervoer alsmede een gevolg van lagere bijdragen van de Rijksoverheid.

2.4.1 Beheer wegen & voorz. in de openb.ruimte

Context, trends en ontwikkeling

Wegen

Elke drie jaar wordt een meerjarig onderhoudsplan opgesteld voor het wegennetwerk in onze gemeente. In 2019 wordt een nieuw meerjaren onderhoudsprogramma wegen 2020-2022 opgesteld. Dit gebeurt op basis van de landelijk toegepaste methodiek van de CROW. Het onderhoud wordt zoveel mogelijk gecombineerd met andere werkzaamheden, zoals riolering - en herinrichtingsprojecten. In 2019 voeren we dus de laatste jaarschijf van het meerjarenprogramma onder wegen 2017 - 2019 uit.

Het meerjarenprogramma wegenonderhoud wordt uitgevoerd binnen de structurele middelen die in de begroting zijn opgenomen. De gemeente heeft als wegbeheerder vanuit de Wegenwet en het Burgerlijk Wetboek de zorgplicht voor het veilig kunnen gebruiken van wegen. Voor het wegbeheer gebruikt de gemeente de beleidslijnen van Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR), waarin het gewenste kwalitatieve niveau van het wegenonderhoud staat aangegeven. De onderhoudsbegroting wegen geeft het financiële kader aan.

De beschikbare middelen voor onderhoud van wegen zijn toereikend voor normaal sober onderhoud. Investerings in groot onderhoud vallen hier buiten. Deze werkwijze borgt een basis onderhoudsniveau.

Opwaarderen woonomgeving

In een aantal wijken w.o. Laarakkers is sprake van een onderhoudsvraag en gedateerdheid van de openbare ruimte. De algehele uitstraling maakt dat een grootschalige aanpak nodig is die meerdere aspecten van de openbare ruimte raakt. Door het opwaarderen van woonstraten kan de fysieke leefomgeving worden verbeterd.

We onderzoeken de kansen voor een integrale aanpak in Laarakkers. Hierbij kijken we ook naar thema's en ontwikkelingen zoals duurzaamheid en omgaan met klimaatveranderingen en ontwikkelingen op het maatschappelijk gebied. We willen hierbij actief samenwerken met organisaties en uiteraard met de bewoners. In 2019 stellen wij een plan van aanpak op met een raming van de kosten. De insteek is, om zoveel mogelijk werk met werk te maken.

Strategische onderhoudsvisie civieltechnische kunstwerken

In februari 2018 heeft de gemeenteraad het 'Beleidsplan Civieltechnische Kunstwerken 2018-2032' vastgesteld. Als uitwerking daarvan hebben we o.a. bepaald welke kunstwerken in de periode 2018-2022 moeten worden vervangen en wat dit kost. Besloten is te sturen op een aanpak waarbij met levensduur verlengende maatregelen kunstwerken zolang mogelijk in stand worden gehouden. Door de onderhoudsstaat te monitoren blijven we inzicht houden in de algehele conditie en kunnen we onderhoud en vervanging/renovatie vroegtijdig zien aankomen.

Het college heeft besloten om de vervangingsinvesteringen op te voeren in de kaderbrief. Het gaat om de volgende investeringen :

- 2019 : € 464.000 (* incl. € 399.000 brug Junne uit het coalitie akkoord)
- 2020 : € 600.000
- 2021 : € 100.000
- 2022 : € 34.500

Vervanging brug over de Vecht te Junne

Het Waterschap is voornemens de 100 jaar oude stuw in de Vecht bij Junne te vervangen. Daardoor is het tevens noodzakelijk de brug, die onderdeel uitmaakt van de constructie, te vervangen. De besluitvorming over een plan van aanpak met een integrale oplossing is in 2018 afgerond.

Het Dagelijks Bestuur van het Waterschap heeft in het kader van de herprogrammering van (MJV) projecten een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Hieruit worden de voorbereidingskosten gedekt en zal in 2019 een noodstuw worden gebouwd om het kunstwerk te beschermen. Naar verwachting kan de brug in 2020 worden vervangen.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Beheer wegen, kunstwerken en voorzieningen in de openbare ruimte.	
Het garanderen van de veiligheid van weggebruik en een duurzaam beheer van wegen.	Groot onderhoud op basis van het meerjarenprogramma.
	Verder intensiveren van de samenwerking met overige wegbeheerders.
Het garanderen van de veiligheid van het gebruik en een duurzaam beheer van kunstwerken.	Werken vanuit de in 2018 vast te stellen strategische visie kunstwerken en een meerjarenonderhoudsplan.

2.4.2 Verkeer en vervoer

Context, trends en ontwikkeling

Bereikbaarheid

De Vechtdalverbindingen (N340/N48/N377) worden de komende jaren structureel verbeterd. Hoewel de werkzaamheden ook voor tijdelijke overlast zullen zorgen, zorgt de eindoplossing voor een betere bereikbaarheid van Ommen. Ook de verkeersveiligheid zal op een groot aantal punten worden verbeterd. Er blijven echter nog zorgen over de veiligheid van de kwetsbare fietsers op de parallelwegen. In het kader van de ambitie om de route Zwolle – Dalfsen - Ommen – Hardenberg op te waarderen tot een kwalitatief hoogwaardige fietsroute zal hier aandacht voor zijn (zie ook opwaarderen gemeentelijk fietsnetwerk).

Verkeersvisie

In 2017 is de verkeersvisie Ommen 2030 vastgesteld. De gemeente streeft ernaar om bereikbaar, verkeersveilig en leefbaar te zijn. Ondanks de opwaardering van de Vechtdalverbindingen loopt automobilititeit wel tegen zijn fysieke grenzen aan, waardoor nog meer ingezet moet worden op de fiets en het openbaar vervoer. Daarnaast willen we ons inzetten om mobiliteit meer te verduurzamen.

Het uitvoeringsprogramma is door de raad voor kennisgeving aangenomen. Tot en met 2018 zijn er projecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Voor de periode 2019 t/m 2021 moeten de prioriteiten nog worden bepaald. In deze begroting is €28.000 opgenomen om maatregelen uit het nog vast te stellen uitvoeringsprogramma te kunnen realiseren. Daarbij is de insteek om de financiële bijdrage van de gemeente zoveel mogelijk uit te breiden met subsidie van de provincie.

Julianastraat/ Schurinkstraat

In 2018 is via een interactief proces met de belanghebbenden een ontwerp gemaakt voor de herinrichting van de Julianastraat/ Schurinkstraat. De financiële middelen zijn in 2018 beschikbaar gesteld. De provincie heeft een subsidie van € 200.000 toegezegd. De werkzaamheden starten in het eerste kwartaal van 2019.

Integraal verkeersplan Sporthal en Kindplein West

In 2018 is onderzoek gedaan naar het huidige verkeersgedrag rondom de bestaande scholen. Op basis van deze analyse is een programma van eisen opgesteld voor het Kindplein West. Tevens zijn de school-thuis routes in beeld gebracht en zijn de subjectieve onveilige punten geïnventariseerd.

Er is met deze input een verkeersplan op hoofdlijnen ontwikkeld om de verkeersveiligheid rondom het nieuwe Kindplein West te kunnen garanderen. Dit verkeersplan wordt besproken met de omgeving.

De plankosten voor het project Verkeersplan Sporthal en Kindplein West bedragen € 90.000 (2018) en de uitvoeringskosten bedragen € 360.000 (2020). De hierbij behorende kapitaallasten zijn opgenomen in deze begroting. Daarnaast is de investering terug te vinden in het vaststellingsbesluit.

Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid is afhankelijk van infrastructuur, voertuig maar vooral gedrag. De gemeente is grotendeels verantwoordelijk voor een veilige inrichting van de infrastructuur. De infrastructuur is over het algemeen op een duurzaam veilige manier ingericht, maar wel op een sobere manier. In Ommen zijn geen verkeersongevallen concentraties meer. Wij proberen de verkeersveiligheid onder de aandacht te houden door middel van verkeerseducatieprojecten voor met name de kwetsbare groepen (jongeren en ouderen). Daarnaast spelen wij in op trends zoals het hoge aantal ongevallen met e-bikes door daar specifieke trainingen op aan te bieden.

Opwaarderen gemeentelijk fietsnetwerk

De gemeente Ommen ambieert voor de komende jaren een veilig, comfortabel, aantrekkelijk en direct fietsnetwerk tussen en naar diverse voorzieningen in Ommen. De Provincie Overijssel heeft in overleg met alle gemeenten het Kernnet Fiets opgesteld. Dit is een netwerk van belangrijke fietsverbindingen in de gehele provincie. In 2018 is een start gemaakt met de vertaling van het Kernnet naar een lokaal programma fietsinfrastructuur. Gezien de verwachte investeringen die dit met zich zullen meebrengen zal er een programma voor de komende jaren worden uitgewerkt om de fietsinfrastructuur binnen de gemeente te verbeteren. Bij het vaststellen van dit fietsprogramma zullen de financiële consequenties inzichtelijk worden gemaakt en een concreet uitvoeringsprogramma worden opgesteld. Dit programma zal dan nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht bij de provincie Overijssel zodat mogelijke cofinanciering mogelijk is.

Als concrete uitwerking van het Kernnet fiets is er de regionale ambitie om een kwalitatief hoogwaardige fietsverbinding te realiseren tussen Zwolle en Hardenberg. Deze fietsverbinding zal stapsgewijs worden gerealiseerd of verbeterd. Hoewel de provincie en wellicht het Rijk zullen co-financiëren zijn de financiële consequenties groot. De financiële consequenties zullen in de kaderbrief 2020 worden opgenomen.

Nieuwe aanvliegroutes vliegveld Lelystad

De aanvliegroutes van het nieuw te openen vliegveld Lelystad zijn in 2018 licht aangepast. Het gevolg hiervan is dat de overlast voor de gemeente Ommen minder lijkt te worden. De gemeente Ommen blijft een vinger aan de pols houden bij de Provincie Overijssel en als het nodig is bij het Rijk. Voor de natuurgebieden en de toeristische gebieden in en rondom Ommen is het van groot (economisch) belang dat het een rustig gebied blijft en niet verstoord wordt door laag vliegende vliegtuigen.

Parkeren centrum

In 2018 is een start gemaakt met de evaluatie van de blauwe zone in en rondom het centrum van Ommen. Daarbij is ook een cijfermatige analyse gemaakt van het huidige gebruik van de verschillende parkeerterreinen. Op basis van de evaluatie en de cijfermatige analyse kan bepaald worden of er sprake is van een behoefte aan uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen of aan andersoortige maatregelen. Deze maatregelen zullen in 2019 worden gerealiseerd. Binnen deze begroting is hiervoor een eenmalig bedrag gereserveerd van € 175.000

Aanpak Hessel Mulertbrug

In 2019 zal er een onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheden om de verkeerssituatie op en rondom de Hessel Mulertbrug te verbeteren zonder een toename van het verkeer langs het centrum van Ommen te veroorzaken. Aangezien dit een ingewikkelde opgave is, met daarin veel tegenstrijdige belangen, is hiervoor een interactief proces noodzakelijk met de samenleving en de diverse stakeholders. De mogelijkheid bestaat dat het niet op te lossen is op de bestaande postzegel. Buiten de traditionele kaders denken is wellicht hier noodzakelijk. In 2019 zal voor dit proces een plan van aanpak worden opgesteld met financiële consequenties.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Verkeer en vervoer	
Het vergroten van de bereikbaarheid van de gemeente Ommen.	Verdere uitwerking Verkeersvisie Ommen. Ombouw van de regionale stroomwegen N340 en N(3)48. Start werkzaamheden vanaf 2019.
Het bieden van een goed en aantrekkelijk openbaar vervoersysteem.	Faciliteren van de OV-reizigers door voldoende fietsstallingen bij opstappunten.
	In stand houden van de buurtbus (Beerzerveld – Mariëenberg en Vilsteren).
	Aanpak station Ommen (toegankelijkheid en veiligheid verbeteren).
	Borgen van een snelle en kwalitatief betrouwbare treinverbinding op het traject Zwolle-Emmen.
	In stand houden busverbindingen Zwolle - Ommen v.v., Ommen-Balkbrug-Hoogeveen v.v..
Verhogen van de verkeersveiligheid.	Inzetten op gedragsbeïnvloeding en verkeerseducatie voor alle doelgroepen, met name voor gebruikers van E-bikes.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	Optimaliseren verblijfsgebieden (30- en 60-kilometerzones).
	Uitvoering van het groeimodel voor het verkeersluw maken van de Vechtkade.
	Verbeteren fietsverkeersveiligheid.
	Inzetten op het duurzaam veilig inrichten van de provinciale stroomwegen N340 en N(3)48.
Voldoende parkeerruimte op de juiste plaats en voor de juiste, maatschappelijke prijs voor alle doelgroepen in het centrum van Ommen.	Oneigenlijk gebruik van parkeerplaatsen voorkomen, door middel van handhaven op parkeren (parkeerschijfcontrole).
	Goede spreiding van parkeervoorzieningen rondom het centrum. Eind 2018 is de blauwe zone geëvalueerd. Voortkomende verbetervoorstellen zijn begin 2019 geïmplementeerd.

Kaderstellend beleid

Beheer wegen en voorzieningen in de openbare ruimte

- Gemeentelijk Omgevingsplan
- IBOR Ommen 2014
- Beleidsplan Licht in de Openbare Ruimte
- Nota Meerjaren Onderhoud Wegen 2017 t/m 2019

Verkeer en Vervoer

- Verkeersvisie Ommen 2030

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
4.1	Beheer wegen & voorz. in de openb.ruimte	21	33	35	35	35	35
4.2	Verkeer en vervoer	80	31	32	32	32	32
Totaal baten		101	65	67	67	67	67
Lasten							
4.1	Beheer wegen & voorz. in de openb.ruimte	-2.150	-1.855	-1.862	-1.860	-1.845	-1.833
4.2	Verkeer en vervoer	-529	-444	-434	-432	-430	-417
Totaal lasten		-2.679	-2.299	-2.297	-2.292	-2.275	-2.249
Totaal saldo							
4.1	Beheer wegen & voorz. in de openb.ruimte	-2.129	-1.822	-1.828	-1.825	-1.810	-1.798
4.2	Verkeer en vervoer	-449	-412	-402	-400	-398	-384
Totaal saldo		-2.578	-2.234	-2.230	-2.226	-2.208	-2.183
Verschil t.o.v. begr. vorig jaar							
4.1	Beheer wegen & voorz. in de openb.ruimte			6	-3	-15	-12
4.2	Verkeer en vervoer			-11	-2	-2	-14
Totaal verschil begr.vorig jaar				-4	-4	-17	-26

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofdpijnen van de programmabegroting".

2.5 Jeugdig Ommen

Missie

Het huidige onderwijsaanbod en de doorlopende leerlijn van de peuterspeelzaal tot en met VO zijn belangrijke aandachtsgebieden geweest van de afgelopen jaren. Verscheidenheid is belangrijk. Ouders en leerlingen moeten kunnen blijven kiezen uit een gevarieerd en goed onderwijsaanbod.

In de kleine kernen is basisonderwijs van belang voor de leefbaarheid. De trend binnen de voorschoolse voorzieningen is het ineenvlechten van de peuterspeelzalen en de kinderdagopvang (harmonisatie) met behoud van het ontwikkelingsgerichte aanbod voor alle peuters.

De doorgaande leerlijn wordt door de voorschoolse voorzieningen, het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs ondersteund. Zij concentreren zich daarbij op een goede overdracht.

De gebouwen van het Vechtdal College en van Boslust zijn recentelijk vernieuwd. Daarom komt de focus voor de komende tijd te liggen op de huisvesting van het basisonderwijs. We faciliteren de samenwerking tussen de basisscholen door ze in het westen en oosten van Ommen gezamenlijk te huisvesten. Huisvesting volgt inhoud, dat is het credo.

2.5.1 Jeugd

Context, trends en ontwikkeling

Jeugdzorg

Lokaal

We werken hard aan de lokale transformatie. De lokale transformatie willen wij realiseren door samen te werken met het lokale veld, aanbieders en ouders. Mooie initiatieven hierin lopen al. Denk aan: de samenwerking tussen het Samen Doen team en de huisartsen, de kinderartsen en de vindplaatsen (scholen en voorschoolse voorzieningen). Deze samenwerking geven wij vorm op basis van transparantie en vertrouwen.

Daarnaast dragen we vanuit preventie bij aan de stimulering van een verantwoord gebruik, ondersteuning van weerbaarheid en voorlichting over het gebruik van sociale media. Ook is er aandacht voor relatietherapie voor ouders bij bijvoorbeeld echtscheidingen.

Preventie

De overige interventies, die gericht zijn op preventie, kunt u lezen in de lokale nota jeugd. Preventie werkt het best op jonge leeftijd. De opbrengst van investeren in kinderen en jongeren is het grootst. Aan de ene kant omdat jong geleerd, oud gedaan is. Aan de andere kant plukken kinderen langer de vruchten van de investeringen. Het nadeel van preventie is dat er een tijdspanne zit tussen de implementatie van een interventie en het verschijnen van effecten. Hierdoor kunnen interventies die op lange termijn kosteneffectief zijn, op korte termijn niet effectief lijken. Daarom is er een lange adem nodig.

Regionaal

Naast de lokale transformatie werken we ook regionaal samen aan de transformatie. Dit is onder andere beschreven in de Visie Jeugdhulp IJsselland 2017 – 2020 'Lokale visie als onderlegger voor de samenwerking aan de transformatie van de jeugdhulp in de regio'.

Centrale begrippen uit de Visie Jeugdhulp IJsselland 2017 – 2020 zijn:

1. preventie
2. vroegtijdig signaleren

3. hulp in/van de directe omgeving van het kind
4. flexibele inzet jeugdhulp
5. ondersteuning mét ouders
6. gezinsgericht werken
7. verbinding met onderwijs, verenigingen en andere instellingen
8. sturen op kwaliteit en resultaat binnen de financiële kaders.

Sinds 2018 werken we volgens een nieuw IJssellands model voor outputgerichte bekostiging. Dit betekent dat we vooraf het te bereiken resultaat en budget van de in te zetten zorg bepalen. Deze resultaten staan dan ook centraal in plaats van de in te zetten jeugdhulpproducten. Gedurende 2018 en 2019 ontwikkelen we het resultaatgerichte werken verder door. Daarnaast werken we aan een passende monitor die het resultaatgericht werken ondersteunt.

Pleegzorg tot 21 jaar

Jongeren kunnen sinds 1 juli 2018 tot hun 21e in hun pleeggezin blijven zodat ze beter voorbereid worden op zelfstandigheid. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de financiering van deze verlengde pleegzorg. Pleegzorg als vorm van verlengde jeugdhulp, zoals beschreven in de Jeugdwet, blijft mogelijk vanaf 21 jaar tot 23 jaar. Sommige pleegkinderen hebben ook na hun 21e verjaardag ondersteuning nodig. We vinden het belangrijk te blijven kijken naar wat een jeugdige nodig heeft en tijdig een toekomstplan met een jeugdige te maken zodat we aansluiten bij de ondersteuning die voor de jongere nodig is. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd via de meicirculaire, echter is nog onduidelijk wat voor effect dit heeft op het beschikbare budget. Wij volgen de ontwikkelingen en indien nodig komen wij hier in 2019 op terug.

Aanpassing woonplaatsbeginsel

Het woonplaatsbeginsel gaat veranderen. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. Er wordt toegewerkt naar de inwerkingtreding van de nieuwe definitie van het woonplaatsbeginsel per 1-1-2020. In het nieuwe woonplaatsbeginsel hoeft voor het bepalen van de verantwoordelijke gemeente het gezag niet meer te worden uitgezocht en wordt voor de woonplaats aangesloten bij de Basisregistratie Personen (BRP). Bij verblijf is de gemeente van herkomst verantwoordelijk voor het kind. In de Jeugdwet moet de nieuwe definitie van het woonplaatsbeginsel worden opgenomen en daarom moet de wet worden gewijzigd. Met de wijziging van het woonplaatsbeginsel zal het budget voor voogdij en 18+ via een objectief verdeelmodel verdeeld worden. Om de impact daarvan te kunnen bepalen, is zowel inzicht in verschuivingen aan de budget- als aan de kostenkant noodzakelijk. Met het oog op het kunnen verwerken van wijzigingen in de inkoopcontracten, is het streven om begin 2019 helderheid te kunnen bieden over de financiële effecten die de wijziging van het woonplaatsbeginsel met zich meebrengt. In 2019 wordt het budget voor voogdij en 18+ nog op basis van een verdeelmodel op basis van historisch zorggebruik verdeeld, net als in voorgaande jaren.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Jeugd	
Mogelijkheden voor algemene ontwikkeling peuters 2,5 – 4 jaar + voorschools aanbod voor doelgroep peuter (voorschoolse educatie/VVE).	Actualiseren van beleid en uitvoeringsafspraken voor 2020 door met de voorschoolse voorzieningen en scholen voor PO een nieuw VVE beleidskader 2020-2021 vast te stellen.
	Scholingsaanbod voor pedagogisch medewerkers in 2019 voortzetten om de kwaliteit van de VVE verder te verhogen.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Voldoende veilige en goed onderhouden speelplekken verspreid over de gemeente (is ondergebracht bij programma 6 Leefbaar Ommen, onderdeel 6.4 Plattelandsvernieuwing, kleine kernen en agrarische sector).	In overleg met de buurt inrichten van speelplekken in Haven-West en realiseren van schoolbuurtplein bij Basisschool Bernardus in de Laarakkers. In beheer geven aan de buurt van de speelplekken in Vlierbrink.
Goede fysieke en sociale ontwikkeling van alle jongeren.	Ommen heeft zich aangesloten bij de landelijke beweging 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG)/ Gewoon Gezond. Vanuit JOGG worden verschillende activiteiten georganiseerd op basis van de volgende 5 speerpunten: • Voldoende bewegen • Drink water in plaats van zoete dranken • Eet groente en fruit • Een gezond ontbijt • De gezonde keuze mogelijk maken Hierbij valt te denken aan een watertapchallenge of aan activiteiten vanuit ommenkids.
De jeugdigen plekken bieden om elkaar te ontmoeten, zich te ontwikkelen, om overlast te voorkomen en de signalering van problemen te vergemakkelijken.	Activiteiten en inzet ambulant jongerenwerk. Jongerencentrum de Punt organiseert bijvoorbeeld flessenvoetbal en 70's party voor jeugd tussen 12 en 20 jaar.
Kinderopvangvoorzieningen die veilig zijn en van voldoende kwaliteit.	Kinderopvangorganisaties moeten in 2019 voldoen aan nieuwe kwaliteitseisen en de eisen die gesteld worden aan voorschoolse educatie zijn ook verhoogd. De GGD zal hierop controleren en als er tekortkomingen zijn, zet de gemeente handhaving in.
Preventief jeugdbeleid.	Verder doorontwikkelen interventies op preventief jeugdbeleid: • samen met onderwijs uitwerken van de visie onderwijs/jeugdzorg • blijvend betrekken van jeugdigen (persoonlijk, maar ook via de cliëntervaringsonderzoeken) • aandacht voor kinderen die bij een (v)chtscheiding betrokken zijn • aandacht voor het verantwoord gebruik van social media.
De jeugdhulp op regionaal niveau inkopen en organiseren.	In 2019 werken we verder aan de doorontwikkeling van het resultaatgericht bekostigen van de jeugdhulp. Hierbij staat steeds meer het te behalen resultaat centraal in plaats van het in te zetten jeugdhulp product. We werken daarnaast aan een monitor waarin de prestaties van aanbieders zichtbaar worden.

2.5.2 Onderwijs

Context, trends en ontwikkeling

Gemeentelijke activiteiten richten zich vooral op het creëren van de juiste voorwaarden voor het volgen van onderwijs, zoals huisvesting en vervoer. Nu wordt steeds nadrukkelijker ingezet op het halen van een startkwalificatie en het voorkomen van voortijdig uitvallen. De jongeren worden persoonlijk benaderd. Ook wordt er nauw samengewerkt met diverse partners, zoals rijksoverheid, onderwijsinstellingen, medewerkers van aanpalende gemeentelijke beleidsterreinen, Samen Doen team, UWV. De taken van het RMC zijn zowel preventief (voorkomen schooluitval) als curatief (terugleiden naar een school of opleidingstraject).

Per 1 augustus 2014 is het Passend Onderwijs ingevoerd. De schoolbesturen en de gemeenten in de regio stemden daarop hun visies op elkaar af. In 2019 wordt de visie onderwijs/jeugdzorg, die is opgesteld met onderwijs en jeugdgezondheidszorg, verder uitgewerkt en geïmplementeerd. De participatieraad is ook aangehaakt op het onderwerp Passend Onderwijs.

Onderwijs en gemeenten hebben te maken met dezelfde kinderen/jongeren en dezelfde ouders. Beiden streven ernaar om de gezinnen op een praktische manier en in de eigen omgeving te helpen bij hun maatschappelijk functioneren. Het leerlingenvervoer en de onderwijshuisvesting hebben ook duidelijke raakvlakken waarvoor een goede samenwerking essentieel is.

Extra impuls voorschoolse voorzieningen en onderwijsachterstand

Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Hieraan gekoppeld is een tot 2021 oplopende (vooralsnog tijdelijke) extra Rijksbijdrage. Zo krijgen gemeenten de mogelijkheid om de toegankelijkheid van de voorschoolse voorziening een extra impuls te geven.

Vanaf 2019 geldt een nieuwe verdeling van de doeluitkering Onderwijs AchterstandenBeleid (OAB) over de gemeenten en de schoolbesturen. Uit deze middelen wordt de voorschoolse educatie (VVE) voor doelgroeppeuters betaald. De bedragen voor 2019 zijn op dit moment nog niet bekend. In september 2018 worden de beschikkingen voor de doeluitkering OAB voor de gemeente 2019 verwacht. Voor Ommen wordt een toename van de middelen verwacht. De scholen zijn verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie en ontvangen daarvoor zelf middelen.

Deze toename van de OAB middelen zal in de nieuwe planperiode onderwijsachterstand 2019-2022 fasegewijs plaatsvinden. Er gelden echter ook extra verplichtingen voor de kwaliteit en intensiteit van de VVE vanaf 2020 (van 10 naar 16 uur per week). Op dit moment (juni-oktober 2018) vindt er een analyse van de kwaliteit van de VVE plaats. Mede op basis van deze analyse, duidelijkheid over de gelden 2019-2022 en de invulling van de 10 naar 16 uur in 2020 zal in overleg met de voorschoolse voorzieningen en de scholen voor PO het VVE medio 2019 het VVE beleid 2020-2021 worden geformuleerd.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Onderwijs	
Alle leerlingen presteren overeenkomstig hun capaciteiten en zoveel mogelijk leerlingen behalen een startkwalificatie.	Bij zorgsignalen wordt de samenwerking met SD team gevonden. Er is een nauwe samenwerking met het onderwijs en Leerplicht/RMC om schoolverzuim en mogelijk voortijdige schoolverlaters te voorkomen.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Goede samenwerking/afstemming tussen de scholen en de gemeente in de ontwikkeling van een visie, samenwerkingsafspraken en de integrale aanpak van zorgsignalen (Jeugdzorg-Passend Onderwijs).	We werken mee aan deze visie onderwijs/zorg. De uitvoering van de visie wordt beschreven in een uitvoeringsprogramma die medio 2018 gereed is. Een congres om het onderwijs te informeren, volgt in het najaar van 2018. In 2019 zal de verdere implementatie van de visie vorm krijgen. Dit richt zich met name op zorgstructuur in en om de school, de inzet van de ondersteuning, het leerlingenvervoer, de Participatiewet, leerplicht/RMC, voorzieningen op grond van Wmo en de onderwijshuisvesting.
Cultuureducatie een structurele plaats geven in het onderwijscurriculum.	Aansluiten op een nieuwe provinciale regeling door: • Goede binnenschoolse cultuureducatie te stimuleren; • In te zetten op een breed programma in het primair onderwijs; • Deskundigheidsbevordering van leerkrachten; • Verbinding van scholen met hun culturele omgeving.
Bieden van een vervoersvoorziening voor leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen op basis van de Verordening Leerlingenvervoer.	In 2018 is het doelgroepenvervoer, waar leerlingenvervoer onderdeel van uitmaakt, gecontracteerd bij één vervoerder. De volgende stap is om in 2019 één visie en integraal beleid te ontwikkelen voor het vervoer waar de gemeente verantwoordelijk voor is.

2.5.3 Onderwijshuisvesting

Context, trends en ontwikkeling

Duurzaamheid is een thema waarvoor groeiende belangstelling is. Ook voor schoolgebouwen gelden in toenemende mate duurzaamheidseisen. Met het oog op de duurzaamheid en het welbevinden van leerlingen en leerkrachten wordt gestreefd naar een lager energieverbruik en een beter binnenklimaat. Technisch is er veel mogelijk. Allerhande installaties dragen wel bij aan de opwaartse ontwikkeling van de kostprijs van schoolgebouwen. De bouwmarkt staat daarnaast onder druk vanwege de toegenomen vraag, wat ook een prijsopdrijvend effect heeft.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Huisvesting scholen voldoet aan wettelijke eisen (kwalitatief en kwantitatief).	Het belangrijkste dossier voor de onderwijshuisvesting is in 2019 Kindplein West. De besturen van basisscholen Guido de Bres, De Dennenkamp en Het Koloriet hebben goed nagedacht over de manier waarop ze willen samenwerken in één gebouw zonder hun eigenheid te verliezen. Het programma van eisen voor het gebouw en de inrichting van het schoolterrein worden hierop afgestemd. Ook betrekken de schoolbesturen de buurt nauw bij de ontwikkelingen. De realisatie van het Kindplein zorgt voor een flinke kwaliteitsslag; de scholen kunnen dan verder in een modern en duurzaam gebouw. De start van de bouw is voorzien in 2019. Als gevolg van stijgende prijzen voor de scholenbouw dient rekening gehouden te worden met een hogere investering dan aanvankelijk geraamd.

Kaderstellend beleid

- Kadernota Omslag in denken
- Beleidsnota Om Elkaar

Indicatoren

Doel	Omschrijving	E/P	Bron	Nulmeting (jaar)	Streefwaarden			
					2019	2020	2021	2022
1	Aantal scholen dat niet aan de capaciteitsnorm voldoet	E	Eigen adm.	1 (2014)	0	0	0	0
	E = effectindicator P = prestatieindicator							

Beleidsindicatoren Commissie Depla

Taakveld:	Indicator:	Eenheid:	Bron:
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
		2015	1,46
		2016	8,82
		2017	2,52
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
		2015	15,66
		2016	14,11
		2017	13,65

		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv- ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado
		2015	0,9
		2016	0,8
		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
5.1	Jeugd	4	4	4	4	4	4
5.2	Onderwijs	116	57	58	58	58	58
5.3	Onderwijshuisvesting	32	30	31	31	31	31
Totaal baten		152	90	93	93	93	93
Lasten							
5.1	Jeugd	-3.655	-3.751	-3.688	-3.701	-3.731	-3.731
5.2	Onderwijs	-868	-884	-910	-910	-910	-910
5.3	Onderwijshuisvesting	-1.693	-1.657	-1.346	-1.302	-1.296	-1.263
Totaal lasten		-6.215	-6.291	-5.943	-5.913	-5.936	-5.903
Totaal saldo							
5.1	Jeugd	-3.650	-3.747	-3.684	-3.698	-3.727	-3.727
5.2	Onderwijs	-752	-827	-852	-852	-852	-851
5.3	Onderwijshuisvesting	-1.661	-1.627	-1.315	-1.271	-1.265	-1.232
Totaal saldo		-6.063	-6.201	-5.851	-5.820	-5.843	-5.810
Vershil t.o.v. begr. vorig jaar							
5.1	Jeugd			-63	14	29	0
5.2	Onderwijs			25	0	0	0
5.3	Onderwijshuisvesting			-311	-44	-6	-33
Totaal verschil begr.vorig jaar				-350	-31	23	-33

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofddijnen van de programmabegroting".

2.6 Leefbaar Ommen

Missie

Ommen is dé plek om te wonen, te werken en te leven. Er is voldoende ruimte voor voorzieningen. Het is aantrekkelijk wonen en werken voor jong en oud. De gemeente is "groen, duurzaam en sociaal" van karakter. Er is een grote diversiteit aan type kernen. Ommen is onderscheidend met het Vechtdal, dé mooie stad, landschappen en bossen. Ommen biedt een betaalbaar alternatief voor wonen in gewilde woonmilieus met voldoende voorzieningen in een karakteristieke kern.

Voldoende werkgelegenheid is van essentieel belang voor het goed functioneren van de gemeente. Er moet daarom voldoende vestigingsruimte voor bestaande en nieuwe bedrijven aanwezig zijn. Ingezet wordt op een goed ondernemersklimaat, waarbij overleg is met individuele ondernemers en gezorgd wordt voor een adequate dienstverlening.

2.6.1 Ruimtelijke Ordening

Context, trends en ontwikkeling

Met de actualisatieslag van de bestemmingsplannen is inmiddels bereikt dat de gemeente in toenemende mate over flexibele bestemmingsplannen beschikt, waardoor er snel ingespeeld kan worden op de wensen van burgers en bedrijven. Uiteraard met inachtneming van de Wet RO en met gebruikmaking van de sturingsfilosofie van het Gemeentelijk omgevingsplan (GOP). Het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen, waarmee de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving wordt benut en versterkt en waarmee een bijdrage wordt geleverd aan een vitale, dynamische en leefbare samenleving en een aantrekkelijke woon- en werkomgeving, is een continu proces.

Omgevingswet

Naar verwachting van de wetgever treedt in de loop van 2021 de Omgevingswet in werking. Deze wet beoogt een stelselherziening van het omgevingsrecht en betekent naar verwachting van de wetgever een ingrijpende verandering voor de diverse gebruikers.

Met de wet wil de Rijksoverheid de regels voor ruimtelijke projecten vereenvoudigen en bundelen. Daarvoor bundelt het tientallen wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water in één wet.

Het invoeren van een dergelijke omvangrijke wet vergt een behoorlijke inspanning van de totale organisatie. Dit vraagt om een gedegen en adequate aanpak. Door reeds te starten met een goede voorbereiding, denken wij uiteindelijk de organisatie klaar te kunnen stomen om een goede uitvoering te geven aan de Omgevingswet. Zodoende is in 2016 een implementatieprogramma opgesteld. In eerste instantie zou de wet in 2019 in werking treden, maar dat is verschoven naar 2021. Daarom is het implementatieprogramma wat gefaseerd. In de 2e berap 2018 is daarom voorgesteld om € 20.000 van dit budget door te schuiven naar de begroting 2019. In het implementatieprogramma is aandacht voor de activiteiten en maatregelen die in 2019 en 2020 nodig zijn om deze wet medio 2021 in te voeren.

Na de inwerkingtreding van de wet moet rekening worden gehouden met het opstellen van nieuwe planinstrumenten, waaronder een gebiedsdekkend omgevingsplan.

In 2017 zijn de navolgende onderwerpen opgestart en deze worden in 2018 en volgende jaren verder uitgewerkt en vorm gegeven. Een van die onderwerpen betreft de visieontwikkeling naar de wijze waarop de 4 gemeentelijke kerninstrumenten (omgevingsvisie, Omgevingsplan, Programma, Omgevingsvergunning) strategisch kunnen worden ingezet, zodat de gemeente optimaal wordt ondersteund bij het geven van ruimte voor ontwikkeling en het waarborgen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Dit is het zogenaamde

Omgevingshuis. Daarnaast zullen onderwerpen, zoals Informatievoorziening, Nieuwe thema's werkprocessen en participatie verder worden uitgewerkt en vorm worden gegeven.

Haven Oost Stedenbouwkundige opzet

Het Havengebied is volop in ontwikkeling. Het gebied Haven West is getransformeerd van een vervallen industriegebied naar een divers woongebied met een ruime diversiteit in woontypes. De verkoop loopt voorspoedig en naar verwachting kan de projectontwikkelaar in 2019 de locatie afronden en zijn alle kavels nagenoeg verkocht.

Aan de oostzijde van het havengebied heeft de gemeente in het verleden gronden en opstallen verworven om de gebiedsontwikkeling naar een woonwijk af te ronden. In dit gebied is al het nodige gebeurd. Aan de Ommeresstraat zijn 5 rijenwoningen gerealiseerd. Ook zijn verouderde opstallen aan op de hoek Strangeweg en Haven Oost gesaneerd om plaats te maken voor een indooerspeelvoorziening. In het coalitieakkoord is de noodzaak om het overige gebied aan de Haven Oost een nieuwe invulling te geven uitgesproken.

Om invulling te geven aan de ambitie dient een concept stedenbouwkundig plan opgesteld te worden. Niet alle gronden binnen dit nieuwe plangebied zijn eigendom van de gemeente. Met een aantal partijen in het gebied moeten nog nadere afspraken worden gemaakt. Het betreft de gronden die niet in gemeentelijk eigendom zijn, maar wel bepalend zijn om tot een eindplan te komen.

Centrumontwikkeling

Ommen streeft naar een compact, herkenbaar en sfeervol centrum in het zuidelijk deel van de historische binnenstad. Eind 2016 is door de gemeenteraad het "Actieplan centrumontwikkeling Ommen" vastgesteld. In dit document met een looptijd van ruim vier jaar (2017 – 2020) is de opgave in concrete thema's en concrete projecten weergegeven. Het versterken van de onderlinge samenwerking, de ontwikkeling van de vitaliteit van het kernwinkelgebied en de invulling van strategisch leegstaande panden zijn belangrijke speerpunten van het actieplan. Het centrum aantrekkelijker te maken heeft als effect dat er meer mensen naar toe willen. Door het bezoek aan het centrum makkelijker en prettiger te maken stijgt de aantrekkingskracht. Door functies toe te voegen of te wijzigen kan het totale winkeloppervlak kleiner en leegstand gericht aangepakt worden.

Herontwikkeling van strategische leegstaande en transformatielocaties in het centrum van Ommen:

Het versterken van de vitaliteit van het kernwinkelgebied betekent ook het verplaatsen en transformeren van ondernemingen en vastgoed in de aanloopstraten van het kernwinkelgebied. Afgelopen periode zijn potentiële verplaatsingen uit de schil per project bekeken. Hierbij is duidelijk geworden dat de financiële haalbaarheid van deze grotere verplaatsingen en transformaties de daadwerkelijke veranderingen dwarsbomen. Voor deze locaties geldt dat de kosten een stuk hoger liggen dan de opbrengsten. Daarmee worden deze gewenste verplaatsingen en transformaties door de marktpartijen te risicovol gevonden en blijven de investeringen uit. Zonder participatie van de overheid met aanvullende bijdragen zijn ze niet rendabel. Door voorfinanciering en aandacht voor de onrendabele toppen te hebben, kunnen we de gewenste transformaties en herontwikkelingen mogelijk maken. De benodigde investeringen zullen zich in de toekomst terug betalen. Door een juiste mix van wonen, werken en winkelen stijgt de economische waarde van de locaties en omgeving. De waardestijgingen zijn daarbij veelal hoger dan de benodigde investeringen. Deze 'multiplier' is groot en leidt direct tot hogere WOZ-waarderingen en bijbehorende inkomsten via de OZB-belasting.

Deze vorm van gebiedsontwikkeling richt zich niet op het saneren van onrendabele toppen, maar functioneert als een revolverend fonds. Actieve participatie met als doel de verbetering van de vitaliteit van het centrum door de risico's van de marktpartijen te dempen.

Krediet verbetering beleving openbare ruimte centrum Ommen:

Dat het centrum onder druk staat, is bekend. Het biedt echter ook kansen, maar ook voor meerdere ondernemers en pandeigenaren een potentiële bedreiging. Om de kansen te verzilveren, is het wel noodzakelijk dat de randvoorwaarden op orde zijn en 'dat er wat te beleven valt'. Blijvend investeren in het centrum is daarom noodzakelijk om het centrum aantrekkelijker te maken waardoor meer mensen er naar toe willen. Nu is het moment om als gemeente hierin actief een stimulerende en participerende rol te gaan spelen door de gewenste en benodigde investeringen beschikbaar te maken en uitvoering prioriteit te geven.

Het proces, om vanuit de beleving van de bezoeker van het centrum gericht de openbare ruimte te verbeteren, is in volle gang. In een kwaliteitshandboek werken wij de verbeteringen voor de beleving van de openbare ruimte uit, zodat deze ook naar de toekomst toe zijn geborgd. In het handboek zijn concrete verbeterplannen opgenomen. De resultaten worden medio september van dit jaar verwacht. Investerings in de openbare ruimte zijn kapitaalintensief.

Ondernemersfonds

Eén van de speerpunten van de uitvoering van het actieplan centrum Ommen is het organiseren van een ondernemersfonds. Het ondernemersfonds versterkt de samenwerking tussen enerzijds ondernemers in zowel de detailhandel, horeca en vastgoed en anderzijds tussen ondernemers en de gemeente. De betrokkenheid van alle partijen in het centrum is belangrijk om het winkelgebied sterk en sociaal te houden.

De uitwerking van de organisatie van de stichting is in overleg met de klankbordgroep Actieplan Centrum Ommen opgezet in een werkgroep bestaande uit een afvaardiging van horecaondernemers en winkeliers.

Het resultaat van de werkgroep is een breed gedragen voorstel voor de oprichting van een stichting Ondernemersfonds centrum Ommen. Deze stichting in oprichting streeft er naar om op 1 januari 2019 operationeel te zijn.

Takman Locatie

Gemeente Ommen wil binnenstedelijke ontwikkeling bevorderen. In dat kader hebben Takman IJzerwaren, gevestigd aan de Dr A C van Raaltestraat 26, Ommen samen met Coresta, de Zonnehuisgroep en de gemeente Ommen een intentieovereenkomst gesloten. Doel van deze intentieovereenkomst was de verhuizing/aankoop van een bedrijvenkavel op De Rotbrink en de herontwikkeling van de locatie aan de van Raaltestraat in ca 29 zorg appartementen. Dit in combinatie met de herbouw/restauratie van het Van Raaltehuis.

Vanwege het ontbreken van voldoende financiering is deze intentieovereenkomst eind juni 2018 beëindigd. Daardoor is het zicht op verhuizing van dit bedrijf naar De Rotbrink verdwenen en raakt de herontwikkeling van de locatie aan de Van Raaltestraat inclusief restauratie van het Van Raaltehuis buiten beeld. Samen met de Stichting van Raaltehuis wil de gemeente Ommen nu deze herontwikkeling oppakken. De financiële consequenties hiervan worden ten tijde van de behandeling van de begroting 2019 duidelijk.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Ruimtelijke Ordening	
Faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen waarmee de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving wordt benut en versterkt. Hierdoor wordt een bijdrage geleverd aan een vitale, dynamische en leefbare samenleving en aan een aantrekkelijke woon- en werkomgeving.	Inspelen op ruimtelijke initiatieven van inwoners, bedrijven en instellingen, waarbij het vizier met name is gericht op ruimtelijke kwaliteit. Daarvoor maken we gebruik van planologische principe-uitspraken, bestemmingsplanherzieningen, wijzigingsplannen en projectomgevingsvergunningen. Initiatieven worden beoordeeld aan de hand van de sturingsfilosofie van het gemeentelijk omgevingsplan.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	Uitvoering geven aan de maatregelen en activiteiten die staan vermeld in het implementatieprogramma om de Omgevingswet op een goede en juiste wijze in te voeren.
	Verder vormgeven en uitwerken van de diverse onderwerpen die nodig zijn voor een goede adequate invoering van de Omgevingswet.

2.6.2 Volkshuisvesting / woningbouw

Context, trends en ontwikkeling

De woningmarkt is in heel Nederland momenteel overspannen. De vraag is groter dan het aanbod van woningen. De prijzen van koopwoningen in de bestaande bouw stijgen door de grote vraag. De prijzen in de nieuwbouw stijgen door zowel de grote vraag als door de stijgende bouwkosten.

De provincie heeft met de gemeenten in Overijssel woonafspraken gemaakt over de toegestane harde plancapaciteit en de bouwproductie voor komende 10 jaar. Deze toegestane bouwproductie wordt gebaseerd op de huishoudensprognoses. Ommen heeft nog enige ruimte om plannen toe te voegen, maar dit is onvoldoende om de gewenste (zachte) plannen doorgang te laten kunnen vinden. In dit kader heeft het vorige college besloten om een versnelling van de woningbouwproductie in gang te zetten. Komende jaren moet de gemeente voortvarend aan de slag met het terugbrengen van de harde plancapaciteit door vooral snel woningen op te leveren en daarmee de huishoudensontwikkeling positief te beïnvloeden.

Begin 2019 worden de afspraken met de provincie geupdate en weten we hoeveel woningen mogen worden bijgebouwd. Dan is door de sanering en snelle oplevering de harde plancapaciteit afgenomen. Of de huishoudensprognose voor de komende tien jaar dan ook positiever uitkomt, is nog onzeker.

Woningbouw

Op de nieuwbouwlocaties De Vlierlanden, de Westflank en Havengebied West wordt volop gebouwd en worden woonmilieus met een onderscheidende kwaliteit voor de doelgroepen gerealiseerd. In de huursector blijft de druk hoog. De Veste heeft met de gemeente afgesproken te investeren in uitbreiding van het aantal sociale huurwoningen.

Ook de komende jaren zullen veranderingen op de woningmarkt zich blijven voordoen. Daarom is de woonvisie 2015-2025 'Ommen de plek om te wonen' zo opgesteld dat flexibel ingespeeld kan worden op veranderingen. De woonvisie is niet in beton gegoten, en wordt tweejaarlijks bijgesteld via uitvoeringsmaatregelen passend bij de omstandigheden van die tijd. Het uitvoeringsplan 2018-2019 (de versnellingsagenda) wordt eind 2019 geactualiseerd voor de volgende twee jaar.

In het Meerjaren Perspectief Grondexploitatie (MJP) is respectievelijk voor de jaren 2019 als 2020 een uitgifte van (gemeentelijk) woningbouw geprognosticeerd van 74 en 45 stuks. Voor 2019 is de woningbouw geconcentreerd in De Vlierlanden, Westflank en het Havengebied West.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Wanneer de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking treedt, gaat de bouwtechnische toets voor de minder complexe bouwaanvragen over naar private partijen. De wet is nog niet aangenomen. De

inwerkingtreding wordt niet voorzien in 2019. Wij anticiperen op deze wet door vrijkomende en extra noodzakelijke formatie tijdelijk in te vullen.

Bouw- en woningtoezicht

De formatie van de BOH voor vergunningverlening wordt ook voor 2019 incidenteel met 0,25 fte (€16.500) uitgebreid. Gelet op de ontwikkelingen met betrekking tot de Wet kwaliteitsborging (Wkb) voor het bouwen wordt deze formatie tijdelijk ingevuld. Hiernaast ligt de crisis achter ons en neemt het aantal aanvragen sterk toe.

Grondexploitatie

De opgave voor de grondexploitaties is in de komende jaren het uitgeven van gronden en het realiseren van de resultaatsverwachtingen in de (samengestelde) grondexploitaties. Met uitzondering van Havengebied Oost zijn alle gemeentelijke grondexploitaties in uitgifte.

In het MJP Grondexploitatie 2019 worden naast een actueel financieel en programmatisch beeld van de grondexploitaties ook de bijbehorende risicoprofielen in beeld gebracht. Tevens worden de diverse grondexploitaties nader toegelicht en de verschillen geduid tussen de resultaatsverwachtingen. Volledigheidshalve verwijzen wij ook naar de paragraaf grondbeleid in deze begroting en het MJP grondexploitaties 2019.

Risico's

Het realiseren van de huidige fasering in grondafzet tegen de geraamde marktconforme grondprijzen is enerzijds de grote uitdaging, anderzijds vormt dit ook het grootste risico voor de diverse grondexploitaties (o.a. De Vlierlanden, Haven West, De Westflank en De Rotbrink). Voor de omvang van de risico's in de grondexploitaties wordt, naast het MJP grondexploitatie 2019, ook verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Wonen	
Ommen is de plek om te wonen, met een hoogwaardig centrum, woonmilieus met onderscheidende kwaliteiten en vitale, duurzame kernen en platteland.	De ontwikkelaars in het Centrum en Haven West blijven aangesproken worden op het levensloopgeschikt bouwen.
	Haven West nadert zijn voltooiing. Als laatste worden appartementen voor kleine huishoudens gerealiseerd op de locatie tegenover Albert Heijn.
	Ook in 2019 worden bijeenkomsten georganiseerd in het kader van Lang zult u Wonen. Deze worden samen met ouderenbonden en De Veste georganiseerd.
	Het Actieplan centrum Ommen voorziet in maatregelen om leegstand in het centrum op strategische locaties te voorkomen.
	Artica ontwikkelt de Vechtkade in drie fases. In het kader van de versnelling zijn fase 1 en 2 gelijktijdig uitgevoerd. De 3 ^e fase is in aanbouw en wordt waarschijnlijk in 2019 opgeleverd.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	In het kader van de genoemde versnelling worden de volgende acties ondernomen: - Zorgen dat de bestemmingsplannen naadloos op elkaar aansluiten. - Marketing en promotie op maat per project. De initiatieven ten aanzien van het wonen in de kernen (Lemele, Beerzerveld, Witharen en Vilsteren) worden gefaciliteerd. In Witharen wordt weer volop gebouwd, in Vilsteren en Lemele worden CPO projecten gefaciliteerd.
Voldoende passende huisvesting voor kwetsbare doelgroepen met speciale aandacht voor statushouders, woonurgente en spoedzoekers. Belangrijke uitgangspunten zijn daarbij betaalbaarheid, het voorkomen van dakloosheid, duurzame en levensloopgeschikte woningen, gedifferentieerde wijken en de sociale huurwoningvoorraad.	Veel woningen in het Centrum worden levensloopbestendig gebouwd. Samen met De Veste worden in de loop van 2018/2019 wijkanalyses opgesteld. De effecten van het nieuwe huurbeleid worden samen met De Veste gemonitord en periodiek geëvalueerd. Aanvulling in het kader van de betaalbaarheid in de koop- en huursector en de gewenste versnelling: Realisatie in 2018/2019 van ca. 40 rijwoningen in fase 1c van Vlierlanden. Deze worden gerealiseerd in de sociale huur (< € 711), dure huur (> € 711) en goedkope koopsector.
Het is goed oud worden in Ommen, ook in de kleine kernen. Mensen kunnen langer zelfstandig wonen in de kernen, ook bij een zorgbehoefte en er zijn voldoende voorzieningen in de omgeving om de zelfredzaamheid te waarborgen. Het aanbod van senioren wil de gemeente vergroten door nieuwbouw rondom het centrum en het stimuleren van het levensloopgeschikt maken van de bestaande voorraad.	Het contract met Lang zult u Wonen is verlengd. In 2019 zal een informatiebijeenkomst samen met de ouderenbonden worden gehouden. De woonservicepunten blijven gehandhaafd. Samen Doen gaat haar rol uitbreiden in deze woonservicepunten.
De capaciteit bij de bouwvergunningverleners is gebaseerd op het aantal aanvragen met in achtneming van de huidige en komende wetgeving. Om situaties te voorkomen waarop termijnen van afdoening op gaan lopen en/of (onbeheersbare) voorraden ontstaan, is het van essentieel belang de capaciteit en het aantal aanvragen goed op elkaar af te stemmen.	De formatie bouwplantoetsers incidenteel uitbreiden om de kwaliteit en afhandelingstermijnen op voldoende niveau te kunnen continueren. Vanwege komende wetswijzigingen (Wet kwaliteitsborging en Omgevingswet medio 2021) wordt deze vraag tijdelijk ingevuld. Gedurende de invulling van de nieuwbouw in de Vlierlanden wordt een toename van legesinkomsten verwacht.

2.6.3 Economie

Context, trends en ontwikkeling

Een sterke economie zorgt voor werkgelegenheid, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een rijk verenigingsleven en een bepaald voorzieningenniveau. Om deze reden zet de gemeente zich in voor een versterking van de economische structuur en een goed ondernemersklimaat. Dit kan en wil de gemeente niet alleen. De gemeente trekt hierbij samen op met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen, passend bij de nieuwe filosofie van de gemeente Ommen.

Momenteel zijn diverse uitvoeringsprogramma's in uitvoering. Voorbeelden hiervan zijn de 'economische kansen' vanuit de economische visie en het actieprogramma 'centrumontwikkeling'. Hier zijn wij nog niet mee klaar en gaan hier dan ook gewoon mee door. Wel gaan wij werken aan een nieuwe integrale ambitie. Wij zijn begonnen met het opstellen van een economisch programma (economie en werk). Dit programma bevat vier actielijnen, te weten:

- Economische kansen;
- Human Capital;
- Samenwerking en positionering;
- Profileren.

Aan de hand van deze actielijnen zullen de diverse opgaven en de nieuwe ambitie belicht worden. Hier zullen doelen/maatschappelijke effecten aan gekoppeld worden en deze komen terug in het economisch programma. Ook dit programma gaan wij samen met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen tot stand laten komen.

Regio Zwolle

De regio Zwolle is een samenwerking tussen 20 gemeenten en kenmerkt zich door een licht bestuurlijke organisatie. De regio heeft zichzelf de afgelopen periode tegen het licht aan gehouden. Hieruit is naar voren gekomen dat er behoefte is aan een verbeterde werkwijze en betrokkenheid, passend bij een hogere ambitie. Hierbij hoort ook een nieuwe agenda. Deze vraagt naar verwachting ook een bepaalde investering. De agenda voor de komende periode is:

- Menselijk kapitaal (Human Capital);
- Leefomgeving;
- Bereikbaarheid;
- Energie;
- Met als rode draad door deze thema's heen Economie.

De regio Zwolle heeft meerdere clusters, waaronder vrijetijdseconomie, Agri & Food, Health & Care, Kunststoffen, enz.. De gemeente Ommen neemt actief deel in het cluster vrijetijdseconomie.

Ondernemershuis voor het Vechtdal

Het Ondernemershuis is een ontmoetingsplaats voor ondernemers. Door middel van events staat dan ook het onderdeel 'ontmoeten en kennismaken' centraal. Daar waar ondernemers lopen met kennis en innovatievraagstukken, is het Ondernemershuis de bruggenbouwer tussen de ondernemer en Kennispoort Regio Zwolle. Ook als het gaat om individuele doorontwikkelingsvraagstukken, ondersteunt/faciliteert het Ondernemershuis de ondernemer (bijvoorbeeld met een businessmodel, een financieel vraagstuk, marketing, enz.). Daar waar nodig legt zij verbindingen met partners van het Ondernemershuis.

Naast het ondersteunen van de ondernemers bij diverse (innovatie)vraagstukken, is door Vechtdal Projecten de verbinding gemaakt met diverse onderwijsinstellingen uit de regio. In totaal zijn zes onderwijsinstellingen (MBO en HBO) aangesloten bij Vechtdal Projecten die, in opdracht van de ondernemers, (stage)opdrachten

uitvoert. Op deze manier is de verbinding gemaakt tussen ondernemers-onderwijs-overheid (de zogenaamde triple-helix).

Begin 2018 heeft een evaluatie plaats gevonden met betrekking tot de dienstverlening van het Ondernemershuis. Uit de evaluatie is gebleken dat wij samen met de OVO de samenwerking gaan continueren. Naast het opzetten van events en het begeleiden van ondernemers gaan wij samen met het Ondernemershuis verder met het opzetten van de cross-overs, zoals verwoord in de economische visie.

Openingstijden winkels en horeca

In 2019 wordt een gedegen, objectief, evaluatief onderzoek uitgevoerd naar de huidige regeling voor de winkeltijden in Ommen. Hierbij wordt onder meer onderzocht wat op grond van de huidige regels wel en niet goed werkt. Daarnaast wordt in dit onderzoek een evaluatie gehouden over de koopzondagen. De resultaten van dit onderzoek worden ingebracht voor politieke besluitvorming eind 2019.

Het Laer

De gemeente blijft eigenaar van het landgoed en er is voorgesteld een beleidsplan / visiedocument op te stellen waarin de toekomst van het Landgoed Het Laer langjarig wordt beschreven en van waaruit keuzes kunnen worden gemaakt.

Met het opstellen van een visiedocument wordt de basis gelegd voor de toekomstige ontwikkeling en exploitatie van Landgoed Het Laer, daarmee wordt richting gegeven in gebruik, verhuur en investeringen in het landgoed.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Economie (ondernemers, bedrijven terreinen en markten)	
Een actieve relatie met het bedrijfsleven.	Onderhouden van accountmanagement.
Voldoende gedifferentieerde werkgelegenheid en voldoende personeel.	In de economische visie zijn zes pijlers aangewezen. De pijlers zijn: - Vrijtijdseconomie - AgroFood - Zorg - Centrum - Bedrijventerrein - Wonen Conform de economische visie en de daarbij behorende uitvoeringskader gaan wij cross-overs realiseren tussen de pijlers. Dit gaan wij samen uitvoeren met het Ondernemershuis en partners op lokaal en regionaal niveau.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	• Ten aanzien van het behoud van jong talent en het verkrijgen van goed, gekwalificeerd personeel heeft Ommen en de regio een grote uitdaging. De vraag naar goed personeel op de korte termijn is groot en is momenteel een rem op de economische groei. Meerdere projecten zijn opgestart. Voorbeelden hiervan zijn het KIK-project (benutten van elk talent en inclusieve samenleving) en de Regiodeal regio Zwolle. Ten aanzien van de regiodeal is als doelstelling opgenomen dat gedurende 5 jaar 5-10% van de actieve beroepsbevolking een opleiding heeft genoten en jaarlijks 500-1.000 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zogenaamde kwetsbare groepen) een opleiding ontvangen. • In 2018 werd een zogenaamde Hackathon georganiseerd samen met het Ondernemershuis met als doel om vernieuwde oplossingen op te halen rondom deze opgave. Met de uitkomsten gaan wij vanaf het najaar 2018 aan de slag en hier gaan wij in 2019 mee verder. Bevorderen van innovatie bij het bedrijfsleven door samenwerking in de regio Zwolle en ondersteuning door het Ondernemershuis voor het Vechtdal en Kennispoort regio Zwolle.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Deelname regio Zwolle	Regio Zwolle behoort tot de sterkere economische regio's van Nederland. Om dat te blijven en waar mogelijk te versterken, is een goede inhoudelijke agenda en een vernieuwde samenwerking noodzakelijk. In dit kader heeft deze regio zichzelf tegen het licht aan gehouden. Als vervolg op de proeftuin is een onderzoek gedaan naar de slagvaardigheid en daadkracht van deze regio. Eveneens is hierbij gekeken naar de inhoudelijke agenda. Uit het onderzoek blijkt dat er behoefte is aan een hogere ambitie. Bij een hogere ambitie hoort een grotere investering. uit het onderzoek blijkt dat grofweg € 2,50 - € 3,00 per inwoner benodigd. In de begroting is reeds € 17.500 beschikbaar voor de deelname aan de regio. De additionele investeringsvraag per 2020 komt daarmee uit op € 27.500 - € 35.000. Gesprekken met de diverse partijen worden aangegaan omtrent de ambitie en de verhoging van de deelnamekosten. De definitieve investeringsvraag zal opgenomen worden in de kadernota en begroting 2020.
Goed functionerende bedrijventerreinen.	Uitgifte van bedrijventerrein Rotbrink en waar mogelijk bevorderen en de economische potentie maximaliseren.
Goed functionerend en aantrekkelijk centrum.	Het Ondernemersfonds is één van de speerpunten in het actieplan Centrum Ommen. Voor de gemeente Ommen is het opzetten van een ondernemersfonds voor het centrum van Ommen een belangrijk instrument om een structurele financiering op te zetten voor activiteiten, aankleding, marketing en promotie van het winkelgebied. In 2018 willen wij deze ontwikkeling verder handen en voeten geven met als resultaat een opgericht fonds per 1 januari 2019. In 2019 gaan wij een gedegen evaluatief onderzoek uitvoeren naar de huidige regeling voor de winkeltijden. In dit onderzoek wordt ook de winkelpenstelling op de zondagen meegenomen. De resultaten worden eind 2019 aan de raad aangeboden.
Verkleinen omvang gemeentelijke eigendommen.	Verkoop of afstoten gemeentelijke eigendommen die geen directe bijdrage (meer) leveren aan het programma, waaronder gebouwen en openbaar groen.
Om de aantrekkingskracht van het centrum van Ommen te stimuleren en te versterken, ook buiten het	Uitvoeren actieprogramma's economie en marketing & promotie.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
toeristenseizoen om, is een meerjarig actieprogramma centrumontwikkeling opgesteld, waarin tal van activiteiten op het terrein van wonen, economie, vastgoed en verkeer in samenhang worden gebracht.	Uitvoeren van het actieplan met projectenmap.

2.6.4 Plattelandsvern. kl.kernen en agr.sector

Context, trends en ontwikkeling

Als gemeente met een groot en gevarieerd buitengebied heeft Ommen de nodige opgaven en ambities om dit vitaal te houden. Het landbouwbedrijfsleven levert een belangrijke bijdrage aan de lokale economie en werkgelegenheid en aan de leefbaarheid van de kernen en buurtschappen in het buitengebied. De trend in de landbouw laat zien dat er aan de ene kant grootschalige bedrijven zijn en blijven die voor de wereldmarkt produceren. Aan de andere kant groeit de vraag naar lokaal geproduceerd voedsel en authentieke mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding. Voor beide focusgebieden is een stevige basis aanwezig in de gemeente Ommen. Het focusgebied Landbouw, sterk en circulair richt zich op het ontwikkelen en verspreiden van innovaties die de landbouw concurrerend en duurzaam maken. Innovatieve projecten en kennisuitwisseling op dit gebied worden ondersteund. Het focusgebied Landbouw, verbreed, gevarieerd en verbonden richt zich vooral op verbreding van de landbouw en regionale ketens voor productie, verwerking en consumptie van voedsel. Op dit gebied worden innovatieve projecten en kennisontwikkeling ondersteund. Waar mogelijk wordt samengewerkt met Kennispoort Regio Zwolle en het Ondernemershuis voor het Vechtdal. Aangesloten wordt op Europese en provinciale programma's, zoals het Plattelands Ontwikkelingsprogramma POP3 en het provinciale programma Agro&Food. Daarnaast loopt ook het Leader programma, dat zich richt op initiatieven die de plattelandseconomie en de leefbaarheid versterken. Om initiatieven te kunnen honoreren, neemt de gemeente Ommen deel aan het LEADER programma voor Noord Overijssel.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Plattelandsvernieuwing, kleine kernen en agrarische sector	
de gemeente Ommen stimuleert een innovatieve en omgevingsgerichte agro & food sector door samen met haar partners een agro & food programma uit te voeren.	Een duurzame en concurrerende agrarische sector wordt gestimuleerd door innovatieve projecten en kennisuitwisseling te ondersteunen op de thema's mest, bodemgezondheid en biomassa, precisielandbouw, dierwelzijn en -gezondheid.
	Verbreding van de agrarische sector wordt gestimuleerd door innovatieve projecten en kennisontwikkeling te ondersteunen op het gebied van regionale ketens voor productie, verwerking en consumptie.
	Deelnemen aan Leader programma voor Noord Overijssel.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	Faciliteren van het tot stand komen van cross overs met andere sectoren door onder meer de inzet van- en samenwerking met het Ondernemershuis voor het Vechtdal en het Agri & Food innovatiecluster van de regio Zwolle.

Kaderstellend beleid

Ruimtelijke Ordening

- Gemeentelijk Omgevingsplan (GOP)
- Omgevingsvisie Overijssel
- Omgevingsverordening Overijssel
- Handhavingsuitvoeringsprogramma
- Plan van aanpak Handhaving op permanente bewoning van recreatieverblijven
- Welstandsnota

Volkshuisvesting / woningbouw

- Woonvisie Ommen 2015-2025 'Ommen de plek om te wonen'.
- Meerjaren Perspectief Grondexploitatie (MPG)

Plattelandsvernieuwing, kleine kernen en agrarische sector

- Europees Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3)
- Bestemmingsplan Buitengebied
- Dorpsplannen
- Handvest Landgoederen

Indicatoren

Beleidsindicatoren Commissie Depla

Taakveld:	Indicator:	Eenheid:	Bron:
3. Economie	Funcziemenging	%	LISA
		2015	54,3
		2016	53,9
		2017	54,1
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA
		2015	157,9
		2016	154,9
		2017	164,4
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS
		2015	76,6

		2016	77,5
		2017	79,6
		2018	80,8
Eventuele toelichting:			
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO
		2015	719
		2016	681
		2017	692
		2018	701
Eventuele toelichting:			
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO
		2015	719
		2016	761
		2017	735
		2018	712
Eventuele toelichting:			
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS
		2015	234
		2016	234
		2017	238
		2018	
Eventuele toelichting:			
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
		2015	19,0
		2016	n.n.b.
		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
6.1	Ruimtelijke Ordening	62	55	57	57	57	57
6.2	Volkshuisvesting / woningbouw	10.942	4.741	3.214	2.358	1.345	1.478
6.3	Economie	959	282	232	225	222	222
6.4	Plattelandsvern. kl.kernen en agr.sector	0	0	0	0	0	0
Totaal baten		11.963	5.078	3.503	2.640	1.624	1.757
Lasten							
6.1	Ruimtelijke Ordening	-514	-859	-883	-883	-883	-883
6.2	Volkshuisvesting / woningbouw	-10.154	-5.135	-3.611	-2.869	-1.896	-2.014
6.3	Economie	-1.044	-1.185	-923	-923	-872	-831
6.4	Plattelandsvern. kl.kernen en agr.sector	-58	-134	-92	-92	-73	-37
Totaal lasten		-11.771	-7.313	-5.509	-4.766	-3.723	-3.764
Totaal saldo							
6.1	Ruimtelijke Ordening	-452	-804	-826	-826	-826	-826
6.2	Volkshuisvesting / woningbouw	788	-394	-397	-511	-551	-535
6.3	Economie	-86	-903	-691	-697	-650	-609
6.4	Plattelandsvern. kl.kernen en agr.sector	-58	-134	-92	-92	-73	-37
Totaal saldo		192	-2.235	-2.005	-2.126	-2.099	-2.007
Vershil t.o.v. begr. vorig jaar							
6.1	Ruimtelijke Ordening			22	0	0	0
6.2	Volkshuisvesting / woningbouw			3	116	42	-14
6.3	Economie			-213	7	-47	-41
6.4	Plattelandsvern. kl.kernen en agr.sector			-42	0	-19	-36
Totaal verschil begr.vorig jaar				-230	123	-25	-91

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofdpijnen van de programmabegroting".

2.7 Zorgzaam Ommen

Missie

De gemeente Ommen wil de kwaliteiten van inwoners en de samenleving benutten en versterken. Zorg, onderwijs en onderlinge hulp staan centraal. We gaan uit van een betrokken samenleving en zijn daarin een betrokken overheid. Mensen zorgen in eerste instantie voor zichzelf en elkaar, pas als dat niet mogelijk is, stappen wij in. De gemeente kenmerkt zich van oudsher als een samenleving met een sterke sociale samenhang. Dit geeft een sterke basis, mensen zijn bereid elkaar te helpen, maar het is hierbij belangrijk dat inwoners ook een vraag durven neerleggen bij de eigen omgeving. Er is vaak enige schroom om dat te doen, mensen vinden het eenvoudiger om naar de gemeente/ overheid te stappen met hun vraag. Onze aandacht blijft voor de groep die niet midden in de samenleving staat, die tussen wal en schip dreigt te raken. Daarbij geldt dat regels moeten, maar dat de mens voorop staat. Verschil durven maken, de inwoner en de professional ruimte geven. Iedereen kan meedoen aan de samenleving, zowel in materieel als immaterieel opzicht. Vertrekpunten hierbij zijn: zelfredzaam, zelfstandig functioneren, de eigen verantwoordelijkheid staat voorop, en de gemeente fungeert als vangnet.

Transformatie sociaal domein

Waar we ons afgelopen jaren richten op de transformatie van de drie decentralisaties, richten we ons de komende jaren op het verder vormgeven van de transformatie van het brede sociale domein. Hiervoor werken we samen met verschillende partijen: inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers, professionals in zorg en ondersteuning, medewerkers van Samen Doen, beleid, bestuur en politiek. Met de verdere vormgeving willen we bereiken dat:

- senioren waardig ouder worden;
- vitaliteit en solidariteit optimaal benut worden;
- jongeren gezond opgroeien en zij minder beroep hoeven doen op jeugdhulp;
- mensen sneller geholpen worden bij zorg- of ondersteuningsvragen;
- mensen zorg en ondersteuning krijgen die zoveel mogelijk aansluit op hun persoonlijke (thuis)situatie, mogelijkheden en sociale netwerk;
- mensen die anderen zorg of hulp (willen) bieden, daarvoor alle ruimte en steun krijgen;
- dat goede zorg te leveren is binnen de beschikbare budgetten.

En hoewel de zelfredzaamheid voorop staat, blijven we uiteraard aandacht geven aan die mensen voor wie het (om welke reden dan ook) niet vanzelfsprekend is dat ze mee kunnen doen.

Beleidsplan

In het huidige beleidsplan 'Samen Doen' zijn de koers en de keuzes voor de transformatie en het leveren van goede zorg en ondersteuning vastgelegd. In 2019 zal het huidige beleidsplan worden aangepast, waarna het aan uw raad wordt voorgelegd. De transformatiedoelen zullen hierin uitgebreid worden beschreven.

Speerpunten coalitieakkoord

Vanuit de programmalijnen werken we aan de speerpunten uit het coalitieakkoord. Deze speerpunten worden hieronder puntsgewijs benoemd en worden in de verschillende programmalijnen uitgebreid beschreven.

- **Sociaal en waardevol Ommen**
Onze basiszorg is en blijft op orde. Meer inzet op preventie en zorg dichtbij, voor jong en oud. Er is aandacht voor de kwetsbare inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers. We hebben oog voor elkaar, we leven samen en zorgen voor elkaar. Tot slot streven we meer regie en eigenaarschap bij inwoners na.

- **Participerende overheid**

We staan naast de inwoners, organisaties en ondernemers. We willen in de komende periode ook financieel nadrukkelijk rekening houden met de wensen van en de initiatieven uit de samenleving. De uitbreiding van burgerinitiatieven komt ook nader tot uitdrukking in het programma Interactief Ommen.

- **Nieuw Naoberschap**

Ook komende jaren wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van het maatschappelijk landschap; we noemen dit Nieuw Naoberschap. We komen hiervoor meer in verbinding te staan met inwoners die een maatschappelijk initiatief ondernemen, hiervoor kennen we nu al het Innovatiefonds. Maar ook in de subsidiëring van professionele ondersteuners, op het gebied van welzijn, mantelzorg zullen we aanpassingen gaan doorvoeren. Daar focussen we niet meer op activiteiten, maar op de maatschappelijke opgave en het maatschappelijk resultaat. Meer en meer willen we inwoners in dit proces een stem geven, dat is ons streven. We gebruiken hiervoor bijvoorbeeld de vernieuwing van de uitvoering van het mantelzorgbeleid.

- **De doorontwikkeling van Samen Doen**

Samen Doen is voor inwoners met ondersteuningsvragen het eerste aanspreekpunt. Samen Doen heeft als doel het versterken van de samenleving en het vergroten van de eigen kracht van inwoners. In 2019 gaan we verder inzetten op de doorontwikkeling van Samen Doen. Hierbij ligt de nadruk op het realiseren van de definitieve organisatorische vorm van Samen Doen. Hiervoor wordt nadrukkelijk de verbinding gelegd met het Sociaal Ondernemen, de regelsloop en de ontschotting van budgetten.

- **Beschermd Wonen**

Met ingang van 2021 / 2022 wordt Beschermd Wonen een lokale verantwoordelijkheid. Ter voorbereiding hierop start een lokaal traject. Dit traject is gericht op de transformatie en lokale inbedding van het Beschermd Wonen.

- **Nieuw beschut werk**

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van beschut werk aan mensen met een arbeidsbeperking. Hiervoor is de pilot Nieuw Beschut opgericht. Vanuit Nieuw Beschut krijgen mensen die zijn aangewezen op beschut werk betaalde arbeid bij Larcom aangeboden. We hebben in onze tweejarige pilot Beschut Werk ervaring opgedaan. In het najaar 2018 wordt aan de gemeenteraad de evaluatie voorgelegd en een voorstel gedaan over hoe structureel verder te gaan met Beschut Werk.

- **Gezondheidsbeleid, sport en cultuur**

Wij werken aan een Integraal en intersectoraal gezondheidsbeleid. Dit beleid staat in verbinding met het sociaal- en ruimtelijk domein dat is gericht op vitaliteit van inwoners. Ter stimulering van een gezonde leefstijl op scholen, bij werkgevers en thuis (visie Vitaal Vechtdal) zetten we onder andere combinatiefunctionarissen in.

- **Resultaatgericht werken**

Het resultaat dat de inwoner wil bereiken staat voorop. Zowel binnen de Wmo als binnen jeugd wordt er op deze wijze gewerkt.

- **Regelsloop/omgekeerde toets**

De transformatie van het sociaal domein moet leiden tot meer mogelijkheden voor maatwerk. Ook moet het bureaucratie voorkomen. Professionals krijgen meer ruimte om samen met inwoners 'het goede te doen'. Systemen en beleid moeten daarin niet knellen, maar ondersteunen.

- **Ontschotting budgetten en doorontwikkelen sociale monitor**

De beleidsvisie en de werkwijze binnen Samen Doen gaan uit van één gezin, één plan. Wij zetten maatwerk hiervoor in vanuit diverse budgetten, zoals jeugdzorg en Wmo. Dit levert een administratieve last op. Ook is het onvoldoende ondersteunend aan het 'ontschot' denken bij het vinden van oplossingen voor onze inwoners. Wij willen onderzoeken hoe we budgetten meer

'ontschot' kunnen inzetten. In 2018 hebben wij de Monitor Maatschappelijk Resultaat ontwikkeld. In 2019 willen we verder onderzoeken of we de budgetten zo in kunnen richten dat de te behalen maatschappelijke resultaten centraal staan.

- **Ommer agenda**

In 2018-2022 worden de thema's van de Ommer agenda met de totale raad verkend. Op sociaal gebied wensen alle partijen dat de zorg voor de hulpbehoevende inwoner van Ommen goed geregeld moet worden. De volgende thema's worden in ieder geval verder verkend:

- o preventief jeugdbeleid
Preventie werkt het best op jonge leeftijd. Investeren in kinderen en jongeren loont want jong geleerd, is oud gedaan.
- o versterken maatschappelijke rol bibliotheek
- o welzijn
- o armoedebeleid
Inwoners in hun kracht zetten, staat centraal binnen het armoedebeleid. Om inwoners te versterken, zijn wij vanaf 2018 werkzaam vanuit de methodiek 'Mobility Mentoring'. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening. Hierin willen wij Mobility Mentoring de ruimte geven. Dit heeft invloed op de manier waarop wij inwoners begeleiden en onze dienstverlening inkleden.

2.7.1 Volksgezondheid

Context, trends en ontwikkeling

In 2016 is het gezondheidsbeleid 'Naar een gezond en vitaal Ommen, dat doen we samen 2016-2019!' vastgesteld. Met dit beleid willen we onze inwoners helpen gezonde keuzes te maken en meer in te zetten op preventieve activiteiten en een gezonde leefomgeving. In het plan worden interne en externe dwarsverbanden gelegd. Denk intern bijvoorbeeld aan: openbare orde en veiligheid, de inrichting van openbare ruimten, duurzaamheid, jeugdbeleid, maatschappelijke ondersteuning, sport- en beweegbeleid en beleid voor inwoners met een laag inkomen.

Samengevat zijn onze uitgangspunten:

- Het bevorderen van de vitaliteit en de gezondheid van al onze inwoners staat centraal.
- Het accent verschuift van 'ziekte en zorg' naar 'gezondheid en gedrag'.
- Gezondheid levert een positieve bijdrage aan de eigen kracht en participatiemogelijkheden van inwoners.
- Wij stimuleren en waar nodig ondersteunen wij inwoners bij het werken aan hun gezondheid.
- Preventie neemt een prominente plaats in voor een betere gezondheid.
- Een gezonde leefomgeving stimuleert een betere gezondheid.
- Gezondheidsbeleid is integraal en intersectoraal.

In de afgelopen drie jaar hebben wij binnen de programma's van o.a. Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) en middelengebruik aan bovenstaande uitgangspunten gewerkt. Hierbij richten wij ons op:

- Een integrale aanpak voor gezondheidsbevordering.
- Inzicht verbeteren in de gezondheidssituatie van onze inwoners.
- Stimuleren van een gezonde leefomgeving.
- Actieve en gezonde leefstijl voor jongeren.
- Meer inzet op preventieve ouderenzorg

In de afgelopen drie jaar hebben wij binnen de programma's van onder andere Vitaal Vechtdal (Vroeg Erbij), Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) en middelengebruik aan bovenstaande uitgangspunten gewerkt. Dit hebben wij samen gedaan met de GGD, de zorgverzekeraar, de combinatiefunctionarissen en Samen Doen. Ook in het preventie- en handavingsplan en in de omgevingsvisie hebben wij de verbinding gelegd met de gezondheidsnota. Dit sluit aan bij de gestelde speerpunten in het gezondheidsbeleid. In 2019 stellen we een nieuw gezondheidsbeleid op voor de looptijd vanaf 2020. In 2019 gaan we verder met het integraal uitdragen van de uitgangspunten en realiseren van de speerpunten uit het gezondheidsbeleid. Daarnaast stellen we in 2019 een nieuw gezondheidsbeleid op voor de looptijd vanaf 2020.

Vitaal Vechtdal

In het gezondheidsbeleid wordt ook verwezen naar Vitaal Vechtdal. Vitaal Vechtdal zet met regionale organisaties een beweging in naar gezondheid en vitaliteit met de bewoners van het Vechtdal. In de Vechtdal regio hebben verschillende zorgaanbieders, het zorgkantoor en de gemeenten het initiatief genomen om gezamenlijk tot een nieuw preventie- en zorgconcept te komen: van zorg en ziekte, naar juist gedrag en gezondheid, naar vitaliteit en participatie. Vitaal Vechtdal richt zich op alle doelgroepen; kinderen, jeugd, werknemers, ouders en (kwetsbare) ouderen. De uitdaging waar Vitaal Vechtdal nu voor staat, is om de vele activiteiten op het gebied van zorg, onderwijs, arbeid en wonen/recreatie met elkaar te verbinden en inzichtelijk te maken. Zodat we met elkaar kunnen bijdragen aan een vitale regio.

De mogelijkheid om extra partijen aan te laten sluiten wordt onderzocht, hierbij valt onder andere te denken aan zorgverzekeraars en de GGD. Ook is populatiebesteding een onderwerp dat aan bod komt. Tot slot wordt ook gekeken naar de uitbreiding van de inhoud met bijvoorbeeld het domein onderwijs en werk.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Volksgezondheid	
De informatie over en hulp bij het opvoeden en opgroeien, is laagdrempelig aanwezig voor de kinderen / jongeren, hun ouders en professionals.	Een heldere ondersteuningsstructuur is aanwezig op de vindplaatsen, zoals de kinderplaatsen, de basisvoortgezet onderwijs en het MBO. Hierin werken de Jeugdgezondheidszorg, het maatschappelijk werk (Samen Doen) en de IB'er/zorgcoördinator samen bij zorgsignalen. Daarnaast kan iedereen met opvoed- of opgroevragen terecht op de verschillende inlooppreekuren van het SD-team en het consultatiebureau.
De signalering van zorgen/ problemen is zodanig georganiseerd, dat in een vroeg stadium hulp kan worden gegeven. Hierbij uitgaande van de eigen kracht, de inzet van de hulp in de directe leefomgeving van het gezin en een integrale benadering.	De gemeente ziet erop toe dat de ontwikkelde werkwijze in het preventieve jeugdbeleid is geborgd in het Samen Doen team en op de vindplaatsen (voorschoolse voorzieningen en het onderwijs). Verder zal de gemeente blijvend investeren in de samenwerking met de verschillende toegangen naar jeugdhulp (huisartsen, jeugdartsen e.d.). Dit doen wij o.a. binnen Vitaal Vechtdal.
Integrale Jeugdgezondheidszorg 0-18 jarigen.	Het blijven volgen van de nieuwe manier van werken (meer risicogericht) van de GGD.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Gezonde en vitale inwoners.	Er is een lokale gezondheidsnota 2016-2019 opgesteld met daarin de volgende speerpunten: 1. Een integrale aanpak voor gezondheidsbevordering 2. Inzicht verbeteren in de gezondheidssituatie van onze inwoners 3. Stimuleren van een gezonde leefomgeving 4. Actieve en gezonde leefstijl voor jongeren waarbij nadruk wordt gelegd op alcoholmatiging en gezond gewicht 5. Meer inzet op preventieve ouderenzorg waarbij eenzaamheid en sport & bewegen belangrijke items zijn.
Het tegengaan van (problematisch) alcoholgebruik onder jongeren.	Uitvoeren van alcoholmatigingsbeleid met als speerpunten; publiek draagvlak, preventie & voorlichting, vroegsignalering en handhaving en regelgeving. Aansluiting op gezonde scholen, wijken, leefomgeving en verenigingen.
Vitaal Vechtdal.	Vitaal Vechtdal is een samenwerking tussen huisartsen in de regio, Saxenburgh Groep (ziekenhuis Hardenberg), Vrieling Adviesgroep, ONVZ, Carinova, Alfa College, Proscop, Zilveren Kruis-Achmea en de gemeenten Ommen en Hardenberg. Het Ministerie VWS heeft deze samenwerking aangemerkt als proeftuin populatiebesteding. Binnen Vitaal Vechtdal is dan ook ruimte om te experimenteren, met als doel het bevorderen van de gezondheid van de inwoners in de regio, betere zorg, met minder zorgkosten. Om dit verder door te ontwikkelen heeft de gemeente Ommen op 3 juli de intentieverklaring preventiecoalitie ondertekend om de proeftuin verder door te ontwikkelen. Voor 2019 hebben we de ambitie om Vitaal Vechtdal te verbreden en ook andere partijen te verbinden. Dit gaan we doen door Vitaal Vechtdal te onderbouwen met pijlers zoals 'werkgevers' en 'onderwijs'. Begin 2018 is de samenwerkingsovereenkomst met Vitaal Vechtdal voor drie jaar verlengd.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Inclusieve samenleving.	Vanuit een tweetal thema's (toegankelijkheid en bewustwording) wordt in samenwerking met stakeholders (inwoners, ervaringsdeskundigen, ondernemers etc.) gewerkt aan concrete actiepunten. Hiertoe behoort het organiseren van een inloopsessie waardoor inwoners kunnen meepraten en ideeën kunnen inbrengen. Daarnaast wordt de mogelijkheid verkend van het organiseren van een gemeentelijke sportdag voor alle scholen. Ook wordt de mogelijkheid onderzocht om aan te sluiten bij de website / app Ongehinderd.

2.7.2 Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Context, trends en ontwikkeling

Wij willen als gemeente de kwaliteiten van inwoners en de samenleving benutten en versterken. Mensen kunnen vaak meer dan ze zelf denken.

Wij helpen hen door hun zelfredzaamheid en eigen kracht te bevorderen. Wij bieden dus alleen hulp als het nodig is en gaan uit van maatwerk. Vanuit onze betrokkenheid ondersteunen wij mantelzorg en waarderen wij de verzorgers die de hulp oppakken. De vrijwilligers zien wij als belangrijke dragers van sociale cohesie, voorzieningen en onderlinge hulp. Samen creëren wij een vangnetfunctie voor kwetsbare groepen; met name mensen zonder werk, zieken en mindervaliden. Maar soms ook jongeren, ouderen en nieuwkomers. Preventieve gezondheid, aanpak van gebruik van verslavende middelen en schuldhelpverlening zijn onze aandachtsgebieden. Wij willen kwetsbare groepen een bijdrage geven om mee te kunnen doen aan sport, sociale en culturele activiteiten. Ook blijven voorzieningen voor kwetsbare groepen financieel en fysiek bereikbaar.

Alle inzet is erop gericht om de inwoner in kwestie zo lang mogelijk aan de maatschappij te laten deelnemen. We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen telt en waarin iedereen zich kan verplaatsen en kan participeren. Ook wanneer er sprake is van een fysieke, zintuiglijke of psychiatrische beperking.

Inclusieve Samenleving

Wij willen een samenleving waarin iedereen contact kan maken, zich kan verplaatsen en vanzelfsprekend kan participeren. Ook als je een fysieke, zintuiglijke of verstandelijke beperking hebt, een chronische ziekte of een psychische of psychiatrische aandoening. Hiervoor is het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een beperking opgesteld en geratificeerd. De ambitie van het VN-Verdrag is een inclusieve samenleving. Inclusief wil zeggen dat iedereen, dus ook mensen met een beperking, volwaardig kan deelnemen. Belangrijke begrippen daarbij zijn non-discriminatie, participatie, gelijke kansen, toegankelijkheid en respect voor de inherente waardigheid en persoonlijke autonomie. Vanuit de thema's toegankelijkheid, bewustwording en communicatie wordt in samenwerking met de werkgroep van de Participatieraad gewerkt aan concrete actiepunten. De verbinding wordt tevens gezocht met de pool van ervaringsdeskundigen van MEE. Zo doorlopen we het proces zorgvuldig en kunnen we bijvoorbeeld sessies organiseren, zodat inwoners en ervaringsdeskundigen kunnen meedenken en meedoen. Ook werken we aan een publiekscampagne voor bewustwording in de samenleving. Uitgangspunt hierbij is altijd: 'nothing about us, without us.'

Beschermd Wonen

Vanaf 1 januari 2015 is Beschermd Wonen onder verantwoordelijkheid van onze gemeente komen te vallen. De centrumgemeente Zwolle heeft de regie om in overleg met de regiogemeenten IJssel-Vecht ervoor zorg te

dragen dat in de regio voorzieningen voor beschermd wonen beschikbaar zijn, de toegang daartoe is georganiseerd en de middelen die hiervoor beschikbaar zijn adequaat worden ingezet.

Binnen het regionaal samenwerkingsverband Beschermd Wonen is besloten om de bestemmingsreserve die is gecreëerd te verevenen over de regiogemeenten conform de afspraken in het convenant. Voordeel hiervan is dat de bestemmingsreserve vrij kan vallen ten gunste van investering in eigen gemeente. De begrote vrijval van de reserve bedraagt voor onze gemeente van 2019 tot en met 2021 jaarlijks €210.000. Het bedrag is opgenomen in de begroting 2019 en toegevoegd aan de algemene reserve (gealloceerd voor Beschermd Wonen). Begin 2019 gaan wij een plan maken om deze middelen in te zetten om de gewenste lokale transformatie beweging mogelijk te maken; van beschermd wonen naar beschermd thuis. We willen inwoners meer ondersteuning bieden in hun eigen leefomgeving. Daarnaast kunnen hiermee de meerkosten van intensieve ambulante begeleiding op worden gevangen. In het weerstandsvermogen zal verder een bedrag worden opgenomen ter dekking van het risico dat nu niet meer regionaal wordt opgevangen middels een bestemmingsreserve.

Vanaf 2021 worden de middelen herverdeeld en aan de afzonderlijke gemeenten beschikbaar gesteld, in plaats van de centrum gemeenten. Onduidelijk is nog wat voor gevolgen dit heeft voor het beschikbare budget.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Wet Maatschappelijke ondersteuning	
Kwalitatief betere ondersteuning van kwetsbare inwoners door integraal werken en het bieden van maatwerk.	Ten behoeve van de ontwikkeling van de onafhankelijke cliëntondersteuning wordt met ingang van 2018 een verbeterplan doorgevoerd. De ondersteuning aan kwetsbare inwoners gebeurt vanuit het Samen Doen team. Samen Doen is voor inwoners met ondersteuningsvragen het eerste aanspreekpunt. Samen Doen continueren we de eerste jaren in de huidige vorm. Maar meer – en – meer zal de nadruk komen te liggen op het versterken van de samenleving en de eigen kracht van de inwoners. Een belangrijk onderdeel voor ondersteuning aan kwetsbare inwoners betreft de onafhankelijke cliëntondersteuning. Dit betekent dat inwoners ondersteund kunnen worden met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie. Onafhankelijke cliëntondersteuning wordt als gescheiden functie toegevoegd aan het gebiedsteam.
Versterken van de samenleving door inzet op Nieuw Naoberschap.	Het programma 'Nieuw Naoberschap' wordt voortgezet, waarbij we willen leren van de 6 initiatieven (Inclusieve samenleving, Uitvoeringsplan Mantelzorg, VOA, Ommerschans, Automaatje ANWB en Inloophuis Ommen). We willen met inzet van onze maatschappelijke partners en inwoners nieuwe vormen van samenwerking uitvinden en ontwikkelen waarbij maatschappelijke organisaties innovatiever, flexibeler en vraaggerichte gaan werken. De financiële prikkel voor de

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	partijen is de 10% regeling die in 2018 is ingezet. Met de partijen gaan we kijken naar een doorontwikkeling.
Alle inwoners (jong en oud) – voor zover die ertoe in staat zijn – leveren op vrijwillige basis een bijdrage aan de maatschappij.	De ondersteuning van vrijwilligers geven we de komende jaren vorm langs drie lijnen: 1. Stimuleren 2. Faciliteren 3. Waarderen
Lokale aanpak beschermd wonen.	Met ingang van 2021 / 2022 wordt Beschermd Wonen een lokale verantwoordelijkheid. In 2018 hebben wij de eerste stap gezet in het ontwikkelen van een plan van aanpak met als focus een meer lokale aanpak per 1 januari 2021/2022. Dit plan wordt verder vormgegeven in 2019.
Mantelzorgondersteuning.	In 2017 hebben we een onderzoek uitgevoerd naar de behoeften en wensen van mantelzorgers op het gebied van ondersteuning en waardering. In 2018 hebben we een uitvoeringsplan opgesteld, waarin het mantelzorgnetwerk de rode draad vormt. We gaan versnippering tegen, versterken samenwerking in het veld en streven naar één loket voor mantelzorg. We gaan bouwen aan het mantelzorgnetwerk. In 2019 moet dit mantelzorgnetwerk operationeel zijn.
Bevorderen van participatie en zelfredzaamheid.	Van gemeenten wordt verwacht dat zij de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving ondersteunen. Mensen moeten in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en het voeren van een gestructureerd huishouden. Dit bereiken we door: • vooral het gebiedsteam de kortdurende begeleiding te laten bieden. • maatwerkvoorzieningen pas in te zetten als voorliggende voorzieningen niet toereikend zijn. • Toegang via het Samen Doen team. In 2019 kijken we naar mogelijke aanpassingen in het beleid om tot meer doelmatige en efficiënte (collectieve en algemene) ondersteuningsvormen te komen.
Maatwerk voor chronisch zieken en gehandicapten.	Voor onze inwoners met een laag inkomen (tot 130% van de bijstandsnorm) en chronische zorgbehoefte hebben wij een gemeentelijke collectieve zorgverzekering via Zilveren Kruis. Deze verzekering omvat aanvullende dekking voor kosten die chronisch zieken en gehandicapten maken. Deze collectieve zorgverzekering

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	wordt beschouwd als een voorliggende voorziening ten opzichte van de aanvraag om individuele bijzondere bijstand. In 2019 blijven we gebruik maken van het aanbod van Zilveren Kruis en blijven wij inzetten op een aantrekkelijk aanbod.
Ondersteuning huishouden.	Wij bieden onze inwoners een algemene voorziening Huishoudelijke Hulp voor een schoon en leefbaar huis. Deze voorziening heeft een signalerende rol en inwoners kunnen langer zelfstandig thuis blijven wonen. We blijven in 2019 de ontwikkelingen nauw volgen om ervoor te zorgen dat de algemene voorziening Huishoudelijke Hulp blijft aansluiten.
Afspraken woningcorporaties.	Met de wooncorporatie worden jaarlijks afspraken gemaakt over hun bijdrage aan de realisatie van de woonvisie, waaronder de huisvesting van kwetsbare doelgroepen en preventieve maatregelen ter voorkoming van sociale problematiek. In het kader van de WMO zijn de volgende afspraken van belang: • Als een senior-huishouden gaat verhuizen van een eengezinswoning naar een levensloopbestendige woning, worden de huurlasten niet verhoogd. • In de samenwerking tussen De Veste en Samen Doen wordt 'vroegsignalering' van mogelijke problematiek in huishoudens doorontwikkeld. • In en rond het centrum wordt nieuwbouw zoveel mogelijk levensloopbestendig gebouwd, zodat hier extra huisvestingsmogelijkheden voor senioren ontstaan. De voorlichtingscampagne 'Lang zult u wonen' wordt voortgezet.
Inkoop maatwerkvoorzieningen.	<i>Sociaal contracteren</i> In september 2015 is de nieuwe raamovereenkomst maatwerkvoorzieningen Wmo 2015 Ommen-Hardenberg ingegaan. Deze is tot stand gekomen op basis van een proces van sociaal contracteren en heeft het kenmerk van outputgerichte bekostiging. Dit betekent dat vooraf het te bereiken resultaat en budget van de in te zetten ondersteuning wordt bepaald. De raamovereenkomst is met een jaar verlengd tot september 2019. Dit betreft de laatste verlenging. In 2018 en doorlopend in 2019 wordt een nieuwe aanbesteding voorbereid. Items die in 2019 de aandacht hebben, zijn: ontwikkelen van algemene voorzieningen, meer benutten van de professionaliteit van de aanbieder en investeren in het

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	voorliggend veld en preventie. <i>Hulpmiddelen</i> Per 1 mei 2019 eindigt het huidige contract voor de inkoop van hulpmiddelen. In het voorjaar van 2019 bekijken we of wij het contract nog voor één jaar verlengen, of dat we opnieuw aanbesteden. Daarbij bekijken we ook of het verstrekken van hulpmiddelen binnen de wettelijke kaders op een andere manier kan plaatsvinden.
Efficiënt en effectief doelgroepenvervoer WMO / jeugd.	Er is een integrale oplossing voor het vervoer gerealiseerd. Door samenwerking met 9 gemeenten is het doelgroepenvervoer voor WMO vervoer sociaal, WMO vervoer naar dagbesteding, Jeugdvervoer en leerlingenvervoer regionaal geregeld. Dit leidt tot een efficiënt en effectief vervoerssysteem dat past bij de individuele wensen van de inwoners. Ook zorgt de kracht van het regionaal samenwerken ervoor dat het vervoer betaalbaar en van kwalitatief hoog niveau blijft. De kennis, ervaring en ideeën van de inwoners, de gemeenten en de vervoerders spelen een prominente rol waarbij continue doorontwikkeling mogelijk is.
Inclusieve samenleving.	Vanuit de thema's toegankelijkheid, bewustwording en communicatie wordt in samenwerking met de werkgroep van de Participatieraad gewerkt aan concrete actiepunten. Hiertoe behoort het organiseren van een bijeenkomst voor Plaatselijke Belangen en ervaringsdeskundigen om ons te voeden en met ons mee te denken. De verbinding wordt gezocht met de pool van ervaringsdeskundigen van MEE. Ook onderzoeken we de ervaringen van andere gemeenten met Ongehinderd. Tevens werken we aan een publiekscampagne rondom het thema bewustwording.
Aanpak laaggeletterdheid.	Inwoners met een beperkte taalvaardigheid komen aan de kant te staan. Het belemmert hen in het vinden en behouden van werk, maar ook op het gebied van wonen en zorg, waardoor mensen niet mee kunnen doen in de samenleving. Er wordt beleid ontwikkeld om de aanpak van laaggeletterdheid te verbinden met andere thema's in het maatschappelijk domein.

2.7.3 Werk en Inkomen

Context, trends en ontwikkeling

De arbeidsmarkt heeft zich hersteld. Helaas zien we dat mensen met een uitkering in het kader van de Participatiewet hiervan beperkt profiteren. De uitstroom is iets groter dan de instroom.

Het doel is om iedere inwoner die kan werken te begeleiden naar werk. Hierin heeft het ATC Dienstenbedrijf een dubbele opdracht. Enerzijds werkgeversdienstverlening, anderzijds het begeleiden vanuit de uitkering naar een arbeidsplaats. In de komende periode gaat het ATC Dienstenbedrijf meer focus leggen op de werkgeversdienstverlening. Deze verandering in focus sluit meer aan bij de regionale afspraken die we hebben gemaakt binnen het Regionaal Werkbedrijf en zal op de langere termijn een bijdrage leveren aan een goed lopende economie en daarmee voor werkgelegenheid.

Het lukt goed om mensen met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers aan het werk te krijgen. Dit komt mede door de goede afstemming op casusniveau met het onderwijs (pro en VSO) en ondersteuning van werkgevers met loonkostensubsidie en begeleiding.

Instroom in uitkeringen wordt m.n. veroorzaakt door asielzoekers, scheidingen en mensen waarvan de WW af loopt. Hierop zijn inmiddels specifieke acties uitgezet. Daarnaast zijn we middels het project Village Deals bezig om mensen die vanwege beperkingen nog geen arbeidscapaciteit hebben (en veelal gebruik maken van zorgvoorzieningen) toch arbeidsmarktgeschikt te krijgen.

Arbo Positief (initiatief van mensen met een WW-uitkering die zelf een netwerk hebben gevormd om weer aan het werk te komen) wordt waar nodig ondersteund.

Naast begeleiding naar werk bieden we via ons armoedebeleid ondersteuning aan mensen met een krappe beurs. Gemeentelijke regelingen, voorzieningen via het Samen Doen team en het netwerk met kerken en andere maatschappelijke organisaties helpen hierbij.

Bijstand

We zetten ons in om inwoners te begeleiden naar werk. Het hebben van werk heeft (vaak) een positief effect op het welbevinden van de inwoner. Door de aantrekkende economie komen er meer kansen op een betaalde baan, ook voor inwoners uit Ommen. Dit zien wij wederom terug als wij kijken naar de dalende WW-cijfers en de lichte daling van het aantal inwoners met een bijstandsuitkering.

Het doel is om iedere inwoner die kan werken te begeleiden naar werk. Hierin heeft het ATC Dienstenbedrijf een dubbele opdracht. Enerzijds werkgeversdienstverlening, anderzijds het begeleiden vanuit de uitkering naar een arbeidsplaats. Het ATC Dienstenbedrijf legt een blijvende focus op de werkgeversdienstverlening. Deze verandering die wij sinds 2017 in zijn gegaan, sluit meer aan bij de regionale afspraken die we hebben gemaakt binnen het RWB en zal op de langere termijn een bijdrage leveren aan een goed lopende economie en daarmee voor werkgelegenheid.

Aanvullend gaan we de komende tijd een meer integrale focus leggen op de ontwikkelingsmogelijkheden van onze inwoners; als iemand met een uitkering is te ontwikkelen richting werk dan doen we dat; kan dat niet dan ligt de focus op maatschappelijke participatie. In de analyse (is iemand ontwikkelbaar) willen we een integrale benadering waarbij alle problematiek wordt meegenomen. De hieraan ten grondslag liggende methodiek moet breed in de organisatie worden geborgd zodat onze medewerkers in de Samen Doen Teams, het jongerencluster, inkomensconsulenten en werkconsulenten op een eenduidige manier naar onze inwoner kijken. De regie op casusniveau ligt bij de gemeente, voor de concrete ontwikkeling zullen we samenwerking zoeken met externe partners. Hiermee is gestart in het voorjaar van 2018 onder de naam KIK-Start.

Zoals hieronder vermeld, vinden we dat iedereen, ongeacht zijn financiële situatie, moet kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit gaan we doen door maatwerk te leveren en aan te sluiten bij de mogelijkheden van de inwoner; een meer coachende benadering. De instrumenten van Mobility Mentoring sluiten hier nauw bij aan.

Sociale leningen

We laten met ingang van 1 januari 2019 de rentetarieven die de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) voor de sociale leningen hanteert los en houden voor die leningen een vast rentepercentage van 5% aan. Hiervoor wordt een bedrag ad € 11.000 geraamd.

Minimabeleid gemeente Ommen

In 2017 heeft de gemeenteraad het beleidsplan 'Samen tegen armoede' 2018-2020 vastgesteld. Het beleid van de gemeente Ommen gaat verder dan oog hebben voor financiële armoede. Er is ook oog voor de effecten van armoede op het brein en op de gemoedstoestand van de inwoner.

Samengevat zijn de uitgangspunten van het beleid:

1. Eenvoudig en benaderbaar aanspreekpunt voor elke inwoner

We willen met het vereenvoudigen van de communicatie richting de inwoner, meer mensen bereiken. Bijvoorbeeld door een eenvoudig portaal voor onze jonge inwoners te realiseren voor de ondersteuning op het gebied van sport, cultuur en educatie en met het vereenvoudigen van onze formulieren.

2. Inwoner in zijn kracht zetten met Mobility Mentoring®

We willen inwoners de vaardigheden bijbrengen die noodzakelijk zijn om economisch zelfredzaam te worden en te blijven. Dit doen we samen met de inwoner. Daarnaast zijn in de afgelopen periode medewerkers vanuit de Samen Doen teams, EKT en ATC Dienstenbedrijf teams getraind in de werkwijze van Mobility Mentoring en Sturen op Zelfsturing. Deze werkwijze gaan wij komende periode verder implementeren en uitrollen.

3. Kinderen blijven voorop staan!

Kinderen kiezen er niet voor om in geldzorgen op te groeien. We geven ook in 2019 uitvoering aan de acties zoals beschreven in de notitie 'Alle kinderen mogen meedoen' met de inzet van de Klijnsfamiddelen.

4. Preventie door voorlichting/advies en educatieve projecten

Op scholen of in verenigingsleven willen wij de jeugd opzoeken om hen te leren hoe zij financieel gezonde(re) keuzes kunnen maken. Een voorbeeld hiervan is het (door)ontwikkelen van het Budgetspel op de basisscholen en het vergroten van het bereik van Startpunt Geldzaken.

5. Meedoen in de Ommense samenleving

Iedereen, ongeacht zijn financiële situatie, moet kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit gaan we doen door maatwerk te leveren en aan te sluiten bij de mogelijkheden van de inwoner; een meer coachende benadering. De instrumenten van Mobility Mentoring sluiten hier nauw bij aan.

6. De handen ineen om armoede te voorkomen en/of te beperken

Alleen door intensieve samenwerking met onze ketenpartners kunnen we armoede en schuldenproblematiek in de gemeente vroegtijdig signaleren en integraal aanpakken.

7. Duidelijke toegang en passende schulddienstverlening

Vanaf 1 januari 2020 wordt de raamovereenkomst met de Gemeentelijke Kredietbank beëindigd en dit vraagt een andere inrichting van de schulddienstverlening. Op dit moment onderzoeken wij of we de dienstverlening intern en in samenwerking met ketenpartners gaan uitvoeren of dat we dit bij een externe partij moeten beleggen. De intake schulddienstverlening voeren we al zelfstandig uit.

Convenant Ommen Armoede vrij

In 2016 is het convenant 'Ommen Armoedevrij' door diverse ketenpartners getekend. Inmiddels zitten we op 32 partijen. Armoede is een maatschappelijk vraagstuk dat iedereen in de gemeente aangaat.

Door de handen ineen te slaan en activiteiten op elkaar af te stemmen, kan worden bereikt dat Ommen een gemeente wordt zonder 'armen', een gemeenschap waarin iedereen ten volle meetelt en meedoet.

Ieder jaar stellen deze partners, via de Ontwikkelgroep, een Lokale Sociale Agenda op om invulling te geven aan deze ambitie. Inmiddels zijn er diverse activiteiten ontwikkeld, zoals de Minimagids en later de Geldkrant, het budgetspel op de basisscholen en het educatieve programma 'Your Message Money' op het Vechtdal College, het inlooppunt van Raad&Recht en het inloophuis. In 2018 is geconstateerd dat er veel gerealiseerd is en dat er behoefte is aan een 'nieuwe koers' (wat is er verder in 2019 en 2020 nodig om onze ambitie te halen?). Dit zal verder uitgewerkt worden in de Ontwikkelgroep eind 2018/begin 2019.

Collectieve Zorgverzekering

De gemeente biedt aan inwoners met een laag inkomen en een hoge zorgvraag een collectieve zorgverzekering van Zilveren Kruis aan. In 2018 is de gemeentelijke bijdrage in de zorgpremie verhoogd. Met de verhoging van deze gemeentelijke bijdrage compenseren we een groter deel van de maandelijkse premie die verzekerden moeten betalen. Zo blijft de regeling aantrekkelijk voor onze inwoners. De verhoging van de gemeentelijke bijdrage leidde in 2018 tot een extra uitgave van € 11.000 en willen wij in 2019 structureel opnemen in deze begroting.

WSW

De WSW wordt uitgevoerd door Larcom. Afgelopen jaar hebben wij met Larcom een verbeteringslag gemaakt daar waar het gaat om het reëel begroten van de kosten voor WSW. Tevens kijken wij of en hoe deze kosten zo minimaal als mogelijk kunnen worden. Omdat we een goed inzicht hebben in de daadwerkelijke noodzakelijke kosten willen wij begrotingstechnisch niet meer uit gaan van de middelen die we van het Rijk krijgen, maar van de verplichtingen die wij richting onze WSW-inwoners hebben.

Nieuw Beschut werk

We hebben in onze tweejarige pilot Beschut Werk ervaring opgedaan. In het najaar 2018 wordt aan de gemeenteraad de evaluatie voorgelegd en een voorstel gedaan over hoe structureel verder te gaan met Beschut Werk. In het voorstel zitten afwegingen ten aanzien van :

- of we hieraan een formele indicatie koppelen (zoals wettelijk bepaald is), of dat we uitgaan van de praktijksituatie, zoals het nu geregeld is;
- of we voor wajongers (vallen onder verantwoordelijkheid van het UWV) wel of geen uitzonderingspositie maken;
- of we het aantal beschutwerkplekken maximaliseren tot de taakstelling.

Op dit moment is er structureel een bedrag van € 100.000 in de begroting gereserveerd. Dit is ruim voldoende voor alle opties.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Werk en inkomen	
Werk: Regionale werkgeversdienstverlening.	• Kwaliteit van accountmanagers is regionaal geborgd middels het regionaal Werkbedrijf. • Ondersteunende instrumenten (loonkostensubsidie, jobcoaching en no-riskpolis) zijn regionaal afgestemd.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Inwoners met een arbeidsbeperking zoveel als mogelijk aan het werk te krijgen.	Alle leerlingen die van pro/vso komen en arbeidscapaciteit hebben, worden geplaatst bij een werkgever.
Iedere inwoner die kan werken te begeleiden naar werk.	Alle mensen uit het participatiespoor zijn gescreend op hun mogelijkheden tot werk en worden begeleid richting werk. (dit gebeurt vanuit het KIK-project).
<i>Inkomen:</i> Die inwoners die geen recht kunnen doen gelden op een andere uitkering en / of inkomen, een WWB- of Bbz-uitkering verstrekken voor de tijd dat dit noodzakelijk is.	Zorg dragen voor tijdig en correct verstrekken van uitkeringen. Inzet op handhaving en fraudebestrijding, zodat oneigenlijk gebruik van inkomensvoorzieningen wordt bestreden.
<i>Minimabeleid:</i> Maatschappelijke participatie van mensen die leven van een minimuminkomen.	Alle inwoners met een laag inkomen financieel ondersteunen bij het meedoen in de samenleving.
Vermindering van het niet gebruik van de voorzieningen door minima.	Inzetten op het voorkomen en bestrijden van problematische schulden, door integratie in de gebiedsgerichte werkwijze.
Ommen Armoedevrij krachtig te houden met de ketenpartners.	In de Ontwikkelgroep stellen we jaarlijks een Lokale Sociale Agenda op waarin de concrete acties worden benoemd om onze ambitie 'Ommen Armoedevrij in 2020' met de ketenpartners te realiseren.
<i>Inburgering:</i> Nieuwkomers integreren in de Nederlandse en lokale samenleving.	Lopende inburgeringstrajecten conform wettelijke en contractuele verplichtingen afwikkelen.

Relatie verbonden partijen

De *Unit Sociale Recherche* is belegd in een lichte gemeenschappelijke regeling en wordt uitgevoerd door de gemeente Zwolle. De sociale recherche draagt bij aan het voorkomen en de opsporing van fraude met de door de gemeente uit te voeren sociale zekerheidsregelingen. Langdurige en/of intensieve opsporingstrajecten worden uitgevoerd door de sociale recherche. Door de sociale recherche op regionale schaal in te zetten binnen een samenwerkingsverband, wordt er preventief ingezet op fraude, is de regionale samenwerking met diverse partijen zoals de politie, Belastingdienst en UWV versterkt, is de risicospreiding relatief groot en wordt kennis regionaal verspreid en gedeeld.

Voor een nadere toelichting op deze verbonden partijen wordt hier verwezen naar de paragraaf verbonden partijen, zoals opgenomen in deze begroting.

Kaderstellend beleid

- Nota Sociaal Domein "Omslag in denken"
- Beleidsplan Sociaal Domein "Om elkaar!"
- Verordeningen

Indicatoren

De monitor 'Maatschappelijk resultaat' is vanaf 2018 beschikbaar. De beleidsdoelstellingen zijn in deze monitor weergegeven als te behalen maatschappelijke resultaten en voorzien van indicatoren. Middels de indicatoren is tevens de 'o' situatie zichtbaar. Indicatoren worden binnen een sturingskader worden

weergegeven in de context van het te behalen maatschappelijke resultaat en de maatschappelijke omgeving en individuele mogelijkheden. Vanwege de beschikbaarheid van deze monitor in 2019 zijn in dit programma uitsluitend de verplichte 'Depla beleidsindicatoren' weergegeven.

Beleidsindicatoren Commissie Depla

Taakveld:	Indicator:	Eenheid:	Bron:
6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	LISA
		2015	755,1
		2016	751,9
		2017	781,2
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD
		2015	n.n.b.
		2016	n.n.b.
		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:	Geen cijfers beschikbaar		
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
		2015	0,67
		2016	n.n.b.
		2017	n.n.b.
		2018	
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
		2015	1,2
		2016	1,2
		2017	1,3
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
		2015	7,2
		2016	6,7
		2017	7,3
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			

6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS
		2015	0
		2016	0
		2017	0
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
		2015	2,72
		2016	n.n.b.
		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	CBS
		2015	21,4
		2016	23,1
		2017	25,0
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
		2015	66,6
		2016	66,7
		2017	68,2
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS
		2015	19,8
		2016	20,8
		2017	21,7
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			
6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
		2015	0,80
		2016	n.n.b.

		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
7.1	Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0
7.2	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	278	238	136	136	136	136
7.3	Werk en Inkomen	3.346	3.030	3.103	3.103	3.103	3.103
Totaal baten		3.624	3.268	3.239	3.239	3.239	3.239
Lasten							
7.1	Volksgezondheid	-695	-718	-749	-749	-749	-749
7.2	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	-4.920	-5.331	-4.705	-4.529	-4.559	-4.559
7.3	Werk en Inkomen	-9.386	-8.986	-9.144	-9.079	-9.018	-8.868
Totaal lasten		-15.002	-15.034	-14.598	-14.357	-14.327	-14.177
Totaal saldo							
7.1	Volksgezondheid	-695	-718	-749	-749	-749	-749
7.2	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	-4.642	-5.093	-4.569	-4.393	-4.423	-4.423
7.3	Werk en Inkomen	-6.040	-5.955	-6.041	-5.976	-5.915	-5.765
Totaal saldo		-11.378	-11.766	-11.359	-11.118	-11.087	-10.937
Vershil t.o.v. begr. vorig jaar							
7.1	Volksgezondheid			31	0	0	0
7.2	Wet Maatschappelijke Ondersteuning			-524	-176	30	0
7.3	Werk en Inkomen			85	-65	-61	-150
Totaal verschil begr.vorig jaar				-407	-241	-31	-150

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofddijnen van de programmabegroting".

2.8 Recreatief Ommen

Missie

Ommen is en blijft een recreatieve topspeler in het hart van het Vechtdal, zowel voor de eigen inwoners als voor de vele vakantiegangers en dagrecreanten. Ommen heeft voor ieder wat wils: een gevarieerde omgeving, bijzondere natuurgebieden, divers accommodatieaanbod, veel evenementen en goede (recreatieve) voorzieningen. Innovatie is cruciaal voor behoud en versterken van de positie. Een groen, gastvrij en geïnspireerd Ommen blijft van kracht.

Kunst en cultuur kan worden ingezet om een toppositie op het terrein van recreatie en toerisme te behouden. Maar kunst en cultuur is niet alleen vanuit toeristisch-recreatief oogpunt waardevol. Zo draagt kunst en cultuur bij aan de ontwikkeling van mensen en verhoogt deelname aan culturele activiteiten de maatschappelijke betrokkenheid. Met de provincie is een cultuurarrangement aangegaan, welke erop gericht is om de samenwerking met en tussen gemeenten te stimuleren, de infrastructuur te versterken en deelname van burgers aan cultuur in de vrije tijd te bevorderen.

2.8.1 Kunst, Cultuur en Monumentenzorg

Context, trends en ontwikkeling

Monumentenzorg

Programma Eerde 2020 (cultureel erfgoed)

Natuurmonumenten heeft als eigenaar een programma Eerde 2020 ontwikkeld. Het betreft een programma gericht op met name herstel van het kasteel en parklandschap.

Eerde 2020 kent vier inhoudelijke, thematische programmalijnen:

1. Het cultuurhistorisch hart klopt weer
2. Soortenrijkdom en legendarisch landschap
3. Lang leve de landbouw
4. Buitengewoon beleven

Naast de Postcodeloterij, waterschap Vechtstromen en de provincie is ook de gemeente vanuit het Investeren Met Gemeenten (IMG) als subsidiepartner betrokken. Jaarlijks wordt een (jaar)plan vastgesteld en vanuit het IMG gerapporteerd aan de provincie. Voor 2019 staan landschapsbeleving door herstel van paden, herstel Parkbos en Grand Canal op de agenda.

Ommerschans

In 2012 heeft de gemeente Ommen samen met 15 andere partijen in België een charter getekend, waarin is afgesproken de Nederlandse en Belgische Koloniën van Weldadigheid gezamenlijk in een transnationaal dossier voor te dragen voor de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Voor Ommen en Hardenberg gaat het om de Ommerschans. Bij brief van 20 mei 2015 heeft de Minister van OCW laten weten dat zij het advies van de expertgroep overneemt. Dit betekent dat zij het nominatiedossier van de Koloniën van Weldadigheid in januari 2017 heeft ingediend bij de UNESCO. Tijdens de behandeling in 2018 heeft UNESCO aangegeven nog een aantal vragen te hebben. In 2019 volgt naar verwachting een definitief besluit over de werelderfgoed status van de koloniën.

Kunst en cultuur

Voor de periode 2017-2020 is een nieuwe cultuurvisie ontwikkeld op basis van het beleidsplan Sociaal Domein Ommen "Om elkaar!".

De visie luidt samengevat: 'Cultuur verbindt en kleurt onze samenleving'. We willen samen met onze partners invulling geven aan de gezamenlijke ambities. 'Met elkaar en voor elkaar' werken aan én zorg dragen voor een cultureel klimaat die onze samenleving kleurt.

In de komende jaren zetten we in op de volgende 6 thema's:

1. Een afgestemd cultureel aanbod voor kinderen en jongeren;
2. De maatschappelijke rol van de bibliotheek;
3. Toekomstproof maken van organisaties;
4. Het ontsluiten en toegankelijk maken van ons cultureel erfgoed;
5. Cultuur en marketing;
6. Vervolg cultuurarrangement.

De Stichting Ommer Bissingh Evenementen (SOBE) organiseert al sinds jaar en dag de Ommer Bissingh-dagen. Elke Bissingh-dag heeft zijn eigen thema. De inwoner en bezoeker van Ommen en het Vechtdal vindt al jarenlang de weg naar dit evenement. Volgens de Stichting hebben de Bissingh-dagen vorig jaar 100.000 bezoekers getrokken. De editie 2018 gaan we met SOBE evalueren. Aandachtspunten daarbij zijn o.a.: kwetsbaarheid, kwaliteit en continuïteit.

Verbreding dienstverlening bibliotheek

Aansluitend bij de gemeentelijke ambitie wordt in de komende jaren ingezet op een transitie van een klassieke uitleenbibliotheek naar een maatschappelijke educatieve bibliotheek. Deze transitie houdt in dat, naast het behouden van de klassieke uitleenfunctie, de dienstverlening van de bibliotheek in het maatschappelijk domein wordt verbreed. De dienstverlening van de bibliotheek gaat zich meer richten op wat de (kwetsbare) inwoner nodig heeft om mee te kunnen doen in de huidige maatschappij. De bibliotheek ontwikkelt zich tot een aantrekkelijke partner voor lokale maatschappelijke en educatieve partijen. Vanuit de samenwerking met deze lokale partijen wordt onder andere ingezet op ontwikkelen van taal en digitale vaardigheden, de leesbevordering op de scholen, het faciliteren en organiseren van ontmoeting én het aanbieden van een cultureel programma voor jong en oud.

Herdenkingsmonument Besthmenerberg

Om een aansprekende, respectvolle plek te creëren voor de jaarlijkse traditionele dodenherdenking op de Besthmenerberg wil het Cultuurhistorisch Centrum Ommen het huidige oorlogsmonument op die plek vernieuwen. Een nieuw monument kan tevens een bijdrage leveren aan het zichtbaar maken van de geschiedenis van Kamp Erika. Voor het realiseren van een nieuw herdenkingsmonument is een incidentele bijdrage beschikbaar gesteld van € 10.000. Het bestuur van het CCO heeft aangegeven dat in 2019 zal worden gestart met het project.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Kunst, cultuur en monumentenzorg	
Thema 1: Een afgestemd cultureel aanbod voor kinderen en jongeren.	Het realiseren van een afgestemd en samenhangend cultureel aanbod voor kinderen en jongeren in onze gemeente. Hierdoor komt deze doelgroep in aanraking met zoveel mogelijk culturele disciplines en krijgen ze volop de gelegenheid om hun eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen.

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Thema 2: De maatschappelijke rol van de bibliotheek.	Het verbreden van de dienstverlening van de bibliotheek. De bibliotheek richt zich meer op jeugd & onderwijs, de maatschappelijke participatie door extra aandacht voor het ontwikkelen van de basisvaardigheden, de functie van informatieknooppunten het aanbieden van culturele programma's.
Thema 3: Toekomstproof maken organisaties.	Afhankelijk van de behoefte het ondersteunen van organisaties in de ontwikkeling naar een vitale en toekomstbestendige organisatie.
Thema 4: Het ontsluiten en toegankelijk maken van ons cultureel erfgoed.	Het ontsluiten, toegankelijk maken en openstellen van ons cultureel erfgoed voor een breed publiek.
Thema 5: Cultuur en marketing.	In overleg met betrokken partijen onze Ommer cultuur zo optimaal mogelijk vermarkten, waarbij de aanwezige voorzieningen en activiteiten maximaal worden benut.
Thema 6: Vervolg cultuurarrangement.	Het voortzetten en doorontwikkelen van diverse activiteiten en evenementen die de naamsbekendheid van Ommen en de aantrekkelijkheid om te verblijven in Ommen verhogen en deelname van inwoners aan cultuur in de vrije tijd bevorderen.
Koloniën van Weldadigheid op de kaart.	-Aanpassen nominatiedossier Unesco werelderfgoed. -Toewerken naar een gezamenlijke agenda met betrokken partners in de Ommerschans.

2.8.2 Recreatie & Toerisme

Context, trends en ontwikkeling

De vrijetijdssector vormt een belangrijk onderdeel van de economische structuur in Ommen. De (verblijfs)recreatieve sector is beeldbepalend en een belangrijke brandstof voor de lokale economie. Ten opzichte van de totale werkgelegenheid is het aandeel van de vrijetijdssector in Ommen 11,9% (bron: Biro 2018). Dit ligt ruim boven het Overijsselse gemiddelde van 6,2%. Absoluut gezien telt Ommen ruim 1.000 banen in de vrijetijdssector. In 2017 brachten vakantiegangers gezamenlijk 2.132.000 nachten door in het Vechtdal. Daarvan zijn 14% buitenlandse overnachtingen. Hierin zijn niet de overnachtingen van vaste standplaathouders meegenomen. In totaal gaven deze vakantiegangers € 76.807.000 uit tijdens hun vakantie in het Vechtdal. De gemiddelde besteding in het Vechtdal ligt op € 36 per persoon per nacht (bron: Regiomonitor 2017).

Wereldwijd blijft toerisme groeien. De volgende trends en ontwikkelingen zijn belangrijk:

- Vaker, maar korter op vakantie
- Beleving en belevingseconomie worden steeds belangrijker:
 - o Thematisering (doelgroepen/leefstijlen, events);
 - o Imagineering;
 - o Authenticiteit en zingeving;
 - o Samen.
- Digitalisering

- o Vakantie begint online;
- o Inzet big data;
- o Digitale en echte realities naast elkaar.

De economische vooruitzichten zijn gunstig. Wel verandert de omgeving. Er is sprake van verzadigingsverschijnselen van de (binnenlandse) markt, sterke concurrentie van andere toeristische gebieden, leegstand/veroudering recreatieterreinen en de zorg voor de match onderwijs versus de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd zien we ook kansen in het aanboren van nieuwe doelgroepen (vitale ouderen, inkomend toerisme), verbindingen met andere sectoren (w.o. agro & food, zorg en natuur/landschap) en dat bij een aantrekkende economie waarbij vrijetijd een basisbehoefte is. Innovatie, kwaliteitsverbetering, (gekwalficeerd) personeel, een excellente customer journey en branding zijn dan belangrijk.

Fiets- en wandelnetwerk

De vrijetijdssector is een sector die voortdurend verandert en mee gaat met de tijd. Dit geldt zowel voor het aanbod van de verblijfsaccommodatie, de toegankelijkheid van de recreatieve infrastructuur in het gebied, het aanbod van de voorzieningen als de wijze waarop mensen hun vakantie online kunnen boeken. Het is van groot belang dat de basis hiervan op orde is. Dit geldt o.a. voor de recreatieve infrastructuur. Het ondernemen van een fietstocht of wandeling is (bijna) een standaard onderdeel van iedere vakantieganger. Het fiets- en wandelnetwerk zijn respectievelijk 10 en 8 jaar in gebruik en de staat van de netwerken in het Vechtdal vraagt nu om een grote revisie. De kosten voor de gemeente Ommen bedragen € 120.379.

Innovatie, kwaliteit, specialisatie, vernieuwing, toeristische gastvrijheid en kennis van de gast blijven zaken waar iedere ondernemer zich dagelijks mee bezig houdt. De consument zelf is ook steeds meer bezig met z'n eigen DNA. Wie ben ik en welk bedrijf past bij mij? Het kennen van de onderscheidende kracht van ondernemers is noodzakelijk om richting te kunnen geven aan toekomstige investeringen voor de ondernemer zelf en het gebied.

Vrijetijdseconomie is 1 van de speerpunten binnen het economisch beleid. Vrijetijdseconomie fungeert als vliegwiel. Door integraal vrijetijdsbeleid kan het economisch rendement vergroot worden door bijvoorbeeld het koppelen van vrijetijdseconomie aan andere speerpunten als agro & food, zorg en cultureel erfgoed. Voor het realiseren van onze ambities/doelstellingen kennen we verschillende samenwerkingen en schakelen we tussen de verschillende schaalniveaus (lokaal-Vechtdal-Regio Zwolle-Overijssel) om onze doelen te realiseren.

Gastvrij Overijssel

In Overijssel werken verschillende partners op het gebied van vrijetijdseconomie samen in Gastvrij Overijssel. Doel van deze netwerkorganisatie is door marktgerichte samenwerking in de vrijetijdssector verbetering van het toeristisch aanbod, meer bezoeken en vakanties aan Overijssel en hogere bestedingen te realiseren. Het manifest wat is gepresenteerd bij de provinciale verkiezingen 2015 is vertaald naar een provinciaal programma VTE 2016-2020 waarin de speerpunten zijn vertaald naar 5 programmalijnen:

- Ondernemer & Product;
- Omgeving & Routeinfrastructuur;
- Ontsluiten & Vermarkten;
- Onderzoek, Kennisinfra & Onderwijs;
- Organisatie VTE Overijssel.

In 2019 zal voor de provinciale verkiezingen opnieuw een gezamenlijk manifest worden aangeboden.

Regio Zwolle

Een sterke en gezonde economie stelt Ommen in staat om aantrekkelijk te blijven voor de inwoners, zowel qua wonen als voorzieningen. Samenwerking in de regio is hiervoor belangrijk, omdat door gezamenlijk op te trekken meer kennis en kwaliteit benut kan worden, die ook Ommen ten goede komt. Deze samenwerking

vindt op economisch gebied onder andere plaats in Regio Zwolle verband. De gemeente Ommen neemt actief deel in de Regio Zwolle en was tot 2017 zelfs clustertrekker van het cluster vrijetijdseconomie. Binnen dit cluster ligt de focus op de internationale bezoeker. Daarnaast is binnen de Regio Zwolle samenwerking met de Human Capital agenda een belangrijk aandachtspunt.

Vechtdal

Binnen het Vechtdal wordt op het gebied van vrijetijdseconomie nauw samengewerkt met de gemeenten Dalfsen, Hardenberg, Zwolle en Staphorst. In het Vechtdal Kompas is de meerjarige koers voor de vrijetijdseconomie in het Vechtdal vastgelegd. Het Vechtdal Kompas is vertaald naar een bestuurlijke agenda, waarin we een strategie hebben bepaald hoe we de vijf te herleiden pijlers van het Vechtdal (Zorg/Gezondheid, Voeding/Smaak, Verblijf, Water en Organisatie) kunnen versterken en inzetten om het Vechtdal te onderscheiden van andere regio's. De doelstellingen van de verschillende pijlers zijn bekend (waar werken we naar toe) en samen met verschillende partijen werken we aan diverse stappen die zichtbaar uitvoering/resultaat geven aan de doelstellingen.

Vitale vakantieparken Vechtdal (aanpak verloedering recreatieparken)

In Vechtdalverband is in 2017 een vitaliteitsonderzoek gedaan naar verblijfsrecreatie. Uit dat onderzoek is gebleken dat de verblijfsrecreatieve sector een gezonde basis kent met 71% vitale bedrijven (is 79% van de bedden). Het resterende deel is minder vitaal: 9% wordt als achterblijver beschouwd (niet meer levensvatbaar als toeristisch bedrijf) en 20% als zorgenkindje. Het onderzoek adviseert om deze problematiek actief op te pakken. De Vechtdalgemeenten hebben zich dit ter harte genomen en gaan dit samen met de provincie en andere betrokken partijen oppakken. De provincie heeft daarvoor reeds € 400.000 beschikbaar gesteld. Het doel van de gezamenlijke aanpak is om de onderkant van het recreatieve aanbod, de "achterblijvers" en de "zorgenkindjes", te verkleinen. In het onderzoek zijn daartoe twee mogelijkheden geopperd:

1. kwaliteitsverbetering, "vitaliseren".
2. Onttrekken aan het recreatieve aanbod, afscheid nemen, "transformeren".

Dat is het vertrekpunt voor de vervolgaanpak. De vervolgaanpak start met het inzichtelijk maken van de problematiek. Er wordt een woongroepenonderzoek gedaan en onderzoek naar criminaliteit en ondermijning. Daarnaast wordt praktijkervaring opgedaan door aan de slag te gaan met 1 of 2 pilotparken. Uiteindelijk moet dit leiden tot een breder plan voor de aanpak van de minder vitale vakantieparken.

Om deze ervaring op te kunnen doen, is een bedrag van € 50.000 nodig voor een periode van 3 jaar. Daarbij wordt opgemerkt dat een relatief groot deel van de problematiek zich voordoet in onze gemeente.

Ruimte voor de Vecht

Met het programma Ruimte voor de Vecht willen we de recreatieve mogelijkheden op en langs de Vecht verbeteren. Deze impuls is o.a. gericht op de vrijetijdseconomie. Om de vrijetijdseconomie te stimuleren, wordt bijvoorbeeld gewerkt aan versterking van de Vecht als toeristisch interessante vaarweg.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Vrijetijdseconomie	
Versterken recreatieve (verblijfs) functie: Versterken Economische drager (meer bezoekers, verlenging bezoek-duur, meer bestedingen).	Aansluiting vanuit vrijetijdseconomie op Human Capital agenda Regio Zwolle (mindmap, koppelen ondernemers-onderwijs).

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
- Betere spreiding (seizoensverbreding). - Gevarieerd aanbod. - Kwaliteitsverbetering. - Meer samenhang/ onderlinge samenwerking.	Uitvoeren bestuurlijke agenda Vechtdal w.o. - Programma aanpak verblijf n.a.v. onderzoek vitale verblijfsrecreatie Vechtdal i.s.m. ondernemers met o.a. -opzetten kennisprogramma -aanpak vitale vakantieparken (verpaupering) - Uitvoeren project Zorgeloos Genieten Vechtdal. - Opzetten Verrukkelijk Vechtdal next level. - Uitvoeren visie op het vrijetijdslandschap Vechtdal.
Versterken imago toeristische gastvrijheid: - Profilering aanbod. - Versterking merk.	Vermarkten Ommen binnen Vechtdal campagnes Buiten spelen & Verrukkelijk Vechtdal. Uitvoeren citymarketingstrategie Ommen binnen het Vechtdal/Visit Oost. Visie op gastheerschap (w.o. toeristische informatievoorzieningen, ambassadeursschap). Inzet cultureel erfgoed in verhalenlijnen vrijetijdseconomie (bijv. Ommerschans).
Bevordering recreatieve mogelijkheden: - Verbeteren recreatieve bereikbaarheid. - Versterken recreatief routenetwerk. - Verbeteren recreatief medegebruik.	Verbeteren recreatieve mogelijkheden op en langs de Regge/Vecht binnen de pijler Water Vechtdal Kompas en de netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht. Revisie fiets- en wandelnetwerk in Vechtdalverband (Ommen-Hardenberg-Dalfsen). Afronden projectplan Tien Torens: realisatie van een aantal topplekken om de identiteit en daarmee de essentie van de Overijsselse Vecht in Ommen te beleven w.o. in centrum Ommen, Varsen, Junne.

2.8.3 Sport en Accommodaties

Context, trends en ontwikkeling

Breedtesport/sportstimulering

Naar aanleiding van het regeerakkoord sloten vier partijen, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en NOC*NSF op 29 juni 2018 het sportakkoord "Sport verenigt Nederland". Doel van het sportakkoord is om de organisatie en financiën van de sport toekomstbestendig te maken. Het kabinet vraagt daarbij bijzondere aandacht voor de diversiteit in de samenstelling van sportbonden, de ontwikkeling van open sportclubs en een laagdrempelige toegang tot sport voor kinderen.

Om dit voor elkaar te krijgen, hebben de partners zes ambities geformuleerd. Voor vijf van de zes ambities zijn doelstellingen en interventies uitgewerkt. (de zesde, topsport, volgt nog)

1. Inclusief sporten & bewegen

De ambitie is dat iedere Nederlander een leven lang plezier kan beleven aan sporten en bewegen.

Inclusief sporten en bewegen is vanzelfsprekend. Belemmeringen vanwege leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie nemen we weg.

2. Duurzame sportinfrastructuur

De ambitie is om Nederland te voorzien van een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur.

De exploitatie van sportaccommodaties wordt sterk verbeterd, de openbare ruimte wordt beweegvriendelijk ingericht en alle sportaccommodaties zijn straks duurzaam.

3. Vitale sport- en beweegaanbieders

De ambitie is om alle typen aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig te maken. De financiële en organisatorische basis wordt op orde gebracht zodat aanbieders hun vizier kunnen richten op een passend aanbod en op passende bindingsvormen.

4. Positieve sportcultuur

De ambitie is dat overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos gesport kan worden. Dit vraagt aandacht van iedereen en om ondersteuning van bestuurders, sportclubs, trainers, ouders en verzorgers ook om misstanden te voorkomen en de ondergrens te bewaken.

5. Vaardig in bewegen

De ambitie is om meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen en om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen de komende jaren naar boven toe om te buigen.

VWS, VSG/VNG en NOC*NSF spannen zich in om te bevorderen dat lokale en regionale partijen het sportakkoord vertalen naar de lokale en sportspecifieke context en te komen tot regionale en/of lokale akkoorden. De maatregelen in het sportakkoord laten ruimte voor lokale en/of sportspecifieke invulling. Daarmee doet het akkoord recht aan de grote diversiteit binnen het sportdomein en de regionale/lokale context.

Dit akkoord sluit aan bij de gemeentelijke doelstellingen verwoord in het beleidsplan Om Elkaar.

Sport als middel om gemeentelijke doelstellingen te bereiken wordt steeds belangrijker. Voldoende beweging werkt positief op het voorkomen van welvaartsziekten. Sport en bewegen zorgt er ook voor dat inwoners sociaal actief blijven of worden. Daarom zetten we sport in bij kwetsbare groepen waaronder jeugd, ouderen en werklozen.

Een voorbeeld van één van deze projecten is de JOGG-aanpak (Jongeren op Gezond Gewicht). Met de JOGG-aanpak willen we een gezonde omgeving voor kinderen en jongeren creëren. In Ommen heeft dit project de naam "Gewoon Gezond" gekregen. Er is samenwerking gezocht met organisaties die actief mee willen werken als partner en die waar mogelijk de inzet van mensen, middelen en media ondersteunen. Daarnaast zijn tal van organisaties supporter van de JOGG-aanpak. Zij zetten in op de volgende speerpunten: voldoende bewegen, water drinken i.p.v. zoete dranken, dagelijks groente en fruit en dagelijks een gezond ontbijt.

De inzet plegen we onder meer door gebruik te maken van de combinatiefunctionarissenregeling. Voor de gemeente Ommen is daarbinnen 3,6 fte beschikbaar (Sport en Cultuur). In 2019 bestaat de mogelijkheid om met 1 Fte uit te breiden dankzij het gesloten Sportakkoord.

De functionaris maakt gebruik van de bestaande netwerken en zoekt van daaruit verbinding met het doel extra in te zetten op preventieve zorg, het verhogen van ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren, vitaliteit, gezondheid, zelfredzaamheid, participatie en het versterken van de sociale infrastructuur. De functionaris wordt ingezet in verschillende omgevingen waaronder wijken, scholen, culturele organisaties en sportverenigingen.

Ook in het project 'Vitaal Vechtdal' wordt aandacht aan sport besteed. Het project zet in op een betere samenwerking tussen financiers (zorgverzekeraars en gemeenten) en zorgverleners.

Vervanging kunstgrasvelden

Georganiseerde sportbeoefening en sportstimulering zijn sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van goede en veilige sportaccommodaties. De 3 kunstgrasvoetbalvelden, het kunstgrashockeyveld en de kunststof

atletiekbaan op sportpark Westbroek in Ommen hebben een leeftijd bereikt waarop de noodzaak tot vervanging aantoonbaar aanwezig is om aan genoemde criteria te kunnen blijven voldoen.

De 5 sportverenigingen/hoofdgebruikers en het Vechtdalcollege bieden op het sportpark plaats aan sportende Ommenaren, sportieve gasten, veel vrijwilligers en vele toeschouwers. Het park en de voorzieningen hebben daarmee naast een sportieve- een belangrijke sociale-en ontmoetingsfunctie.

Het verdient aanbeveling de vervanging in 2019 in één project aan te besteden zodat daaruit schaalvoordeel kan worden behaald en om de periode van overlast op het park beperkt te houden.

Om buiten een eventueel weer oploeiende discussie rond de infill van de kunstgrasvelden met rubberkorrels te kunnen blijven, hebben we het voornemen als alternatief voor die korrels een nieuw soort toe te passen, dat de laatste tijd, gelet op bovenstaande discussie, sterk in belangstelling toeneemt. Bij de vervanging van het zandingestrooide hockeyveld moet juist de sporttechnische onderlaag getest worden op de aanwezigheid van rubber in die laag.

Het dagelijks onderhoud van de velden en de baan blijft in handen van de verenigingen zelf. De gemeente draagt zorg voor het jaarlijkse specialistisch onderhoud.

De investering ad. € 680.000 is opgenomen in het bestuursakkoord "Samen Ommen".

Openluchtbad Olde Vechte

Het verheugt ons te kunnen melden dat een zeer gedreven en gemotiveerd bestuur samen met de vrijwilligers van de Stichting openluchtbad Olde Vechte er nu al een aantal jaren in slaagt het openluchtbad open te stellen met jaarlijkse afname van de exploitatiekosten. We hebben daarover onze waardering richting bestuur en vrijwilligers uitgesproken.

Het bestuur heeft het voornemen in 2019 uit een oogpunt van duurzaamheid en kostenbesparing een afdekzeil voor het 25 meter bassin te realiseren. Hiermee kan het energieverbruik aanmerkelijk teruggebracht worden. De investering wordt door het bestuur met eigen financiële middelen bekostigd.

Op basis van het energieverbruik wordt na 1 á 2 jaar een nieuwe warmtepompinstallatie ontworpen.

Hierbij zullen de bestaande leidingen op het dak verdwijnen en komen er vacuümbuizen voor terug.

De warmtepomp, in combinatie met de een droge koeler, zorgen dan voor de volledige energievoorziening. We hebben met het bestuur afgesproken in 2019 over dit gedeelte van het investeringsplan met elkaar van gedachten te wisselen.

Doelstellingen en te leveren prestaties / activiteiten

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
Programma onderdeel: Sport en Accommodaties	
- Versterking sportinfrastructuur en vergroting van blijvende sportdeelname door kinderen/jongeren, 55-plussers en gehandicapten. - Het bevorderen van een gezonde en actieve leefstijl voor 4 – 19 jarigen. - Het creëren van een gezonde omgeving voor de jeugd. - Vergroten van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten. - Erkenning van de maatschappelijke waarde van sport.	Deelname aan de "brede impuls combinatie-functies" en aanstellen van buurtsportcoaches. In samenwerking werden gerealiseerd: - Rookvrije sportvereniging bij OZC, OVC'21, Bissingcrossers en de Atletiekvereniging. - Gezonde schoolvignetten door Het Palet, de Kardoer en de Dennenkamp - Smakelijke Moestuinen op 2 Kinderopvanglocaties (Ommerkanaal en Landstede) - Watertappunten op 2 kinderopvanglocaties. (Lemele Doornijn en Landstede) - Schoolplein Sint Bernardus is al opengesteld voor de buurt en ondergaat het komende half

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	jaar een upgrade. Hierna zullen er onder andere door WIJZ meer activiteiten worden gerealiseerd. • Special Heroes was nog een pilot op de Maat en de Johan Seckel. Zij hebben beide aangegeven, mede door een aanvraag gezonde school, door te willen gaan met Special Heroes en komen dus in de borgingsfase. De Boslust zat al in de borgingsfase en dat wordt gecontinueerd. • Tennisworkshops en golfclinics op de basisscholen van de gemeente Ommen. Daarnaast ongeveer 350 deelnemers aan Ommenkids (Hier zit straatvoetbal en trefbal bij in) dit jaar. • JCO (Jeugdclub Ommen; samenvoeging jeugd OZC en OVC'21) is gestart met een trainersacademie. Vanuit project "Sport en Jeugdhulp" ondersteunen we met een subsidie en met ondersteuning door de combinatiefunctionaris sport van ons team sport en accommodaties. Naast voetbaltechnische ondersteuning worden de trainers ook op pedagogisch en didactisch vlak bijgeschoold. • Vechtdal College Ommen zet extra in op een gezonde omgeving met inzet van een combinatiefunctionaris. Ze hebben inmiddels een gezonde kantine, hebben rondom de school meer beweegmogelijkheden gecreëerd, hebben een samenwerking opgestart met fysiotherapie de Carrousel als het gaat om leerlingen die met overgewicht kampen en organiseren diverse naschoolse sport- en beweegactiviteiten. • 21 deelnemers aan "IK PAS"(alcoholpreventie) Contractafspraken met Landstede kinderopvang en Wijz over stimulering sportdeelname jongeren en ouderen door het aanstellen van een buurtsportcoach. Contractafspraken met overige marktpartijen (Vechtdal College, zorg- en welzijnsorganisaties, commerciële aanbieders) voor de cofinanciering van inzet buurtsportcoaches Project Ommen Kids met bijdrage van de sportverenigingen. Deelname aan de JOGG-aanpak (Jongeren op Gezond

Doelstelling	Bijzondere prestatie / nieuwe activiteit
	Gewicht).
	Ondersteuningsaanbod voor sportverenigingen realiseren.
	Deelname aan het Jeugdsportfonds Overijssel.
	Afstemming zorg, preventie en sport onder andere via de samenwerking in Vitaal Vechtdal.
	Inzet van sportstimuleringsprojecten als Wijk Lekker Fit, Kinderstraat, Beweegimpuls voor kwetsbare senioren, Schoolbuurtplein, Sport en Jeugdhulp en Samen Actief.
Kwantitatief en kwalitatief voldoende sportaccommodaties.	De nieuwe sporthal bij MFC De Carroussel wordt in 2019 in gebruik genomen;
	De drie kunstgras voetbalvelden, het kunstgras hockeyveld en de kunststof atletiekbaan worden gerenoveerd om de gewenste veiligheid en kwaliteit te waarborgen.
Het openhouden van het zwembad "Olde Vechte" tegen lagere kosten.	Aanschaf/installatie van een afdekzeil op het 25 meter bassin uit een oogpunt van duurzaamheid en kostenbesparing wordt door de stichting uit eigen middelen bekostigd.

Kaderstellend beleid

Kunst, cultuur en monumentenzorg

- Beleidsplan "Om Elkaar"
- Notitie molenbehoud
- Monumentenverordening Gemeente Ommen
- Beleidsregels subsidieverlening gemeente Ommen 2013
- Bestuursakkoord 2018-2022 "Samen Ommen!"
- Cultuurnota gemeente Ommen 2017-2020 "Met elkaar"

Recreatie en toerisme/Vrijtijdseconomie

- Gemeentelijk Omgevingsplan
- Vechtdal Kompas
- Vrijetijdsagenda Regio Zwolle
- VTE-programma Gastvrij Overijssel
- Integrale nota economie

Sport en accommodaties

- Beleidsplan "Om Elkaar"
- Coalitieprogramma 2018-2022 "Samen Ommen"
- Notitie verbetering exploitatie binnen- en buitensportaccommodaties

Indicatoren

Doel	Omschrijving	E/P	Bron	Nul-meting	Streefwaarden			
					2019	2020	2021	2022
1	Aantal leden bibliotheek vestiging Ommen	E	Bibliotheek	3.550 (2014)	3.150	3.100	3.100	3.100
2	Aantal bezoekers website Vechtdal Overijssel (x 1.000)	E	Vechtdal Marketing	57 (2009)	152	160	168	175
	Aantal toeristische overnachtingen Vechtdal Overijssel (excl. vaste standplaats) (x 1.000)	E	Regio monitor	1.923 (2014)	2.132	2.175	2.218	2.262
	Aantal km onderhoud recreatieve fietspaden	P	Gem	17,4	27,5	27,5	27,5	27,5
3	Aantal lezwemmers overdekt zwembad	P	Gem	16.000 (2013)	17.500	17.500	17.500	17.500
	Aantal recreatieve bezoekers overdekt zwembad	P	Gem	35.000 (2013)	37.500	37.500	37.500	37.500
E = effectindicator P = prestatieindicator								

Beleidsindicatoren Commissie Depla

Taakveld:	Indicator:	Eenheid:	Bron:
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS / RIVM)
		2015	n.n.b.
		2016	48,3
		2017	n.n.b.
		2018	n.n.b.
Eventuele toelichting:			

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
8.1	Kunst, Cultuur en Monumentenzorg	98	193	153	153	153	153
8.2	Recreatie & Toerisme	5	1	1	1	1	1
8.3	Sport en Accommodaties	910	1.063	994	994	994	994
Totaal baten		1.013	1.257	1.148	1.148	1.148	1.148
Lasten							
8.1	Kunst, Cultuur en Monumentenzorg	-793	-1.033	-867	-867	-866	-873
8.2	Recreatie & Toerisme	-266	-349	-341	-341	-340	-320
8.3	Sport en Accommodaties	-2.638	-3.199	-2.938	-2.931	-2.922	-2.911
Totaal lasten		-3.698	-4.582	-4.147	-4.139	-4.129	-4.104
Totaal saldo							
8.1	Kunst, Cultuur en Monumentenzorg	-695	-840	-714	-713	-713	-720
8.2	Recreatie & Toerisme	-261	-349	-341	-341	-339	-319
8.3	Sport en Accommodaties	-1.728	-2.135	-1.945	-1.937	-1.929	-1.917
Totaal saldo		-2.685	-3.324	-2.999	-2.991	-2.981	-2.956
Vershil t.o.v. begr. vorig jaar							
8.1	Kunst, Cultuur en Monumentenzorg			-126	-1	0	7
8.2	Recreatie & Toerisme			-8	0	-1	-21
8.3	Sport en Accommodaties			-191	-7	-9	-11
Totaal verschil begr.vorig jaar				-325	-8	-10	-25

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofddijnen van de programmabegroting".

2.9 Alg. dekk.midd. onvoorz.&mutatie reserve

Missie

Zorgen voor een gezond duurzaam financieel beleid, waarbij de van onze inwoners gevraagde financiële bijdragen in een goede verhouding staan tot het geleverde voorzieningenniveau.

Met de opbrengst van de gemeentelijke belastingen willen we invulling geven aan het voor de burgers beoogde voorzieningenniveau. Dit alles binnen een sluitende begroting. Met de opbrengst van de retributies worden de lasten van de verleende diensten gedekt.

Context en achtergrond

Bij de Kaderbrief hebben wij het financieel meerjarenperspectief geschetst. Verder is het Bestuursakkoord Samen Ommen samengesteld, dat richtinggevend is voor de besluitvorming.

Kaderstellend beleid

- Financiële beheersverordening gemeente Ommen
- Kaderbrief 2019
- Nota Reserves en Voorzieningen
- Bestuursakkoord Samen Ommen 2018 - 2022

Algemene dekkingsmiddelen

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van deze inkomsten en van de overige algemene dekkingsmiddelen.

Bedragen x € 1.000	R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Alg. uitkering	17.179	17.377	24.022	24.432	24.696	24.911
Alg. uitkering *sociaal domein	9.207	8.877	3.667	3.440	3.304	3.181
Dividend	452	293	272	272	272	272
OZB Niet-woningen	1.548	1.630	1.645	1.645	1.645	1.645
OZB Woningen	1.914	2.037	2.226	2.226	2.226	2.226
Woonforensenbelasting	849	802	821	821	821	821
Toeristenbelasting	675	700	700	700	700	700
Precariobelasting	30	31	31	31	31	31
Hondenbelasting	87	88	90	90	90	90
Algemene baten	54	0	0	0	0	0
Saldo kapitaallasten	13	184	208	206	212	212
Totaal	32.008	32.019	33.681	33.863	33.998	34.089

	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Nog functioneel te ramen	-157	-930	-316	-348	-993
Nog functioneel te ramen	0	-587	-653	-638	-843
Nieuw beleid	0	-1.686	-1.815	-2.394	-1.440
Stelpost prijscompensatie	-37	0	0	0	0
Investeringsplan t/m vorig begr.jr	-1	-1	-1	-1	-1
Onvoorzien structureel	-25	-25	-25	-25	-25
Totaal	-220	-3.229	-2.810	-3.407	-3.302

Middelen

Bedragen x € 1.000		R 2017	B 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Baten							
9.2	Algemene uitkering gemeentefonds	26.386	26.254	27.688	27.872	28.001	28.092
9.3	Dividend	452	293	272	272	272	272
9.4	Lokale heffingen als dekking	5.107	5.288	5.513	5.513	5.513	5.513
9.5	Saldo financieringsfunctie	75	41	26	26	26	26
9.6	Onvoorzien	2.344	239	263	262	268	268
Totaal baten		34.363	32.114	33.762	33.944	34.079	34.171
Lasten							
9.2	Algemene uitkering gemeentefonds		0	-587	-653	-638	-843
9.3	Dividend		0	0			0
9.4	Lokale heffingen als dekking	-258	-236	-254	-254	-254	-254
9.5	Saldo financieringsfunctie	-213	-216	-174	-172	-170	-169
9.6	Onvoorzien	-960	-1.543	-2.880	-2.608	-3.164	-2.550
Totaal lasten		-1.431	-1.995	-3.894	-3.687	-4.227	-3.815
Saldo							
9.2	Algemene uitkering gemeentefonds	26.386	26.254	27.101	27.219	27.362	27.250
9.3	Dividend	452	293	272	272	272	272
9.4	Lokale heffingen als dekking	4.849	5.052	5.259	5.259	5.259	5.259
9.5	Saldo financieringsfunctie	-139	-175	-148	-147	-145	-143
9.6	Onvoorzien	1.384	-1.304	-2.617	-2.346	-2.896	-2.282
Totaal saldo		32.932	30.120	29.867	30.257	29.852	30.355
Onttrekkingen reserves		558	58	122	47	47	47
Toevoegingen reserves		-615	-327	-100	-102	-104	-106
Saldo incl. reserve mutaties		30.689	30.019	29.889	30.202	29.795	30.296
Verschil t.o.v. begr. vorig jaar							
9.2	Algemene uitkering gemeentefonds			-847	-118	-143	113
9.3	Dividend			21	0	0	0
9.4	Lokale heffingen als dekking			-207	0	0	0
9.5	Saldo financieringsfunctie			-27	-2	-2	-2
9.6	Onvoorzien			1.313	-270	550	-614
9.7	Reserves			-123	75	0	0
Totaal verschil begr.vorig jaar				130	-315	405	-503

Verklaring verschillen

Voor een verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de analyse opgenomen in "Hoofdlijnen van de programmabegroting".

3 Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

Inleiding en wettelijk kader

Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt voor haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen gebeurt door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening. De belastingverordeningen voor 2019 kunnen worden vastgesteld na het vaststellen van de begroting.

De lokale heffingen kunnen grofweg worden ingedeeld in belastingen (waarvan de opbrengst bestemd is voor de algemene middelen) en bestemmingsheffingen of retributies (rechten en leges), waarvan de opbrengst wordt ingezet om de kosten te dekken van de voorziening waarvoor de heffing bestaat. Onder de belastingen vallen de onroerende-zaakbelastingen, de hondenbelasting, de toeristenbelasting, de forensenbelasting, de reclamebelasting en de precariobelasting. Onder de bestemmingsheffingen vallen de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De retributies omvatten de marktgelden, begraafplaatsrechten en de leges.

In het BBV is voorgeschreven dat de paragraaf lokale heffingen ten minste het volgende bevat:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De gemeente Ommen verwacht in 2019 21% van haar inkomsten uit lokale heffingen te halen. Een overzicht van de lokale heffingen en daarmee meer inzicht is daarom van belang voor de raad. Een aanduiding van de lokale lastendruk is van belang voor de integrale afweging tussen beleid en inkomsten. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid maakt het beeld van de lokale lasten compleet. Al deze onderdelen zult u daarom tegenkomen in deze paragraaf lokale heffingen.

De geraamde inkomsten

In onderstaande tabel worden alle gemeentelijke belastingen vermeld die door de gemeente Ommen in 2019 worden geheven. De gemeente Ommen haalt 21% van haar inkomsten uit lokale heffingen.

Soort heffing (bedragen x € 1)	Begrote baten 2019 (excl. kwijtschelding)
Onroerende-zaakbelastingen (niet woningen)	1.645.000
Onroerende-zaakbelastingen (woningen)	2.226.000
Afvalstoffenheffing	1.708.000
Hondenbelasting	45.000
Rioolheffing	1.660.000
Forensenbelasting	821.000
Toeristenbelasting	700.000
Marktgelden	29.000

Precariobelasting	31.000
Begraafplaatsrechten	312.000
Leges	837.000
Reclamebelasting	69.000
Totaal	10.083.000
Als percentage van de totale gemeentelijke inkomsten	21,0%

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Zoals in de inleiding aangegeven zijn er bij de gemeentelijke belastingen drie typen belastingen te onderscheiden: algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies (rechten en leges).

De *algemene belastingen* komen ten goede aan algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet. De gemeenteraad bepaalt waarvoor. Onder de algemene belastingen vallen de onroerende-zaakbelastingen (OZB), de hondenbelastingen, de forensen- en toeristenbelasting en de precariobelasting. Ook de per 2019 in te voeren reclamebelasting is in principe een algemene belasting. Toch wordt de reclamebelasting in Ommen beschouwd als een bestemmingsbelasting. De opbrengst komt niet ten goede aan de algemene middelen van de gemeente, maar aan het ondernemersfonds.

Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn bestemmingsbelastingen waarvoor geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.

Retributies worden geheven van personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent die voor die persoon een individueel voordeel oplevert. De belangrijkste retributies zijn de leges: vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst als het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen de retributies niet meer dan kostendekkend zijn. Hieronder vallen ook de marktgelden en begraafplaatsrechten.

Het gemeentelijk beleid is dat de tarieven van de retributies en bestemmingsbelastingen in principe kostendekkend moeten zijn. Met andere woorden: de opbrengsten dekken de gemaakte kosten. Het kaderstellend beleid voor de diverse heffingen is vastgelegd in de door de gemeenteraad vastgestelde gemeentelijke belastingverordeningen. Deze worden jaarlijks aan de gemeenteraad voorgelegd na het vaststellen van de begroting, zodat de tarieven in overeenstemming kunnen worden gebracht met de vastgestelde begroting.

Het beleid met betrekking tot de tarieven van alle heffingen en daarmee de opbrengsten van de verschillende heffingen, is dat deze worden verhoogd met de inflatiecorrectie. Deze is voor 2019 bepaald op 2,4%. Bij sommige tarieven zal hiervan worden afgeweken, omdat het bijvoorbeeld wettelijke tarieven betreffen, maar ook een door de raad gewenste meer of minder opbrengst kan leiden tot een aanpassing van het tarief. Hiervan is sprake bij de OZB. Vanuit het Meerjaren Belastingplan 2016 is gerekend met een substantiële meeropbrengst. Er wordt rekening gehouden met een extra toename van de OZB belastingopbrengsten met 5% voor 2019. Het Meerjaren Belastingplan 2016 loopt tot en met 2019. Dit betekent dat er in 2019 een nieuw Meerjaren Belastingplan wordt opgesteld voor de komende jaren. In het bestuursakkoord staat dat er in het plan speciale aandacht moet zijn voor de forensenbelasting, de hondenbelasting en de OZB voor maatschappelijke instellingen.

Kwaliteit uitvoering Wet WOZ en ontwikkelingen

De Waarderingskamer controleert of gemeenten de Wet Waardering Onroerende zaken (Wet WOZ) goed uitvoeren. Hiervoor vinden verschillende onderzoeken en inspecties plaats. Het algemene oordeel van de Waarderingskamer over de uitvoering van de Wet WOZ in Ommen staat op 'Voldoende'. De Waarderingskamer heeft aan het begin van het jaar ingestemd met het bekend maken van de WOZ-waarden eind februari 2018. Op basis van de onderzoeken en inspecties in 2018 wordt verwacht dat ook in 2019 deze toestemming wordt verkregen.

De gemeente Ommen is aangesloten op de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ). Het is hierdoor mogelijk om via woz-waardeloket.nl de WOZ-waarde van een woning op te vragen, bijvoorbeeld om deze te vergelijken met andere woningen.

De Waarderingskamer heeft de gemeente in 2017 laten weten dat na een overgangsperiode van vijf jaar vanaf 2022 alle WOZ-woningtaxaties gebaseerd moeten zijn op de gebruiksoppervlakte van de woning. Eind 2018 wordt begonnen met het berekenen van de gebruiksoppervlakte van de woningen.

Mijn Overheid

Mensen krijgen steeds meer berichten van de overheid in hun berichtenbox van MijnOverheid en kunnen ook steeds meer gegevens via MijnOverheid raadplegen. Dit digitale kanaal helpt veel papier te besparen, dienstverlening aan burgers begrijpelijker en sneller te maken en draagt ook bij aan efficiency van de overheid. Ook de aanslag gemeentelijke belastingen met daarop de nieuwe WOZ-waarde zal in 2019 net als in 2018 worden verzonden naar de berichtenbox van MijnOverheid. Alleen als mensen zich niet hebben aangemeld voor MijnOverheid wordt de aanslag nog per post toegezonden. Bedrijven kunnen geen gebruik maken van MijnOverheid en ontvangen de aanslag daarom ook per post. Naar verwachting zal in 2019 zo'n 35% van de aanslagen van de gemeente Ommen digitaal worden verzonden. Ook het raadplegen van WOZ-gegevens en taxatieverslagen van woningen kan via de pagina Persoonlijke Gegevens op MijnOverheid.

Ontwikkelingen

Vorig jaar is in deze paragraaf aangegeven dat na de vorming van een nieuw kabinet duidelijk zou worden of er prioriteit zou worden gegeven aan de hervorming van het gemeentelijk belastinggebied. Daar was al jaren sprake van. Inmiddels is duidelijk geworden dat het nieuwe kabinet hier geen prioriteit aan geeft. De mogelijke afschaffing van de forensenbelasting en de vorming van een andere recreatieve heffing is hiermee (voorlopig) van de baan.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Hierna wordt ingegaan op de verschillende algemene belastingen, bestemmingsheffingen en retributies die de gemeente heft.

Algemene belastingen

Onroerende-zaakbelastingen

Naast de inflatiecorrectie van 2,4% worden de tarieven OZB extra verhoogd met 5 % op grond van het Meerjaren Belastingplan 2016. Daarin wordt rekening gehouden met een extra toename van de belastingopbrengsten OZB met 5% per jaar, vier jaar achter elkaar. Er is gestart in 2016. In 2019 zal de ozb voor de laatste keer op grond van het huidige belastingplan worden verhoogd.

In de tariefstelling van de onroerende-zaakbelastingen moet rekening worden gehouden met de waardeontwikkeling van de WOZ-waarden. Voor onroerende zaken wordt gemiddeld een waardestijging verwacht voor 2019. De tarieven voor woningen en niet-woningen moeten met deze stijging worden

gecorrigeerd om te voorkomen dat de waarde stijging leidt tot een meeropbrengst. Op dit moment wordt nog gewerkt aan de herwaardering van alle onroerende zaken waardoor in deze paragraaf nog niet kan worden aangegeven met welk percentage de tarieven moeten worden aangepast om de gewenste opbrengst te realiseren. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen voor 2019 zal dit percentage bekend zijn.

In 2019 zal de ozb-compensatie voor maatschappelijke instellingen nader worden uitgewerkt, zodat dit m.i.v. 2020 in werking kan gaan treden.

Hondenbelasting

In het meerjarenbelastingplan krijgt de hondenbelasting speciale aandacht. In het bestuursakkoord 2018-2022 is aangegeven dat in afweging met andere belastingen de hondenbelasting anders wordt ingericht, dan wel (gefaseerd) afgeschaft. Omdat het anders inrichten van de hondenbelasting leidt tot hogere perceptiekosten is vooruitlopend op het belastingplan de opbrengst van de hondenbelasting voor 2019 met 50% verlaagd naar € 44.000.

Toeristenbelasting

Het tarief toeristenbelasting wordt gehandhaafd op 1 euro per persoon per nacht. Met het vaststellen van het Meerjaren Belastingplan 2016 heeft de raad besloten het tarief voor de toeristenbelasting uitsluitend met het inflatiecorrectiepercentage te verhogen. Om te voorkomen dat er tarieven als € 1,03 zouden moeten worden geheven is door de gemeenteraad besloten de toeristenbelasting de komende jaren af te ronden op vijf cent en hierover vroegtijdig te communiceren met de recreatiesector. Aan de recreatieondernemers is inmiddels gecommuniceerd dat het tarief voor 2019 gehandhaafd blijft op 1 euro en dat het tarief vanaf 2020 verhoogd gaat worden conform de gemaakte afspraken. In het nieuwe Meerjaren Belastingplan zal dit nader worden uitgewerkt. Het totaal aantal overnachtingen (circa 700.000 per jaar) waarover toeristenbelasting wordt afgedragen, laat de laatste jaren een lichte stijging zien.

Forensenbelasting

In het bestuursakkoord 2018-2022 staat dat de coalitie inzet op revitalisering van de recreatieparken in Ommen. Daarbij past ook een verlaging van de forensenbelasting met een structureel bedrag van €100.000,-. De verwerking van deze structurele verlaging in de tarieven voor 2019 vindt plaats in overleg met de werkgroep forensenbelasting.

Aanslagen forensenbelasting kunnen pas na afloop van het belastingjaar worden opgelegd. De forensenbelastingbetalers merken hierdoor pas in 2020 het effect van deze structurele verlaging. De aanslagen die in 2019 worden opgelegd hebben betrekking op het belastingjaar 2018. De geraamde opbrengst over 2018 is ten opzichte van 2017 ook al structureel verlaagd, toen met € 50.000.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt in Ommen geheven over bijvoorbeeld terrassen die zich op gemeentegrond bevinden. Deze begrote opbrengst wordt voor 2019 uitsluitend vermeerderd met een inflatiecorrectie.

Reclamebelasting

Op 19 juli 2018 heeft de gemeenteraad besloten dat er met ingang van 1 januari 2019 een reclamebelasting wordt ingevoerd in het centrum van Ommen. De raad heeft input gegeven voor de verordening. Deze zal voor het einde van 2018 moeten worden vastgesteld. De opbrengst van de reclamebelasting komt na aftrek van de perceptiekosten ten goede aan het ondernemersfonds. Bij een ondernemersfonds leveren alle ondernemers binnen een bepaald gebied een financiële bijdrage. Het geld wordt ingezet voor activiteiten, evenementen of projecten die bijdragen aan de vitaliteit van het winkelgebied.

Bestemmingsbelastingen

Het uitgangspunt bij de afvalstoffen- en rioolheffing is 100% kostendekking. Om te voorkomen dat er jaarlijks grote schommelingen in het tarief nodig zijn om deze 100% kostendekking te kunnen realiseren, wordt om pieken in kosten op te vangen, gewerkt met voorzieningen (voor onderhoud) en egalisatiereserves. Voor de afvalstoffen wordt in 2019 een onttrekking uit de egalisatiereserve gedaan om te voorkomen dat de tarieven fors moeten stijgen om te voldoen aan de 100% kostendekkingsnorm. In de tabellen hieronder ziet u de kostendekkingspercentages voor en na de bijdrage aan de reserve/voorziening. De overhead wordt in de tabellen niet apart benoemd, omdat dit is meegenomen in de kosten voor het taakveld.

Afvalstoffenheffing

Met de afvalstoffenheffing bekostigt de gemeente de inzameling van het huishoudelijk afval. De afvalstoffenheffing wordt evenals de wettelijke plicht huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen, geregeld in de Wet milieubeheer. De afvalstoffenheffing bestaat uit twee soorten tarieven. Het vastrecht en een variabel tarief. Of een huishouden ook daadwerkelijk afval aanbiedt, is voor de heffing van het vastrecht niet van belang. Voor het variabele tarief is dat wel van belang. Per aanbieding van de restafvalcontainer of aanbieding bij de verzamelcontainer moet een bedrag worden betaald. Na afloop van het belastingjaar wordt dit afgerekend op de gecombineerde aanslag gemeentelijke heffingen. Op dit aanslagbiljet staan bijvoorbeeld ook het vastrecht voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de ozb.

In 2016 is gestart met het omgekeerd inzamelen fase 2. Het GFT-afval en PMD-afval kan gratis worden aangeboden. Voor restafval moet per aanbieding worden betaald. Daarnaast moet in de bebouwde kom het restafval zelf worden weggebracht naar verzamelcontainers. Voor huishoudens die als gevolg van medische omstandigheden substantieel meer afvalstoffen aanbieden is er een tegemoetkomingsregeling.

Kostendekking afvalstoffenheffing (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld	1.671
Inkomsten taakveld	-493
Netto kosten taakveld	1.178
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead	62
Overige toe te rekenen kosten	86
BTW	364
Totale kosten	1.690
Onttrekking reserve	-47
Totale kosten na bijdrage reserve	1.643
Opbrengsten (incl. kwijtschelding)	-1.643
Dekking voor bijdrage reserve	97%
Dekking na bijdrage reserve	100%

Rioolheffing

De rioolheffing hangt samen met de wettelijke zorgplicht voor drie beleidsvelden op het gebied van water. Doel van de rioolheffing is om geld vrij te maken voor onder meer de afvoer van afvalwater, de afvoer van regenwater (ook wel hemelwater genoemd) en het beheer van het grondwaterpeil. Omdat het overgrote deel van de investeringen in deze zorgtaken gebruik maakt van het afvoerstelsel, spreekt men over de rioolheffing. In het GRP benoemt de gemeente welke voorzieningen op het gebied van riolering zij bezit, hoe deze voorzieningen functioneren, hoe het rioolstelsel beheerd wordt en hoe dit gefinancierd wordt.

Kostendekking rioolheffing (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld	1.421
Inkomsten taakveld	-5
Netto kosten taakveld	1.415
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead	
BTW	290
Totale kosten	1.705
Onttrekking voorziening	-75
Totale kosten na bijdrage voorziening	1.630
Opbrengsten (incl. kwijtschelding)	-1.607
Dekking voor bijdrage voorziening	94%
Dekking na bijdrage voorziening	99%

Retributies

Bij de retributies wordt in sommige gevallen afgeweken van de wens om 100% kostendekkende tarieven te hanteren, omdat dit zou leiden tot onevenredig hoge tarieven. De overhead wordt in de tabellen niet apart benoemd, omdat dit is meegenomen in de kosten voor het taakveld.

Begraafplaatsrechten

De begraafplaatsrechten zijn retributies voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats. Naast een retributie voor de uitgifte en het onderhoud van graven en urnen, regelt de verordening ook de vergoeding voor het gebruik van gemeentelijke diensten in verband met de begraafplaats.

Kostendekking begraafplaatsrechten (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld	389
Inkomsten taakveld	
Netto kosten taakveld	389
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead	
Overige toe te rekenen kosten	

BTW	
Totale kosten	389
Bijdrage voorziening	4
Totale kosten na bijdrage voorziening	392
Opbrengsten	-312
Dekking na bijdrage voorziening	79%

Marktgelden

Marktgeld is een retributie voor het innemen van een standplaats op de weekmarkt in Ommen.

Kostendekking Marktgelden (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld*	31
Inkomsten taakveld	
Netto kosten taak-5veld	31
<i>Toe te rekenen kosten</i>	
Overhead	
Overige toe te rekenen kosten	
BTW	
Totale kosten	31
Bijdrage voorziening	
Totale kosten na bijdrage voorziening	31
Opbrengsten	29
Dekking na bijdrage voorziening	94%

Leges

Leges zijn retributies voor diensten die door de gemeente worden verleend. Veel van de retributies gaan over het aanvragen van vergunningen of documenten. Te denken valt aan omgevingsvergunningen, paspoorten of een uittreksel uit het bevolkingsregister. Maar ook activiteiten van het gemeentearchief kunnen in de legesverordening worden geregeld.

Hiervoor hebt u per heffing, waarbij sprake is van een maximale kostendekkingsnorm van 100%, kunnen zien wat de mate van kostendekkendheid is voor 2019. Voor de legesheffing geldt dat per hoofdstuk van de tarieventabel de mate van kostendekkendheid en eventuele kruissubsidies moeten worden vermeld in de paragraaf lokale heffingen. Van belang is dat de totale legesverordening de 100% kostendekkingsnorm niet overschrijdt.

Per titel van de legestarieventabel is het percentage kostendekkendheid berekend. Ook wordt inzichtelijk gemaakt wat de mate van kostendekkendheid is per hoofdstuk. Een aantal hoofdstukken hebben in financiële zin een zeer bescheiden omvang en zijn aangegeven met "-". De totale verordening, maar ook de afzonderlijke titels overstijgen in geen geval de 100% kostendekkingsnorm. Binnen de hoofdstukken en daarmee ook titels

is kruissubsidiëring toegestaan. Kruissubsidiëring is het bewust hanteren van lagere legestarieven voor de ene dienst en het hanteren van hogere legestarieven voor de andere dienst.

Een voorbeeld hiervan zijn de leges Gedoogbeschikking (titel 2, hoofdstuk 10). De geraamde opbrengst overstijgt de geraamde toe te rekenen kosten. Het tarief hoeft niet te worden aangepast omdat de totale verordening de 100% kostendekkingsnorm niet overschrijdt.

De totale legesverordening voor 2019 is 55% kostendekkend. Op basis van dit berekende percentage wordt onderbouwd dat de gemeente Ommen geen 'winst' maakt op de diensten en producten die zij aanbiedt.

In Titel I van de tarieventabel zijn voor diverse belastbare feiten maximum wettelijke tarieven van toepassing, bijvoorbeeld voor de akten van de burgerlijke stand, paspoorten etc. Deze wettelijk maximumtarieven worden op een later moment aangepast, zodra deze gegevens definitief bekend worden gemaakt door het Rijk.

Binnen Titel II vallen de belastbare feiten ten behoeve van de fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning. Voor dit onderdeel kan specifiek worden aangegeven dat de tarieven voor de kleine bouwactiviteiten minder kostendekkend zijn dan de tarieven voor een grote bouwactiviteit. Dit is een bewuste keuze en als zodanig niet afwijkend van de landelijke tendens en ook niet onredelijk.

De geraamde kosten per product uit de legestarieventabel zijn in beeld gebracht. Samen met de geraamde opbrengsten kan hiermee de mate van kostendekkendheid worden berekend.

Leges Ommen 2019				
		Totale kosten	Opbrengsten	Percentage
Totaal		€ 1.708.615	€ 941.543	55%
Titel 1	Algemene dienstverlening	€ 301.328	€ 232.986	77%
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	€ 45.475	€ 43.780	96%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten	€ 59.764	€ 34.018	57%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	€ 112.934	€ 106.484	94%
Hoofdstuk 4	Verstrekkings uit de Gemeentelijke basisregistratie personen	€ 3.959	€ 2.591	65%
Hoofdstuk 5	Verstrekkings uit het Kiezersregister	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 7	Bestuursstukken	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 8	Vastgoed informatie	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 9	Overige publiekszaken	€ 33.388	€ 23.540	71%
Hoofdstuk 10	Gemeentearchief	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 11	Huisvestingswet	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 12	Leegstandwet	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 14	Standplaatsen	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 16	Kansspelen	€ 250	€ 91	36%
Hoofdstuk 17	Telecommunicatie	€ 30.525	€ 15.000	49%
Hoofdstuk 18	Verkeer en vervoer	€ 14.162	€ 6.877	49%
Hoofdstuk 19	Diversen	€ 971	€ 605	62%

Titel 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	€ 1.215.904	€ 696.881	57%
Hoofdstuk 1	Begripsomschrijvingen			
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 41.958	€ 12.272	29%
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	€ 1.112.952	€ 646.977	58%
Hoofdstuk 5	Teruggaaf			
Hoofdstuk 7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	€ 55	€ 143	258%
Hoofdstuk 8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	€ 56.610	€ 31.576	43%
Hoofdstuk 10	Gedooagbeschikking	€ 2.997	€ 5.341	178%
Hoofdstuk 11	Verhogingen in verband met de Wet geluidhinder	€ 1.332	€ 571	43%
Hoofdstuk 11A	Verhoging in verband met toets ruimtelijk kwaliteitsplan/erfinrichtingsplan	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 12	In deze titel niet benoemde beschikking	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 13	Toepassing tarieventabel bij dienstverleningsovereenkomst			
Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 191.382	€ 11.675	6%
Hoofdstuk 1	Horeca	€ 32.199	€ 5.801	18%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen of markten	€ 152.902	€ 2.152	1%
Hoofdstuk 3	Seksbedrijven	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 4	Huisvestingswet 2014	€ -	€ -	-
Hoofdstuk 5	Kinderopvang	€ 6.281	€ 3.722	59%
Hoofdstuk 7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€ -	€ -	-

Een aanduiding van de lokale lastendruk

Onder de woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een meerpersoonshuishouden in de gemeente betaalt aan OZB, riool- en afvalstoffenheffing. Over het belastingjaar 2018 is dat volgens het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) in de gemeente Ommen een bedrag van € 712. Hiermee staat onze gemeente op plaats 137 van de gemeenten met de laagste woonlasten in Nederland (totaal 387 (deel)gemeenten). Het landelijke gemiddelde is een bedrag van € 727. In de Provincie Overijssel is het gemiddeld € 755. (Bron: Coelo, atlas van de lokale lasten 2018)

Overijsselse gemeenten (bedragen x € 1)	Woonlasten per huishouden	Landelijke rangorde
Dalfsen	600	19
Steenwijkerland	639	40
Zwolle	647	50
Kampen	658	61
Staphorst	680	97
Twenterand	697	120
Ommen	712	137
Raalte	720	151
Zwartewaterland	741	189

Hardenberg	747	201
Hellendoorn	797	285
Olst-Wijhe	816	308

Kwijtscheldingsbeleid

Voor belastingplichtigen, die niet in staat zijn bepaalde gemeentelijke belastingen te betalen, is kwijtschelding mogelijk op grond van de Gemeentewet en de Invorderingswet. Kwijtschelding is uitsluitend mogelijk voor de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Of kwijtschelding wordt verleend hangt af van de betalingscapaciteit van belastingplichtigen. Bij de bepaling daarvan houden we rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid. Sinds 1 januari 2018 is ook de kostendelersnorm uit de participatiewet van toepassing. Daarnaast wordt er op twee onderdelen een ruimhartiger kwijtscheldingsbeleid uitgevoerd. Dit wordt bereikt door bij de berekening van de betalingscapaciteit een hogere inkomensnorm voor personen met een pensioengerechtigde leeftijd of ouder te hanteren en de netto kosten van de kinderopvang als uitgave aan te merken. Dit betekent dat de kwetsbare groepen in Ommen in 2019 een beroep kunnen blijven doen op de mogelijkheden tot kwijtschelding van de OZB, de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Voor kwijtschelding van de rioolheffing is € 53.000, begroot en voor de kwijtschelding van afvalstoffenheffing € 65.000. In totaal is er € 118.000 begroot voor de kwijtschelding. Het aantal kwijtscheldingverzoeken stijgt de afgelopen jaren. Het aantal afwijzingen stijgt echter ook. Het geraamde aantal te verlenen kwijtscheldingsverzoeken bedraagt 265 verzoeken.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Korte omschrijving

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt de financiële robuustheid van de begroting, de jaarrekening en in het bijzonder de stand van zaken met betrekking tot de financiële positie weergegeven. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:

- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit
- een inventarisatie van de risico's
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Onze visie ten aanzien van het weerstandsvermogen is: 'Streven naar een goede beheersing van de risico's en een goede balans tussen de bestuurlijke ambitie en de daarmee gepaard gaande risico's. Uitgangspunt hierbij is een positief weerstandsvermogen'.

Onze doelstelling is:

- het handhaven van een gezonde financiële positie;
- het voorkomen dat ingrijpende beleidswijzigingen noodzakelijk worden bij niet afgedekte risico's. Dit wordt gerealiseerd door middel van beheersing van de risico's en een positief weerstandsvermogen.

De risico's zijn onderverdeeld naar drie categorieën.

De eerste categorie betreft de echte risico's, namelijk mogelijke financiële tegenvallers die samenhangen met de uitvoering van bepaalde activiteiten. Voorbeelden zijn het ondernemersrisico bij grondexploitaties en het risico op overschrijding van budgetten, dat samenhangt met open einde regelingen.

De tweede categorie betreft voorzienbare tekorten op reguliere budgetten. Deze tekorten zijn min of meer duidelijk. Zeker waar de tekorten een structureel karakter hebben, heeft het vanuit bedrijfseconomisch oogpunt de voorkeur dit op te lossen binnen de exploitatie. Hier is bij de voorbereiding van deze begroting op gestuurd. Om deze reden zien wij geen reden om hiervoor een afzonderlijke buffer aan te houden.

De derde categorie betreft mogelijke (ongewenste) schommelingen van budgetten, waardoor behoefte ontstaat in egalisatie van jaarlasten. Riolering en wegen zijn hiervan de belangrijkste voorbeelden. Wij hebben de noodzakelijke onderhoudslasten structureel in de begroting geraamd en het principe van egalisereserves voor deze posten gecontinueerd.

Daarmee is voor de berekening van de weerstandscapaciteit in feite alleen de eerste categorie van belang. Dit is ook conform de betekenis van het begrip weerstandsvermogen zoals in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is beschreven. Onderstaand gaan wij in op de voornaamste risico's, te weten de grondexploitaties, het sociaal domein en de algemene uitkering.

Grondexploitaties

Voor een aantal projecten zijn kwantitatieve risicoanalyses uitgevoerd. Het betreffen in elk geval de projecten die een zekere mate van risico kennen:

- Westflank (Centrumvisie)
- Havengebied West
- Boerenerven
- De Vlierlanden

- Bulemansteeg
- De Rotbrink

Deze projecten zijn uitgewerkt in het MJP Grondexploitatie 2019 dat u gelijktijdig met deze begroting bereikt. Korthedshalve wordt daarom verwezen naar dit meerjarenplan.

Benodigde risicoreserve per grondexploitatie	MJP 2018	MJP 2019
Westflank	€ 450.000	€ 251.000
Havengebied West	€ 163.000	€ 64.000
Boerenerven	€ 190.000	€ 213.000
De Vlierlanden	€ 0	€ 0
Bulemansteeg	€ 116.000	€ 119.000
Rotbrink	€ 191.000	€ 292.000
Totaal	€ 1.110.000	€ 939.000

Op basis van de risicoanalyse komt een risicoprofiel naar voren van € 939.000; wij houden daarom binnen de algemene reserves een buffer van afgerond € 940.000 aan.

Transities

Waar mogelijk zijn op de risico's in de 3D beheersmaatregelen genomen, waarbij er ook nadrukkelijk geïnvesteerd wordt in de sturing en verantwoording. Zo is de monitor sociaal domein in 2018 operationeel en deze zal nog verder worden doorontwikkeld. Om meer zicht te hebben op de uitgaven wordt de administratie in de jeugdzorg vanaf 1 januari 2018 niet langer door de regio gedaan maar door onze eigen administratie. De transformatie is nog in volle gang en dat maakt het lastig om goede gekwantificeerde voorspellingen te doen. Voor 2019 voorzien wij nog steeds een hoog risico. De reden hiervoor is dat het veelal voor een deel om zogenaamde 'open-einde-regelingen' gaat. De gemeente houdt de plicht inwoners te ondersteunen opgenoemde terreinen, een overschrijding van het budget is geen reden om deze ondersteuning niet te beiden. Zo heeft de gemeente in het kader van Jeugdzorg de taak om kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering uit te voeren. Dit zijn over het algemeen dure maatregelen. Echter, veelal zal niet de gemeente, maar bijvoorbeeld een rechter bepalen wie onder deze maatregelen vallen. Een ander risico verhogend aspect is dat vanuit de meeste verwijzingen in de jeugdzorg worden gedaan door (huis)artsen. Dit is anders dan in de Wmo, waarbij de verwijzingen vooral door "Samen Doen" worden gedaan. Het betekent dat de sturing op deze verwijzingen meer indirect is en dat het risico daarmee hoger is. Binnen 3D is Jeugdzorg het grootste budget.

Ontvlechting Bestuursdienst Ommen - Hardenberg

Dat er risico's verbonden zijn aan de ontvlechting van de BOH zal geen verrassing zijn. Echter de uitwerking van het bestuursakkoord en de daarmee samenhangende risico's kunnen we nog niet kwantificeren en maakt daarom nog geen onderdeel uit van het berekende benodigde weerstandsvermogen.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds/overige risico's

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is voor 2018 begroot op € 27,8 miljoen. Daarmee is deze rijksbijdrage de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De raming van de gemeentefondsuitkering is gebaseerd op de mei-circulaire 2018.

Er is sprake van economisch herstel, waardoor we verwachten dat de komende jaren geen grote aanvullende rijksbezuinigingen op de gemeenten af zullen komen. Evenwel blijkt de rijksbegroting in toenemende mate afhankelijk te zijn van de ontwikkeling van de Europese-/wereldeconomie.

Andere risico's, waar in deze paragraaf niet expliciet op wordt ingegaan, betreffen de uitvoering van overige open einde regelingen (bijvoorbeeld leerlingenvervoer) en ondernemersrisico's voor bijvoorbeeld de Carrousel. Juridische risico's zoals schadeclaims, milieuverontreiniging, inbaarheid vorderingen en leningen en risico's uit hoofde van garantstellingen, rekenen wij tot de overige risico's.

Wij verwachten geen bijzondere risico's uit hoofde van garantstellingen of uit juridische procedures. Voor deze risico's wordt geen weerstandscapaciteit aangehouden. Overigens merken wij hierbij op dat er ook risico's voortvloeien uit de deelnemingen in verbonden partijen. In de regel is hier sprake van een situatie, dat de verbonden partij zelf een buffer heeft om risico's te kunnen dekken.

Bij de begroting 2015 heeft u voor de risico's m.b.t. de algemene uitkering en de overige risico's een buffer van € 0,8 miljoen vastgesteld. Wij stellen u voor dit bedrag te handhaven en aanvullend hier € 1,0 miljoen extra te reserveren.

Som van de risico's

Het totaal van de gekwantificeerde risico's is:

Risico	Bedragen x € 1.000
Grondexploitatie (afgerond)	940
Transities	800
Ontvlechting BOH	P.M
Gemeentefonds en overige risico's	800
Extra buffer	960
Totaal	3.500

Inventarisatie benodigde weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is in het BBV (artikel 11.1) omschreven als "de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken". De gemeente Ommen rekent de volgende componenten tot de beschikbare weerstandscapaciteit:

- De algemene reserve
- De ongebruikte belastingcapaciteit
- De stille reserves (indien aanwezig)
- De ruimte op de structurele begroting
- Post onvoorzien

De risico's met financiële gevolgen die de Organisatie loopt, bepalen de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de risico's inclusief beheersmaatregelen (de netto risico's).

Door de maximale gevolgen van de individuele risico's bij elkaar op te tellen ontstaat een te negatief beeld over het weerstandsvermogen. Het is immers vrijwel zeker dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daarnaast zal niet ieder risico zich daadwerkelijk in de maximale omvang voordoen. Om deze overschatting van de risico's te voorkomen wordt gebruik gemaakt van risicosimulatie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kans op optreden en de gevolgen zoals die per risico zijn aangegeven. Op basis van de

risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er nodig is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Beoordeling weerstandsvermogen

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is kan een relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

De gemeente Ommen kiest ervoor om een minimale financiële buffer aan te houden met het waarderingscijfer C.

Nu is het geval dat de begrotingsresultaten, de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit structurele bedragen betreffen, terwijl de algemene reserve de feitelijke stand betreft. Daarmee zijn deze bedragen niet goed vergelijkbaar.

In deze paragraaf volstaan wij voorshands met de constatering dat hiervoor:

- de post onvoorzien structureel € 25.000 groot is;
- de "onbenutte" belastingcapaciteit kan worden berekend op € 225.000 (structureel).

Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit hebben wij de berekeningswijze aangehouden, die de gemeentefondsbeheerders hanteren bij de beoordeling van een zogenaamde artikel 12 aanvraag.

Onderwerp:	Bedragen x € 1.000
totaal WOZ-waarde woningen 2017	€ 1.412.000
totaal WOZ-waarde niet woningen 2017 eigenaren	€ 362.950
totaal WOZ-waarde niet woningen 2017 gebruikers	€ 323.750
totaal WOZ-waarde 2017	€ 2.098.700
percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor 2018	0,1952
totaal genormeerde OZB-opbrengst o.b.v. totaal WOZ waarde	€ 4.096

totaal onderdekking reiniging/afvalstoffenheffing 2017	€	0
totaal onderdekking rioolrechten 2017	€	0
totaal OZB-opbrengst o.b.v. totaal WOZ waarde gecorrigeerd voor onderdekking reiniging/afvalstoffen en rioolrechten 2017	€	4.096
begrote opbrengst OZB 2018	€	3.871
verschil in opbrengst c.q. onbenutte belastingcapaciteit	€	225

Ratio risico's versus algemene reserve

De som van de (gekwantificeerde) risico's is € 3.500.000

De algemene reserve is per 1 januari 2019 groot € 9.649.000

Vergelijking van deze bedragen leidt tot onderstaande uitkomst:

Weerstandsvermogen bedragen x € 1.000	Begroting 2019
beschikbare capaciteit (per 1 januari 2018)	€ 9.649
benodigde capaciteit	€ 3.500
ratio weerstandsvermogen	2,8

Idealiter is de uitkomst van deze ratio 1 of hoger. Een score van 2,8 kwalificeert als uitstekend.

Verder merken wij op dat dit kengetal, één indicator is voor de robuustheid van de gemeentefinanciën.

Kengetallen DEPLA

Door de commissie DEPLA is een aantal indicatoren ontwikkeld, die de raad kunnen helpen in het verkrijgen van inzicht in de gemeentefinanciën, namelijk:

- de netto schuldquote inclusief de quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- solvabiliteitsratio
- kengetal grondexploitatie
- structurele exploitatieruimte
- belastingcapaciteit.

Voor onze gemeente is het beeld als volgt:

Begroting 2018	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kengetallen						
Netto schuldquote	57%	89%	85%	75%	60%	51%
Netto schuldquote*	47%	75%	71%	60%	45%	36%
Solvabiliteitsratio	19%	11%	15%	17%	17%	21%
Structurele exploitatie ruimte	0%	1%	2%	1%	1%	1%
Grondexploitatie	23%	37%	26%	24%	21%	17%
Belastingcapaciteit**	97%	98%	102%	102%	102%	102%

*het betreft hier de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

** De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Voor de goede orde zij nadrukkelijk vermeld dat 2016 als een o-meting moet worden beschouwd. Ook landelijk zijn er nog geen vergelijkingen getrokken of normpercentages gesteld. Er kunnen nu nog niet of nauwelijks conclusies uit worden getrokken. Door deze ratio's een aantal jaren bij te houden, wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling en daarmee zullen deze ratio's ook in sturingswaarde toe gaan nemen.

Vanuit het Bestuursakkoord Samen Ommen mag de netto schuld quote niet hoger zijn dan 100%. Dit is gelijk aan de normering van de VNG. Meerjarig blijft Ommen ruim onder de 100% en is een verder daling te zien.

Voor gemeenten zijn er, in tegenstelling tot het bedrijfsleven, geen harde normen voor wat betreft de solvabiliteit. Ommen kende altijd een vrij lage solvabiliteit en meerjarig is te zien dat deze langzaam omhoog gaat naar 21% in 2022. Hoewel dit nog aan te lage kant is kan het wel gezien worden als een positieve ontwikkeling.

Ook de grondexploitatie laat een gunstige ontwikkeling zien. Ommen kent nu een relatief grote grondpositie, de komende jaren neemt deze af.

3.3 Financiering

Korte omschrijving

In het Treasurystatuut staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De uitvoering van het treasurybeleid komt in de financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening aan de orde. In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is vastgelegd, welke informatie in de financieringsparagraaf in ieder geval moet worden opgenomen. Het gaat daarbij om de beleidsvoornemens die relevant zijn voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Voor het risicobeheer voeren we als gemeente Ommen een prudent beleid.

Treasurybeheer / Liquiditeitsrisicobeheer

De gemeente beperkt haar liquiditeitsrisico's door haar treasuryactiviteiten te baseren op een middellange termijnplanning. Dit gebeurt met behulp van een zogenaamde liquiditeitsbegroting, waarin de belangrijkste (grote) geldstromen zijn opgenomen.

Renterisicobeheer

Renterisico is het gevaar van ongewenste veranderingen van de (financiële) resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen, namelijk de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijke limiet en bedraagt de maximale omvang van de kortgeldpositie in enig jaar. In 2019 bedraagt de kasgeldlimiet 8,5% van het totaal van de begrote lasten € 4.057.000 ($€ 47.728.000 \times 8,5\%$). Vooral is de verwachting dat voor 2019 wordt voldaan aan deze norm.

Renterisiconorm

Met deze norm wordt tot uitdrukking gebracht tot welk bedrag de gemeente renterisico's mag lopen. Renterisico's kunnen voortvloeien uit de noodzaak om bijvoorbeeld leningen af te lossen. De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal.

Rente risicobeheer / -norm	2019	2020	2021	2022
1. Renteherziening op vaste schuld o/g				
2. Aflossingen	€ 3.762	€ 3.887	€ 3.887	€ 3.887
3. Renterisico (1+2)	€ 3.762	€ 3.887	€ 3.887	€ 3.887
4. Renterisiconorm	€ 9.546	€ 9.289	€ 9.175	€ 9.200
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4-3)	€ 5.784	€ 5.402	€ 5.288	€ 5.313
5b. Ruimte boven renterisiconorm				

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
4a. Begrotingstotaal	€ 47.728	€ 46.444	€ 45.873	€ 46.002
4b. Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (4a x 4b)	€ 9.546	€ 9.289	€ 9.175	€ 9.200

Financieringspositie/kasstroomoverzicht

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
4a. Begrotingstotaal	€ 47.728	€ 46.444	€ 45.873	€ 46.002
4b. Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (4a x 4b)	€ 9.546	€ 9.289	€ 9.175	€ 9.200

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>				
Saldo van baten en lasten	€ -786	€ -274	€ -615	€ 417
<u>Aanpassingen voor</u>				
- afschrijvingen	€ 1.557	€ 2.115	€ 2.014	€ 1.914
- mutaties voorzieningen	€ 653	€ 654	€ 655	€ 657
- mutaties reserves	€ -122	€ -47	€ -47	€ -47
<u>Verandering in vlottende middelen</u>				
- voorraden	€ 833	€ 1.415	€ 1.801	€ 1.684
- mutatie vorderingen				
- mutatie kortlopende schulden				
Totaal operationele activiteiten	€ 2.135	€ 3.863	€ 3.808	€ 4.625
<u>Kasstroom uit investeringen</u>				
Immateriële vaste activa				
Materiële vaste activa	€ -14.895	€ -1.360	€ -	€ -
Financiële vaste activa				
Totaal investeringsactiviteiten	€ -14.895	€ -1.360	€ -	€ -
Mutaties liquide middelen	€ -12.760	€ 2.503	€ 3.808	€ 4.625
Beginstand liquide middelen	€ 10.000	€ -52	€ -136	€ -215
Mutatie liquide middelen	€ -12.760	€ 2.503	€ 3.808	€ 4.625
Nieuw opgenomen leningen	€ 2.500			
Kortlopende financiering	€ 3.970	€ 1.300		
Aflossingen langlopende leningen	€ -3.762	€ -3.887	€ -3.887	€ -3.887
Eindstand liquide middelen	€ -52	€ -136	€ -215	€ 523

Leningenportefeuille

In onderstaand schema worden de mutaties van de leningenportefeuille voor het begrotingsjaar weergegeven en toegelicht.

Mutaties in leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	€ 40.111	€ 38.849	€ 32.587	€ 28.700
Nieuwe leningen	€ 2.500	€ -	€ -	€ -
Reguliere aflossingen	€ 3.762	€ 3.887	€ 3.887	€ 3.887
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rente aanpassing (oud percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rente aanpassing (nieuw percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Stand per 31 december	€ 38.849	€ 34.962	€ 28.700	€ 24.813

Ontwikkeling rente leningenportefeuille	2019	2020	2021	2022
Rente	€ 818	€ 739	€ 660	€ 582
Gemiddeld rentepercentage	2,04%	1,90%	2,03%	2,03%

Kaderstellend beleid

- Treasurystatuut
- Financiële Beheersverordening Gemeente Ommen

Overige relevante wet- en regelgeving:

Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido)

3.4 Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Ommen wil een groene, duurzame en zelfstandige gemeente blijven waar het goed en veilig wonen is. Zij wil aan de eigen inwoners voldoende mogelijkheden bieden om zich te huisvesten. De aandacht gaat hierbij vooral uit naar jongeren, jonge gezinnen en ouderen. Dit om te voorkomen dat deze groepen de gemeente verlaten en de leefbaarheid en het voorzieningenniveau op het terrein van onderwijs, sport en cultuur onder druk komen te staan. Er moet worden geïnvesteerd in het behouden en versterken van de aantrekkingskracht van Ommen op deze groepen. Ter ondersteuning van het voorzieningenniveau en de lokale werkgelegenheid maakt de gemeente zich sterk om ook voldoende woningen te bouwen. De doelstelling voor het gemeentelijk woonbeleid is het vraag gestuurd huisvesten op basis van een evenwichtige leeftijdsopbouw. In 2019 zal de Nota Grondbeleid van de gemeente Ommen worden geactualiseerd/herijkt.

Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2019 (MJP Grondexploitaties 2019)

Tegelijkertijd met deze begroting wordt het MJP Grondexploitaties 2019 aan de raad aangeboden. Het MJP Grondexploitaties 2018 staat in het teken van de uitgifte van gronden. In de afgelopen 2 tot 3 jaar zijn diverse woningbouwplannen voorbereid (Haven West, De Vlierlanden, Boerenerven, Westflank etc.) en bedrijventerrein De Rotbrink die nu leiden tot realisatie en uitgifte van gronden.

In het MJP Grondexploitaties 2019 komen alle onderwerpen aan de orde die normaliter ook in deze paragraaf zouden worden behandeld. Om dubbelingen te vermijden wordt kortheidshalve naar het MJP Grondexploitaties 2019 verwezen.

Het perspectief voor 2019 e.v.

Zoals gezegd staan de komende jaren in het teken van de uitvoering van de grondexploitaties en meer concreet de uitgifte van gronden. Voor de Ommense woningbouwterreinen is dan vooral de uitgifte in Vlierlanden, Haven West, Westflank en Boerenerven relevant. In deze projecten zijn diverse stappen gezet om tot uitgifte te komen. Dit heeft onder andere geleid tot 81 verkochte kavels in 2017 en ruim 30 verleende opties in De Vlierlanden, heronderhandelingen Westflank, continue afstemming met de ontwikkelaar op Haven West. Kortom alles is erop gericht om de gehanteerde uitgangspunten (o.a. fasering programma en de grondprijzen) zoveel mogelijk te realiseren en daarmee de resultaatsverwachtingen van de grondexploitaties waar te maken. De verkopen van bedrijfsterreinen was in 2017 met ruim 4,5 ha eveneens prima te noemen.

Het verdere herstel op de woningmarkt, zoals ingezet, blijft cruciaal voor de Ommense grondexploitaties. Dit herstel heeft zich ook doorgezet in 2017 en de eerste maanden van 2018. Landelijk zijn er nog wel verschillen te bespeuren. Waar de steden in het westen direct profiteren van de opgaande lijn, blijven de kernen in het landelijke gebied (nog) enigszins achter. Desondanks neemt niet alleen het aantal verkopen toe, maar ook de verkoopprijzen stijgen weer. Voor de Ommense grondexploitaties geldt dat een herstel van de economie bijdraagt aan het terugverdienen van het geïnvesteerde vermogen binnen de grondexploitaties en daarmee het verlagen van de risico's.

3.5 Kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn investeringen die de gemeente doet, die daarna regelmatig onderhoud nodig hebben, zoals wegen, gebouwen, riolering, openbare verlichting en groen. Deze goederen worden vaak intensief gebruikt en het is belangrijk om ze goed te beheren, zodat ze aan de gestelde eisen kunnen blijven voldoen. Op deze manier dragen we bij aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van onze gemeente. Het is juist vaak de kwaliteit van de openbare ruimte die door de inwoners intensief wordt beleefd.

Goede bereikbaarheid van de gemeente Ommen en instandhouding van voorzieningen zijn voor een toeristische en levendige gemeente als Ommen onmisbaar. Dit betekent onder andere dat de gemeente de komende jaren zich inzet op het behoud en de ontwikkeling van voorzieningen. De gemeente Ommen doet dit, waar dit kan, samen met de inwoners en kostenefficiënt. Op financieel gebied zijn de in eerdere jaren vastgestelde structurele bezuinigingen de leidraad voor de uitvoering van beheer en onderhoud en het beheerbewust ontwerpen van nieuwe plannen. Door efficiënt te werken en slimme coalities te vormen met andere overheden, private partijen en maatschappelijke groepen, houdt Ommen als netwerkregisseur een effectieve sturing op het behoud en de ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van de gemeente.

Deze paragraaf geeft inzicht in hoe de gemeente omgaat met haar kapitaalgoederen. We willen laten zien dat het noodzakelijk onderhoud is geborgd. Dit is grotendeels vastgelegd in allerlei meerjarenplannen, nota's, visies en regelingen. Het vastgesteld IBOR beleidskader voor onderhoud aan de openbare ruimte vormt de basis voor de aanpak die is vertaald in beheerplannen per beheerthema.

In deze beheerplannen zijn ook de financiële middelen en het gewenste kwaliteitsniveau opgenomen.

Hieronder wordt per kapitaalgoed kort aangegeven welk plan of beleid er momenteel geldt en wat het vastgestelde kwaliteitsniveau is. Het actuele beleidskader en de financiële vertaling van de gevolgen van het vastgestelde kwaliteitsniveau worden samengevat in de tabel aan het eind van deze paragraaf.

Het gaat om de volgende categorieën kapitaalgoederen:

1. Wegen, bermen en sloten
2. Kunstwerken
3. Openbare verlichting
4. Riolering en water
5. Openbaar groen
- 5a. Bossen
6. Begraafplaatsen
7. Gemeentelijke gebouwen

1. Wegen, bermen en sloten

Elke drie jaar wordt het beheerplan wegen geactualiseerd voor het wegennetwerk in onze gemeente. Het huidige kader staat beschreven in de nota meerjaren onderhoudsprogramma wegen 2017-2019.

Het beheergebied van de gemeente Ommen omvat ruim 420 km aan verharde wegen.

Er wordt al enige tijd gewerkt met een gedifferentieerd kwaliteitsniveau volgens de methodiek van IBOR. Per structuurgebied zijn hier kwaliteitscriteria vastgelegd. De huidige onderhoudsstrategie van de wegverharding is gebaseerd op het kwaliteitsverloop in het verleden en de verwachte restlevensduur. Het beheerplan wordt aan de hand van de IBOR-methodiek opgesteld en uitgevoerd.

Naast het uitvoeren van een kwaliteitsinspectie wordt drie keer per jaar een wegenschouw gehouden. De gemeente Ommen beschikt over een gecertificeerd geautomatiseerd wegbeheersysteem. Dit systeem geeft de basissignalen af voor de onderhoudsmaatregelen die genomen moeten worden. Daarnaast worden signalen uit het "veld" en meldingen van gebruikers meegenomen in de afweging. Het onderhoud wordt zoveel mogelijk gecombineerd met andere werkzaamheden, zoals riolerings- en herinrichtingsprojecten.

Het beheer en onderhoud van wegen begint met het bewust ontwerpen van de infrastructuur en de keuze voor duurzame materialen van hoge kwaliteit. Dat heeft op de lange termijn positieve effecten op het beheer en onderhoud. De afstemming tussen ontwerp en uitvoering is onderdeel van ons dagelijkse werk.

2. Kunstwerken

De gemeente Ommen heeft 70 civiele kunstwerken in beheer. Dit zijn onder andere bruggen, viaducten en tunnels. Alle kunstwerken zijn aan een kwaliteitsinspectie onderworpen en zijn opgenomen in een beheersysteem. Op basis hiervan is het onderhoudsprogramma vastgesteld.

Begin 2018 heeft de gemeenteraad een beleidsplan kunstwerken vastgesteld. Het beleidsplan geeft een integrale visie met inzicht in de maatregelen en bijbehorende kosten die nodig zijn kunstwerken in stand te houden en, wanneer nodig, te vervangen. In het plan zijn 3 onderhoudsscenario's uitgewerkt, waarbij het scenario "heel en veilig" het beste bij de Ommense visie op het beheer en onderhoud past. De uitstraling en het comfort zijn gebaseerd op onderhoudsniveau B (basis CROW). De ramingen in de begroting 2018 en 2019 zijn in verband hiermee al incidenteel opgehoogd. De financiële basis is opgenomen in de begroting 2018 en is gebaseerd op het scenario "veilig".

3. Openbare Verlichting

De laatste jaren zijn de inzichten en technieken rondom openbare verlichting in een stroomversnelling terechtgekomen. Het gaat dan om het veiligheidsdenken (verkeer en sociale veiligheid), duurzaamheidsdenken (liever minder licht maar wel slim licht) en het verbruik (technische innovaties met o.a. LED verlichting). Bij deze inzichten past een nieuwe visie.

De visie, die het college aan de raad heeft aangeboden, geeft inzicht in hoe we de komende jaren met nieuwe ontwikkelingen om willen gaan. We willen de openbare verlichting o.a. verduurzamen door de focus te leggen op het vervangen van de minder energie efficiënte verlichting door LED. De onderhoudsmaatregelen, welke voor de komende jaren aan de openbare verlichting worden geprogrammeerd, houden al wel rekening met deze ontwikkelingen. De financiële doorvertaling van de visie is opgenomen in de begroting 2019.

4. Riolering en Water

In 2017 is het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2018-2022 voor de gemeente Ommen opgesteld en vastgesteld. Dit GRP heeft een doorlooptijd van 5 jaar. Het inhoudelijke proces is samen met de partners uit de waterketen Noordelijke Vechtstromen opgepakt (Gemeenten Borger-Odoorn, Emmen, Coevorden, Hardenberg, Ommen en waterschap Vechtstromen).

In dit GRP, waarin ook onze zorgplichten voor hemelwater en grondwater zijn meegenomen, staat hoe ons rioolstelsel (vrijvervalriool o.a. gemengd en gescheiden rioolstelsel, regenwaterriolering, drukriolering en pompen en gemalen) worden beheerd en onderhouden en welke rioleringen worden vervangen gedurende de GRP-periode 2018-2022. Daarnaast zijn er duurzaamheidsambities uitgewerkt en willen wij ons riolerings- en watersysteem klimaatrobuust maken. Eind 2019 zullen we ons gehele vrijvervalstelsel geïnspecteerd hebben. Op basis van deze informatie gaan we ons riool functiegericht beheren. Dit houdt in dat we ons riool op basis van kwaliteit zo lang mogelijk in stand houden, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten (sober en

doelmatig). Functiegericht rioolbeheer is één van de speerpunten van de samenwerking in de waterketen. Alle waterketenpartners hebben afgesproken hun riool in de toekomst functiegericht te gaan beheren.

Ons rioolstelsel bestaat o.a. uit circa 60 km gemengd stelsel, 39 km gescheiden stelsel en 11 km drukriolering. Daarnaast zijn er kolkaansluitingen (5.760), grote gemalen (47) en pompen en gemalen in het buitengebied (ca. 336).

De uitgaven voor de rioleringszorg zijn niet elk jaar exact gelijk, deze kunnen fluctueren. Het is onwenselijk om het rioolrecht mee te laten fluctueren. Daarom schrijft het BBV voor dat gemeenten een reserve en een voorziening moeten hebben, deze zorgen er voor dat grote schommelingen in het tarief niet nodig zijn.

De fluctuaties in de investeringen voor groot onderhoud worden opgevangen binnen de voorziening. Het exploitatieresultaat wordt verrekend op de reserve.

In het GRP 2018-2022 is voor 2018 vastgesteld op € 199 per aansluiting, en stijgt met de inflatie mee. In 2021 stijgt het rioolrecht met € 15 bovenop de inflatie Deze stijging is nodig om financiële ruimte voor het klimaatrobust maken van ons riolerings- en watersysteem te creëren.

5. Openbaar Groen

Actueel beleidskader

Een groene leefomgeving draagt bij aan het welzijn van de bevolking. Groen draagt bij aan de identiteit en het karakter van Ommen en de kernen/buurtschappen en heeft een belangrijke recreatieve gebruikswaarde (bron: GOP). In het Gemeentelijk Ontwikkelingsplan (GOP) zijn verschillende structuurgebieden genoemd, waarvoor verschillende kwaliteitsniveaus en uitgangspunten voor het beheer kunnen worden bepaald. Hiertoe is in 2013 het IBOR-plan vastgesteld en in het verlengde daarvan is voor de periode 2014-2018 een beheerplan openbaar groen opgesteld. Het beleid met betrekking tot het openbaar groen is in een aantal beleidsplannen vastgelegd. Onderscheid wordt gemaakt in beeld- en structuurbepalend groen, gebruiksgroen en natuurlijk groen. Het bomenbeleidsplan omvat beleid voor de beschermwaardige bomen en het kapvergunningstelsel.

Kwaliteitsniveau

De onderhoudsstrategie van het dagelijks beheer en onderhoud is gebaseerd op de kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van het CROW. Deze kwaliteitscatalogus geeft landelijke standaardnormen voor het onderhoud van objecten in de openbare ruimte. Dit gebeurt op vijf kwaliteitsniveaus: A+, A, B, C en D. Het openbaar groen van Ommen wordt onderhouden op kwaliteitsniveau B (basis), het centrum op kwaliteitsniveau A (hoog). Het dagelijks beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens vastgestelde uitgangspunten, zoals:

- het zonder toepassing van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen beheren van het openbaar groen;
- keuze voor een inrichting van het openbaar groen, met aandacht voor biodiversiteit en arbeidsextensief onderhoud, bijvoorbeeld kruidenrijke vegetaties in plaats van gazons.

Restgroenstroken

De uitgangspunten voor de verkoop en verhuur van restgroenstroken zijn opgesteld en op basis daarvan worden groenstroken geïnventariseerd en aangeboden voor verkoop en verhuur. In 2019 wordt dit project Restgroenstroken gecontinueerd.

Kaderstellende beleidsnota's

- Groenstructuurplannen voor de kernen Ommen (1998 en herzien in 2008), de wijk Alteveer (Ommen), Lemele, Witharen en Beerzerveld (2006)

- Bomenbeleidsplan (2012) en herzien in 2016
- Bomenstructuurplannen binnen en buiten de bebouwde kommen (2005)
- Beheerplan Openbaar groen 2014-2018

Wat willen we bereiken?

Het beheer en onderhoud waarborgen op een kwaliteitsniveau B, het centrum van Ommen op niveau A volgens de kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van het CROW. Door middel van maandelijkse schouw (steekproeven) wordt het onderhoudsbeeld bewaakt.

5a. Bossen

Actueel beleidskader

Bossen hebben verschillende maatschappelijke functies:

1. landschappelijk
2. recreatief
3. natuurwaarde
4. cultuurhistorisch

Ook de houtproductie is een onderdeel van het bosbeheer en noodzakelijk voor de exploitatie van de boscomplexen.

Ommen is één van de groenste gemeenten van Nederland. Ongeveer 33% van het oppervlak bestaat uit bos en heide. In totaal heeft de gemeente zeven boscomplexen in beheer, hiervan zijn Varsenerveld, Stegerveld, Het Laar, en het Ommerbos het grootst. Gezamenlijk hebben ze een oppervlakte van 485 hectare. Alle bossen liggen in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Ongeveer 30% van de gebieden wordt aangemerkt als terrein met natuurwaarden. De meeste nadruk ligt op de recreatieve functie van de bossen. Zo zijn alle boscomplexen opengesteld voor publiek en is het niveau van de recreatieve voorzieningen zoals banken, picknickplaatsen en parkeerplaatsen hoog.

Het multifunctioneel beheer is erop gericht om alle maatschappelijke functies naar voren te laten komen en elkaar te laten versterken.

Kaderstellende beleidsnota's

- Kadernota gemeentelijke bossen (2003)
- FSC- Bosbeheerplan 2009 – 2018 (2009) Deze willen we eind 2018 aanpassen voor de periode 2019-2028.

Wat willen we bereiken?

1. Duurzaam bosbeheer conform het FSC bosbeheerplan.
2. Waarborgen van de maatschappelijke en recreatieve functies in de boscomplexen
3. Behoud natuurwaarden in de bossen alsmede op de bijbehorende cultuurgronden.
4. Budgettair neutraal bosbeheer.

Financiën

De bossen worden kostendekkend geëxploiteerd. De jaarlijkse kosten zijn in balans met de opbrengsten uit houtverkoop en verpachten van cultuurgronden welke gelegen zijn binnen de boscomplexen.

6. Begraafplaatsen

Actueel beleidskader

Overzicht van de gemeentelijke begraafplaatsen:

1. de begraafplaats aan de Hardenbergerweg te Ommen;
2. de begraafplaats "Laarmanshoek" aan de Zwolseweg te Ommen;
3. de begraafplaats aan de Beerzerhaar te Beerzerveld;
4. de begraafplaats aan de Dr. A.C. van Raaltestraat te Ommen

Op de begraafplaatsen Hardenbergerweg en Dr. A.C. van Raaltestraat zijn geen vrije graven meer beschikbaar. Op de begraafplaatsen Laarmanshoek en Beerzerhaar zijn voldoende vrije graven beschikbaar om de komende 15 jaar te voorzien in de begraafbehoefte.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beheersverordening begraafplaatsen Ommen
- Nadere regels begraafplaatsen
- Verordening begraafplaatsrechten (tarieventabel wordt jaarlijks herzien)

Wat willen we bereiken/waarborgen?

1. Voldoende vrije grafruimte beschikbaar hebben om te voldoen in de begraafbehoefte.
2. Met oog op de functie als gedenkplaatsen een rustige omgeving en een goed verzorgd beeld bieden.

Financiën

De exploitatielasten bestaan uit de kosten van beheer en onderhoud, rente en afschrijvingen en kosten i.v.m. uitgifte graven en uitvoering begravingen. De dekking wordt gevormd door inkomsten uit ontvangen grafrechten. Voor de grafrechten worden kostendekkende tarieven gehanteerd.

Wat gaan we er voor doen?

De activiteiten met betrekking tot het beheer van de begraafplaatsen zijn onder te verdelen in:

- Dienstverlening op grond van de wet op de lijkbezorging, zoals het uitgeven van graven en uitvoeren van begravingen;
- Onderhoudswerkzaamheden met als doel de begraafplaatsen een goed verzorgde indruk te geven.

7. Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Ommen is eigenaar van diverse gebouwen en bouwwerken en is verantwoordelijk voor het onderhoud en het beheer daarvan. Het huidige gebouwenbestand bestaat uit 23 bedrijfsgebouwen (o.a. brandweerkazernes, parkeergarages, baarhuisjes, gemeentehuis en –werf), 12 maatschappelijke gebouwen, waaronder bijvoorbeeld sporthallen en wijkgebouwen, 32 monumenten en 5 woningen.

Bij het beheer en onderhoud van de gebouwen is onderscheid gemaakt in gebouwen die behoren tot de vaste voorraad en gebouwen die behoren tot de flexibele voorraad. In de vastgestelde Nota Vastgoedmanagement 2015-2018 zijn kwaliteitsniveaus van het onderhoud per gebouw(soort) bepaald. De onderhoudswerkzaamheden aan de gebouwen die behoren tot onze vaste voorraad zullen de komende jaren worden verlaagd tot een acceptabel minimum. Daarnaast is vastgelegd dat voor gebouwen die tot de flexibele

voorraad behoren geen groot onderhoud begroot wordt. Dit zal tot een absoluut minimum worden verlaagd (alleen onderhoud op het gebied van veiligheid & gezondheid).

Bij het beheer en onderhoud van onze gebouwen is verduurzaming van het vastgoed een belangrijk doel. Door sturing op de verlaging van de energiebehoefte en door het lokaal opwekken van energie (bijvoorbeeld door PV-panelen, zonneboilers of Warmte-terugwin installaties) zijn de kosten voor energie te verlagen. Ook worden gebruikers van vastgoed gestimuleerd om mee te denken en te helpen om de vraag naar energie door bewust gebruik structureel te verlagen. De gebruikers delen gedeeltelijk mee in de door hun behaalde besparingsresultaten. Door de aanwezigheid van slimme meters en een energiemonitoringssysteem zijn de ontwikkelingen en resultaten goed te volgen en te analyseren.

Met de Voorziening Onderhoud Gebouwen is het groot onderhoud meerjarig geborgd. Deze voorziening is voldoende tot en met 2027. Additief onderhoud, renovaties en vervangingen zijn geen onderdeel van deze voorziening, deze worden opgenomen in de begrotingen. Vanaf 2022 staan een aantal revitalisatieprojecten gepland waarbij ruimte in de begroting is opgenomen.

Kapitaalgoed	Actueel beleidskader	Exploitatielasten
Wegen bermen en sloten	Nota meerjaren onderhoudsprogramma wegen 2017-2019	7.800
Kunstwerken	Collegebesluit strategische visie kunstwerken (april 2017)	97
Openbare Verlichting	Beleidskader LIOR (Licht In de Openbare Ruimte (2016 - 2026)	770
Riolering en water	Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 (www.ommen.nl/rioleringsplan)	7.500
Openbaar Groen	Beheerplan Openbaar groen 2014-2018 Nota snippergroen	3.106
Bossen	Bomenbeleidsplan Bosbeheerplan (FSC)	
Begraafplaatsen	Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Nadere regels voor de gemeentelijke begraafplaatsen Verordening lijkbezorgingsrechten	620
Gemeentelijke gebouwen	Nota Vastgoedmanagement 2014-2018 Onderhoudsplanning 2017-2027 vastgoed	1.193

3.6 Bedrijfsvoering

Het jaar 2019 wordt bijzonder waar het de uitvoering van de gemeentelijke taken betreft. Als gevolg van de ontvlechting van de Bestuursdienst Ommen-Hardenberg (BOH) ontstaat er een nieuwe situatie waarin de gemeente Ommen een deel van de werkzaamheden weer zal uitvoeren in de eigen organisatie maar de werkzaamheden voor een belangrijk deel zullen worden uitgevoerd door andere partijen. Ommen zal zich vanaf deze datum gaan ontwikkelen als een regie/netwerkgemeente die ook zelfstandig een aantal taken uitvoert.

Een groot deel van de werkzaamheden zal eerst worden uitgevoerd door de gemeente Hardenberg middels dienstverleningsovereenkomsten voor een langere periode en voor wat betreft een beperkt aantal taken via kortlopende tijdelijke uitvoeringsovereenkomsten. Ook worden er successievelijk afspraken gemaakt met andere partijen die onder regie van onze eigen organisatie werkzaamheden gaan uitvoeren.

Dit heeft ook een effect op de inzichtelijkheid van de kosten die gemoeid zijn met de bedrijfsvoering. In de voorliggende begroting is rekening gehouden met de kosten voor eigen personeel structureel van € 3,5 miljoen. Dit wijkt af van de raming in de houtskoolschets (€ 4,1 miljoen) wat met name wordt veroorzaakt door dat er in eerste instantie meer werk aan de gemeente Hardenberg wordt uitbesteed dan was voorzien en het toegepaste principe van "as is" voor het jaar 2019. In de komende jaren zal er meer scherpere moeten ontstaan in de opbouw van de uitbestede werkzaamheden.

De totale begrote inzet voor zowel structurele als incidentele capaciteit(personeel) is begroot op hetzelfde niveau als zou worden ingebracht in de BOH. Voor wat betreft de inzet van deze middelen voor dat deel van de werkzaamheden die vanaf deze datum door de gemeente Hardenberg zullen worden uitgevoerd is de 'as is' situatie". Dit betekent met name voor 2019 een beperkte beïnvloeding op deze inzet. Verder is geen rekening gehouden met het verlies aan efficiency verlies en opstartkosten.

Het verlies van het efficiencyvoordeel zal (voor het structurele deel) moeten worden gecompenseerd door vanuit de eigen compacte organisatie door flexibel inzet van medewerkers efficiënter te gaan werken en meer gebruik te gaan maken van marktwerking en slimme manieren van werken. De kosten verbonden aan de opzet van de nieuwe organisatie en het efficiency verlies op korte termijn zijn nog niet in beeld te brengen in deze fase van het ontvlechttingsproces maar rekening moet worden gehouden met forse incidentele kosten. Deze kosten zijn beïnvloedbaar en deels afhankelijk van de ambitie en de gewenste snelheid van de opbouw van de nieuwe organisatie in relatie met de (beleid) doelstellingen die we nastreven.

De aandacht ligt in deze fase van het ontvlechttingsproces op de ontvlechting zelf en het borgen van de meest kwetsbare uitvoeringstaken en de continuering van de dienstverlening in het bijzonder. In het eerste kwartaal 2019 zal hierop voldoende zicht zijn en er meer duidelijkheid zijn over de incidentele kosten verbonden aan de organisatieontwikkeling. Op dit moment kan u ook een meer afgewogen keuzemogelijkheid worden voorgelegd om te komen tot een nadere prioritering en inzet van incidentele middelen.

Op basis van de eerdere behandeling van de BOH-begroting 2018 in uw raad heeft het Dagelijks Bestuur van de BOH inmiddels voorgesteld om de Algemene Reserve van de BOH vast te stellen op € 500.000. Wij gaan er vanuit dat het Algemeen Bestuur in zijn vergadering van december a.s. dit besluit zal nemen. Tevens zijn de consequenties hiervan voor de gemeentelijke begrotingen in beeld gebracht. Wij verwijzen hiervoor naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

3.7 Informatiebeveiliging

Als gemeente werken we veel met waardevolle en privacygevoelige informatie, die veelal tijd- en plaat onafhankelijk beschikbaar moet zijn. Informatiebeveiliging en dus ook het nemen van allerlei beheersmaatregelen om de risico's te beperken, wordt daarom steeds belangrijker. De komende jaren werken we aan de geleidelijke uitvoering van de zogeheten Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Die bestaat uit diverse informatiebeveiligingscontroles en -maatregelen. Zo wordt de beveiliging van informatie op orde gebracht. Ook (nieuwe) wetgeving legt eisen op aan de informatiebeveiliging. Denk bijvoorbeeld aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), die per 25 mei 2018 gehandhaafd wordt. Een slechte beveiliging van informatie veroorzaakt niet alleen imagoschade, maar kan ook ingrijpende gevolgen hebben voor zowel de burgers als onze eigen bedrijfsvoering.

In 2019 zullen onze acties op het gebied van informatiebeveiliging zich met name richten op:

- **Bewustwording:** de mens is en blijft de meest cruciale schakel in de informatiebeveiliging. Daarom zal regelmatig aandacht worden geschonken aan het vergroten van het risicobewustzijn van de medewerkers, bestuurders en raadsleden.
- **Verantwoording:** We willen aan de steeds aangescherpte normen van de ENSIA (een optimaal proces voor de horizontale verantwoording richting de gemeenteraad en verticale vertegenwoordiging richting het ministerie) blijven voldoen. De normen waar we nog niet volledig voldoen komen terug in een separate Collegeverklaring ENSIA, hiervoor worden verbeterplannen gemaakt en uitgevoerd.
- **Ontwikkeling:** Er worden maatregelen genomen ter bevordering van o.a. de fysieke-/ toegangsbeveiliging, personele beveiliging, beheer van bedrijfsmiddelen en incidentenbeheer.

In 2016 is gestart met de structurele borging van informatiebeveiliging en privacy binnen onze organisatie. In 2017 is daar de implementatie van de eenduidige normatiek single informatie audit (ENSIA) bijgekomen. Hiervoor geldt de wettelijke grondslag op basis van de baseline informatiebeveiliging gemeente (BIG) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) die per 25 mei 2018 van kracht is geworden.

3.7.1 Bewustwording

2018 heeft in het teken gestaan van bewustwording, dit wordt gecontinueerd in 2019 en daarna. Door het gehele jaar verschillende middelen (zoals phishingmails, e-learning, Mystery Guest en usb-dropping) te zetten, moet de bewustwording omtrent informatiebeveiliging en privacy naar een constant en hoog niveau worden gebracht. E-learning kan het niveau bewustwording ook meten en zichtbaar maken. In de begroting 2019 is hiervoor vooralsnog een incidenteel bedrag van € 5.000 opgenomen. In 2019 zal inzichtelijk gemaakt worden welk bedrag hiervoor structureel nodig is.

3.7.2 Verantwoording

In de periode 2019-2022 is de organisatie nog volop bezig met de implementatie van informatiebeveiliging en privacy. Voor privacy zal op basis van het in 2018 vastgestelde privacybeleid en implementatieplan onze meest risicovolle processen onderworpen worden aan een data privacy impact analyse (DPIA). Dit leidt mogelijk tot aanpassingen van de primaire processen op basis van de procesplannen als output van deze DPIA's.

3.7.3 Ontwikkeling

Door de snelle maatschappelijke- en technologische ontwikkelingen en toenemende cybercriminaliteit worden de risico's op dit gebied steeds groter. Om deze risico's te verkleinen worden de wettelijke eisen en richtlijnen voor overheidsorganisaties steeds verder aangescherpt met als gevolg dat we nieuwe en aanvullende organisatorische en technische maatregelen dienen te implementeren om onze processen

hieraan te laten voldoen. Vanwege de dynamiek van deze ontwikkelingen is het moeilijk om exact de hiervoor aanvullende financiële middelen op voorhand in te schatten. Om verder te kunnen werken aan informatiebeveiliging, zoals in dit voorstel is toegelicht, is een structureel bedrag van € 14.160 opgenomen voor deze autonome ontwikkelingen. Deze budgetten zijn opgenomen in de begroting 2019 en de meerjarenbegroting 2019-2022.

Bij noodzakelijke (organisatorische en/of technisch) maatregelen valt te denken aan:

1. Gebruik van nieuwe vormen van identificatie en/of technologieën zoals:
 - a. Biometrie gegevens en vingerafdrukken bij identificatie;
 - b. Hardware tokens (Smartcard, OTP, Yubikey)
 - c. Gezichtsherkenning in samenhang met cameratoezicht.
2. Gebruik van nieuwe technologie en middelen om cybercriminaliteit tegen te gaan, zoals:
 - a. SOC/SIEM: Technische expertise informatiebeveiliging samenbrengen in een Security Operations Center (SOC) ondersteund door Security Information & Event Management (SIEM)
 - b. Inzet Ethisch hacker (door middel van hacken fouten en veiligheidslekken op te sporen in de systemen en [netwerken](#));
 - c. Inzet Social engineering (techniek waarbij een [computerkraker](#) een aanval op computersystemen tracht te ondernemen door de zwakste schakel in de [beveiliging](#), namelijk de mens, te kraken);
 - d. Toepassen Hardening (overbodige functies in besturingssystemen uit te schakelen en/of van het systeem te verwijderen);
 - e. Uitvoeren Pentest (een toets van een of meer computersystemen op kwetsbaarheden, waarbij deze kwetsbaarheden ook werkelijk gebruikt worden om in deze systemen in te breken).
3. Verschuivingen in de werkwijze van de organisatie, en de manier waarop persoonsgegevens worden verwerkt, zoals:
 - a. Het verhogen en borgen van de kwaliteit bij het verwerken hiervan;
 - b. Nieuwe verwerkingen van persoonsgegevens en gebruik van gegevens voor andere processen en doelen dan waarvoor ze zijn verzameld, of bredere verspreiding van de gegevens binnen of buiten de organisatie bij ketensamenwerking;
4. Verhoging en verbetering van de beveiliging en privacy ten aanzien van locaties, processen, ICT omgeving, applicaties en gegevens, zoals:
 - a. Verplichte vervanging en/of aanschaf van nieuwe systemen en/of databases waarin persoonsgegevens worden opgeslagen;
 - b. Functionele uitwijk van de balies bij uitval en calamiteiten zodat de dienstverlening gecontinueerd kan worden;
 - c. Fysieke beveiliging van onze gebouwen, apparatuur, voedings- en telecommunicatiekabels voor dataverkeer of ondersteunende informatiediensten;
 - d. Autorisaties van onze applicaties (kroonjuwelen) en extra beveiliging van bedrijfsmiddelen (printers, mobile devices, beamers, etc.);
 - e. Aanpassingen en hogere veiligheidseisen naar aanleiding van beveiligingsincidenten en datalekken;
 - f. Beschikbaarheids- en betrouwbaarheidseisen rondom onze digitale dienstverlening;
 - g. Aanpassingen aan onze website, beveiliging van het mailverkeer, opslag van persoonsgegevens en de monitoring hiervan applicatieniveau.

3.7.4 Disclaimer

Een virusuitbraak of datalek kan de beste overkomen. Ook ons. Het is geen kwestie meer van of wij te maken krijgen met digitale criminaliteit, maar wanneer. Met dit in het achterhoofd is het belangrijk om te weten wat te doen bij een bedreiging, aanval of datalek. 100% veiligheid bestaat niet. Dat betekent, bewust zijn van de risico's en nadenken over de gevolgen.

3.8 Verbonden partijen

Korte omschrijving

Verbindingen met derde partijen is een manier om een publieke taak uit te voeren. Verbonden partijen zijn partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij een financieel belang heeft. Bij bestuurlijk belang heeft de gemeente zeggenschap in een derde partij door een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Van een financieel belang is sprake wanneer de gemeente middelen ter beschikking stelt en deze bij faillissement van de verbonden partij kwijt is en/of financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Relaties, waar alleen sprake is van een financieel of een bestuurlijk belang, worden niet gezien als verbonden partij.

Context en achtergrond

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publiek belang. Door de deelname wordt een beter kwalitatief en kwantitatief resultaat verwacht tegen zo laag mogelijke kosten. De huidige verbonden partijen hebben allemaal een historische bestaansgrond. Volgens het college dragen de verbonden partijen bij tot de uitvoering van de doelstellingen die opgenomen zijn in deze begroting.

De (recente) gegevens omtrent de Unit Sociale Recherche en Stichting administratiekantoor dataland zijn ten tijde van het schrijven van de begroting nog niet bekend. Om deze reden zijn hier geen (recente) gegevens van opgenomen.

De verbonden partijen voor onze gemeente kunnen we indelen in 3 categorieën:

Gemeenschappelijke Regelingen	Deelnemingen in vennootschappen
Bedrijfsvoeringorganisatie Jeugdzorg	Bank Nederlandse Gemeenten N.V.
Bestuursdienst Ommen-Hardenberg	CBL Vennootschap B.V.
GGD Regio IJsselland	CSV Amsterdam B.V.
Unit Sociale Recherche	Enexis Holding N.V.
Veiligheidsregio IJsselland	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
Omgevingsdienst IJsselland	Rova Holding N.V.
	Verkoop Vennootsch B.V.
	Vitens N.V.
	Vordering op Enexis B.V.
	Wadinko N.V.
Deelnemingen in Verenigingen en Stichtingen	
Euregio	
Stichting administratiekantoor Dataland	
Stichting werk en scholing	
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	

Omgevingsdienst IJsselland		Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	Deelname in AB/DB	
Bestuurlijk belang		
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze, dat is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland kenmerkt. Onze onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte vatten we samen in onze missie: Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven. We vormen een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen. De Omgevingsdienst IJsselland wil een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik. De Omgevingsdienst is een betrouwbare partner in de keten met het Openbaar Ministerie (OM), politie, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Veiligheidsregio (VR) en een samenwerkingspartner van de waterschappen in Overijssel. De Omgevingsdiensten die zijn ontstaan hebben het doel om meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving. De Omgevingsdienst IJsselland wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland. Het managementteam geeft in de eerste drie jaar prioriteit aan de ontwikkelopgaven: • borgen en doorontwikkelen van politieke sensitiviteit en lokale binding; • vormen van één organisatie, en • anticiperen op inwerkingtreding Omgevingswet, wet VTH, wet Natuurbescherming en wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat boekjaar	€ 0	
Financiële bijdrage van gemeente	€ 363	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	In 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen geweest. Daarnaast zien we op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ook de sanering van asbestdaken < 2024 in Overijssel is een dossier dat onze aandacht vraagt. In overleg met de 12 deelnemers van de Omgevingsdienst zullen wij onze kennis en expertise inzetten om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is natuurlijk gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieutaken. In het tweede jaar van ons bestaan zullen we de basis hiervan verder verstevigen en uitbouwen. In 2019 zullen wij ook de samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD verder intensiveren. Beide gemeenschappelijke regelingen zijn ook actief in het fysieke domein. In 2018 is hiermee al een aanvang gemaakt door bijvoorbeeld gezamenlijk vorm te geven aan een voorlichtingsprogramma voor nieuwe gemeenteraden.	

Bestuursdienst Ommen-Hardenberg	Hardenberg	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bestuurlijk belang		
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	De bestuursdienst werd op 1 juli 2012 opgericht. De BOH is ontstaan door samenvoeging van de ambtelijke organisaties van de gemeenten Ommen Hardenberg. De BOH had als taak de uitvoering van de taken als opgenomen in de begrotingen van de beide gemeenten.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat boekjaar	n.v.t.	
Financiële bijdrage van gemeente	n.v.t.	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	De Bestuursdienst Ommen-Hardenberg wordt per 1 januari 2019 opgeheven.	

GGD IJsselland	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	Gemeenten hebben zitting in het algemeen bestuur. Iedere gemeente heeft 1 stem.	
Bestuurlijk belang		
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	GGD IJsselland: voor een gezonde samenleving (Missie december 2016). Gezondheid wordt gezien als het vermogen van mensen om zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven. Gezondheid is een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen in de maatschappij. GGD IJsselland werkt aan een gezonde samenleving: vitale inwoners in een gezonde leefomgeving. Dit doen we door het uitvoeren van onderzoek, het signaleren van gezondheidsrisico's, het adviseren van gemeenten en inwoners, het bevorderen van gezond gedrag en het bieden van een vangnet voor mensen die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn. Zo vergroten we gelijke kansen op een gezond leven. We werken voor én met de elf gemeenten in IJsselland en samen met diverse organisaties: voor een gezonde samenleving. GGD IJsselland werkt voor ruim 520 duizend inwoners. GGD IJsselland is daarnaast onderdeel van een samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland en voert taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	1.239	1.227
Vreemd vermogen	5.511	5.283
Resultaat boekjaar	0	
Financiële bijdrage van gemeente	632	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Aanvullende producten en diensten worden gefinancierd door de gemeenten die deze afnemen. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor structureel aanvullende producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de Gemeenschappelijke regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de deelnemende gemeenten klein. In 2018 is een nieuwe bestuursperiode ingegaan. Het bestuur van GGD IJsselland ontwikkelt in 2018 het beleid voor de langere termijn in de vorm van een nieuwe bestuursagenda.	

Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bestuurlijk belang		
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	De elf samenwerkende gemeenten in de regio IJsselland hebben een gemeenschappelijke bedrijfsvoerings organisatie opgericht, genaamd Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland. Het RSJ regelt namens hen de inkoop en het contractmanagement en levert managementinformatie. De administratie en de facturatie doet Ommen vanaf 2018 zelf.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	0*	0*
Vreemd vermogen	12.469*	15.326*
Resultaat boekjaar	0*	
Financiële bijdrage van gemeente	69	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	De GR is een actieve intermediair tussen toegangen en aanbieders en doet veel in de ondersteuning van haar partners in het harmoniseren van de processen. Indien door ontwikkelingen, bijvoorbeeld in de automatisering, de mogelijkheid ontstaat tot inkrimpen van de organisatie, zal dit worden toegepast binnen de mogelijkheden.* Cijfers gebaseerd op de meest recent gepubliceerde jaarrekening (2016)	

Unit Sociale Recherche	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bestuurlijk belang		
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	Door deelname in de verbonden partij 'Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek' wordt in regionaal verband gewerkt aan de bestrijding van sociale zekerheidsfraude en handhaving. Nadruk lag en ligt nog steeds op zichtbaarheid en dienstbaarheid en het leveren van maatwerk richting regiogemeenten, hetgeen tot nu toe geslaagd is. Prioriteit ligt bij de meest schade veroorzakende typen van fraude en inspanningen plegen waar dit naar verwachting het meest oplevert (samenlevingsfraude levert het meest op voor de gemeenten). Ook in 2017 wordt de regionale samenwerking op het gebied van sociale zekerheidsfraude in stand gehouden.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Vreemd vermogen	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Resultaat boekjaar	€ 85.112 waarvan € 71.111 incidenteel (2017)	
Financiële bijdrage van gemeente	€ 26.921 (2017 werkelijk) € 27.546 (2018 begroot) € 28.631 (2019 begroot)	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Geen bijzonderheden	

Veiligheidsregio IJsselland	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bestuurlijk belang		
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	In oktober 2010 is de Wet veiligheidsregio's in werking getreden. Op basis hiervan zijn in Nederland 25 veiligheidsregio's ingesteld waaronder Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ). Veiligheidsregio IJsselland richt zich op het voorkomen en bestrijden (van de gevolgen) van branden, ongevallen, rampen en crises. Dit gebeurt in het gebied van de elf, via een gemeenschappelijke regeling, aangesloten gemeenten.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 3.435.000	€ 4.008.000
Vreemd vermogen	€ 30.899.000	€ 31.421.000
Resultaat boekjaar	€ -352.000	
Bijdrage van gemeente	€ 1.358.110	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Voorafgaand aan de begroting 2017 is de verdeelmethodiek herzien. Door het algemeen bestuur is op 23 maart 2016 namelijk gekozen voor een combinatiemodel voor de verdeling van de kosten. De kosten worden vanaf 2017 voor 75% verdeeld op basis van de historische kosten en voor 25% op basis van een meer geobjectieerde methodiek, te weten het gemeentefonds. Na drie jaar, dus in 2019, wordt de verdeelmethodiek opnieuw geëvalueerd waarbij in principe het gekozen combinatiemodel gehandhaafd blijft. Er wordt alleen gekeken of het geobjectieerde aandeel van het gemeentefonds in de verdeelmethodiek kan worden vergroot. Voorafgaand aan de evaluatie wordt door het algemeen bestuur op basis van de ontwikkelingen op dat moment besloten hoe de evaluatie exact vorm zal krijgen. Voor Veiligheidsregio IJsselland blijft er nog een te realiseren taakstelling voor de ontoereikende BTW compensatie van structureel 130.000 euro (vanaf 2024). Dit nadeel is tijdens het proces van de regionalisering al in beeld gebracht.	

Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (niet beursgenoteerd)	
Betrokken partijen	Nederlandse overheden (50% rijk / 50% gemeenten, provincies en waterschappen)	
Bestuurlijk belang	79.638 aandelen is 0,14% van het totaal aantal aandelen	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	4.486.000.000	4.953.000.000
Vreemd vermogen	149.483.000.000	135.041.000.000
Resultaat boekjaar	Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2018.	
Ontvangen dividend	85.000	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank. (Hierbij is het gevolg van een eventuele gemeentelijke samenvoeging buiten beschouwing gelaten.)	

CBL Vennootschap (ASA risicofonds)	s'-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Betrokken partijen	Zes Nederlandse provincies en 130 gemeenten	
Bestuurlijk belang	432 aandelen is 0,0216% stemmen in de AVA	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties afgegeven aan RWE. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening zal worden aangehouden. De looptijd van deze BV is afhankelijk van de periode dat deze claims kunnen worden ingediend en afgewikkeld.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 135.000	€ 125.000
Vreemd vermogen	€ 5.000	€ 5.000
Resultaat boekjaar	€ -10.000	
Ontvangen dividend	€ 0	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.	

CSV Amsterdam B.V.	's Hertogenbosch	
Rechtsvorm	B.V.	
Betrokken partijen	Zes Nederlandse provincies en 130 gemeenten	
Bestuurlijk belang	432 aandelen is 0,0216% stemmen in de AVA	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: a. namens de Verkopende Aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;b. namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland");c. het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort.(ad. a)In februari 2008 is Essent, met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer ("WON") onverbindend zijn. Als gevolg van de WON (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing tussen het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en netwerkbedrijf anderzijds) hebben haar aandeelhouders schade geleden. Vanwege praktische moeilijkheden om de juridische procedure aan de Verkopende Aandeelhouder van Essent over te dragen, hebben de Verkopende Aandeelhouders en RWE afgesproken dat de onderliggende (declaratoire) procedure over de vraag of (delen van) de WON onverbindend zijn, ook na afronding van de transactie met RWE, door Essent zal worden gevoerd. De Verkopende Aandeelhouders en RWE zijn verder overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat de BNederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter inderdaad van oordeel is dat (delen van) de WON onverbindend is, wordt gecedeerd aan de Verkopende Aandeelhouders (en dus niet achterblijft bij Essent), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de "Claim Staat Vennootschap BV").De WON leidde er toe dat het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden. De rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van Essent in eerste instantie afgewezen. Essent is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. In juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de WON onverbindend verklaard. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre justitiële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Europese Hof van Justitie heeft een reactie gegeven aan de Hoge Raad om een uitspraak te doen. De Hoge Raad heeft na reactie van het Europese Hof op 26 juni 2015 uitspraak gedaan. De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure daarmee geëindigd.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 770.000	€ 670.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat boekjaar	€ -100.000	
Ontvangen dividend	€ 0	

Risico's, kansen en ontwikkelingen	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783,- die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag €20.000), art 2.:81 BW.
------------------------------------	---

Enexis Holding	s'-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)	
Betrokken partijen	Zes Nederlandse provincies en 130 gemeenten	
Bestuurlijk belang	32.331 aandelen is 0,0216% stemmen in de AVA	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	Enexis beheert (via haar dochtervennootschap Enexis Netbeheer BV) het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. De gemeente Ommen tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	3.832.000.000	3.804.000.000
Vreemd vermogen	4.052.000.000	4.052.000.000
Resultaat boekjaar	200.000	
Ontvangen dividend	17.000	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.	

Publiek Belang Elektriciteitsproductie	s- Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Betrokken partijen	Zes Nederlandse provincies en 130 Gemeenten.	
Bestuurlijk belang	432 aandelen is 0,0216% stemmen in de Ava	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	Middels Energy Resources Holding B.V., opgenomen in deze deelneming, zijn de oud-aandeelhouders van Essent voor 50% eigenaar van de aandelen van N.V. Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 1.610.000	€ 1.590.000
Vreemd vermogen	€ 5.000	€ 0
Resultaat boekjaar	€ 0	
Ontvangen dividend	€ 0	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Financiële risico's: Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap .Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).	

Rova Holding	Zwolle	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)	
Betrokken partijen	Gemeente Dalfsen, Hardenberg, Hattem, Heerde, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Twenterand, Zwartewaterland, Zwolle, Meppel, Steenwijkerland, Urk, Amersfoort, Aalten, Oost Gelre, Winterswijk en Apeldoorn	
Bestuurlijk belang	Ommen is in het bezit van 273 aandelen. Dit is 3,2% van het totale aandelenkapitaal.	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	Voortdurend wordt gestreefd naar optimalisatie in drie centrale thema's, te weten: duurzaamheid (verbetering milieurendement; bijdrage aan gemeentelijke klimaatdoelstellingen), financiën (lagere tarieven voor de burgers; dus geen winstmaximalisatie) en maatschappij (een leefbare omgeving voor wonen en werken).	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	28.886.000	30.906.000
Vreemd vermogen	57.368.000	52.701.000
Resultaat boekjaar	7.441.000	
Ontvangen dividend	120.000	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Risico's: beperkt, tot deelname aandelenkapitaal	

Verkoop Vennootschap	S'-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Betrokken partijen	Zes Nederlandse provincies en 130 gemeenten	
Bestuurlijk belang	432 aandelen in 0,0216% stemmen in de Ava	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties afgegeven aan RWE. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening zal worden aangehouden. De looptijd van deze BV is afhankelijk van de periode dat deze claims kunnen worden ingediend en afgewikkeld.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 137.500	€ 125.000
Vreemd vermogen	€ 7.500	€ 7.500
Resultaat boekjaar	€ -12.500	
Ontvangen dividend	€ 0	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81BW.	

Vitens	Utrecht	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)	
Betrokken partijen	Provincies en gemeenten in Friesland, Overijssel, Flevoland, Drenthe, Utrecht, Noord-Holland en Gelderland	
Bestuurlijk belang	Ommen is in bezit van 23.164 aandelen. Dit is 0,4% van het totale aandelenkapitaal	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	Vitens bestaat uit meer dan 1.700 mensen die zich verbonden voelen door een passie voor water. Zij werken voortdurend aan het winnen, zuiveren en leveren van drinkwater van topkwaliteit.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	537.100.000	552.900.000
Vreemd vermogen	1.240.000.000	1.294.000.000
Resultaat boekjaar	14.000.000	
Ontvangen dividend	25.000	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Risico's: beperkt, tot deelname aandelenkapitaal	

Vordering op Enexis (ASA risicofonds)	s'-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Betrokken partijen	Zes Nederlandse provincies en 130 gemeenten	
Bestuurlijk belang	432 aandelen is 0,0216% stemmen in de Ava	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties afgegeven aan RWE. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening zal worden aangehouden. De looptijd van deze BV is afhankelijk van de periode dat deze claims kunnen worden ingediend en afgewikkeld.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 356.505.000	€ 0
Resultaat boekjaar	€ -10.000	
Ontvangen dividend	€ 0	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Financiële risico's: De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag €20.000), art 2.:81 BW.	

Wadinko	Zwolle	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (niet beursgenoteerd)	
Betrokken partijen	De gemeenten Hellendoorn, Hof van Twente, Borne, Dalfsen, Deventer, Dinkelland, Hardenberg, Meppel, Olst-Wijhe, Ommen, Steenwijkerland, Tubbergen, Westerveld, Zwartewaterland, Zwolle, Kampen, Losser, Noordoostpolder, Raalte, Rijssen-Holten, Staphorst	
Bestuurlijk belang	De gemeente Ommen bezit 50 aandelen	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstelling	Wadinko N.V. heeft ten doel: Het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in de provincie Overijssel, waaronder bedrijven die werkzaam zijn op het gebied van kunststoffen en milieutechnieken. Het bevorderen van werkgelegenheid in die provincie, één en ander in de ruimste zin, waarbij de vennootschap bij het nastreven van bovengenoemde doelstellingen zal handelen overeenkomstig hetgeen in de markt waarin zij opereert gebruikelijk is.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	65.626.483	67.657.159
Vreemd vermogen	1.440.515	1.521.291
Resultaat boekjaar	3.225.176	
Ontvangen dividend	25.000	
Risico's, kansen en ontwikkelingen	Risico's: beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. Geen bijzonderheden	

Deelname in Gemeenschappelijke Regelingen

Omgevingsdienst IJsselland	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle, Provincie Overijssel en Veiligheidsregio IJsselland.	
Bestuurlijk belang	Deelname in AB/DB	
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze, dat is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland kenmerkt. Onze onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte vatten we samen in onze missie: Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.We vormen een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen.De Omgevingsdienst IJsselland wil een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik. De Omgevingsdienst is een betrouwbare partner in de keten met het Openbaar Ministerie (OM), politie, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Veiligheidsregio (VR) en een samenwerkingspartner van de waterschappen in Overijssel. De Omgevingsdiensten die zijn ontstaan hebben het doel om meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving. De Omgevingsdienst IJsselland wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland. Het managementteam geeft in de eerste drie jaar prioriteit aan de ontwikkelopgaven:• borgen en doorontwikkelen van politieke sensitiviteit en lokale binding;• vormen van één organisatie, en• anticiperen op inwerkingtreding Omgevingswet, wet VTH, wet Natuurbescherming en wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat boekjaar	€ 0	
Financiële bijdrage van gemeente	€ 363	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	In 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen geweest. Daarnaast zien we op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ook de sanering van asbestdaken < 2024 in Overijssel is een dossier dat onze aandacht vraagt. In overleg met de 12 deelnemers van de Omgevingsdienst zullen wij onze kennis en expertise inzetten om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is natuurlijk gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieutaken. In het tweede jaar van ons bestaan zullen we de basis hiervan verder verstevigen en uitbouwen. In 2019 zullen wij ook de samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD verder intensiveren. Beide gemeenschappelijke regelingen zijn ook actief in het fysieke domein. In 2018 is hiermee al een aanvang gemaakt door bijvoorbeeld gezamenlijk vorm te geven aan een voorlichtingsprogramma voor nieuwe gemeenteraden.	

Bestuursdienst Ommen-Hardenberg	Hardenberg	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	Gemeente Ommen en Hardenberg	
Bestuurlijk belang	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	De bestuursdienst werd op 1 juli 2012 opgericht. De BOH is ontstaan door samenvoeging van de ambtelijke organisaties van de gemeenten Ommen Hardenberg. De BOH had als taak de uitvoering van de taken als opgenomen in de begrotingen van de beide gemeenten.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat boekjaar	n.v.t.	
Financie bijdrage van gemeente	n.v.t.	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	De Bestuursdienst Ommen-Hardenberg wordt per 1 januari 2019 opgeheven.	

GGD IJsselland		Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle	
Bestuurlijk belang	Gemeenten hebben zitting in het algemeen bestuur. Iedere gemeente heeft 1 stem.	
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	GGD IJsselland: voor een gezonde samenleving (Missie december 2016). Gezondheid wordt gezien als het vermogen van mensen om zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven. Gezondheid is een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen in de maatschappij. GGD IJsselland werkt aan een gezonde samenleving: vitale inwoners in een gezonde leefomgeving. Dit doen we door het uitvoeren van onderzoek, het signaleren van gezondheidsrisico's, het adviseren van gemeenten en inwoners, het bevorderen van gezond gedrag en het bieden van een vangnet voor mensen die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn. Zo vergroten we gelijke kansen op een gezond leven. We werken voor én met de elf gemeenten in IJsselland en samen met diverse organisaties: voor een gezonde samenleving. GGD IJsselland werkt voor ruim 520 duizend inwoners. GGD IJsselland is daarnaast onderdeel van een samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland en voert taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	1.239	1.227
Vreemd vermogen	5.511	5.283
Resultaat boekjaar	0	
Bijdrage van gemeente	632	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Aanvullende producten en diensten worden gefinancierd door de gemeenten die deze afnemen. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor structureel aanvullende producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de Gemeenschappelijke regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de deelnemende gemeenten klein. In 2018 is een nieuwe bestuursperiode ingegaan. Het bestuur van GGD IJsselland ontwikkelt in 2018 het beleid voor de langere termijn in de vorm van een nieuwe bestuursagenda.	

Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, OlstWijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle	
Bestuurlijk belang	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	De elf samenwerkende gemeenten in de regio IJsselland hebben een gemeenschappelijke bedrijfsvoerings organisatie opgericht, genaamd Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland. Het RSJ regelt namens hen de inkoop en het contractmanagement en levert managementinformatie. De administratie en de facturatie doet Ommen vanaf 2018 zelf.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	0*	0*
Vreemd vermogen	12.469*	15.326*
Resultaat boekjaar	0*	
Financiële bijdrage van gemeente	69	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	De GR is een actieve intermediair tussen toegangen en aanbieders en doet veel in de ondersteuning van haar partners in het harmoniseren van de processen. Indien door ontwikkelingen, bijvoorbeeld in de automatisering, de mogelijkheid ontstaat tot inkrimpen van de organisatie, zal dit worden toegepast binnen de mogelijkheden. * Cijfers gebaseerd op de meest recent gepubliceerde jaarrekening (2016)	

Unit Sociale Recherche	Zwolle	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	De gemeenten Dalfsen, Dronten, Hardenberg, Hattem, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Zwartewaterland, Zwolle.	
Bestuurlijk belang	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	Door deelname in de verbonden partij 'Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek' wordt in regionaal verband gewerkt aan de bestrijding van sociale zekerheidsfraude en handhaving. Nadruk lag en ligt nog steeds op zichtbaarheid en dienstbaarheid en het leveren van maatwerk richting regiogemeenten, hetgeen tot nu toe geslaagd is. Prioriteit ligt bij de meest schade veroorzakende typen van fraude en inspanningen plegen waar dit naar verwachting het meest oplevert (samenlevingsfraude levert het meest op voor de gemeenten). Ook in 2017 wordt de regionale samenwerking op het gebied van sociale zekerheidsfraude in stand gehouden.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Vreemd vermogen	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Resultaat boekjaar	€ 85.112 waarvan € 71.111 incidenteel (2017)	
Financiële bijdrage van gemeente	€ 26.921 (2017 werkelijk) € 27.546 (2018 begroot) € 28.631 (2019 begroot)	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Geen bijzonderheden	

Veiligheidsregio IJsselland		Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Betrokken partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle.	
Bestuurlijk belang	Deelname in het Algemeen Bestuur	
Bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen	In oktober 2010 is de Wet veiligheidsregio's in werking getreden. Op basis hiervan zijn in Nederland 25 veiligheidsregio's ingesteld waaronder Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ). Veiligheidsregio IJsselland richt zich op het voorkomen en bestrijden (van de gevolgen) van branden, ongevallen, rampen en crises. Dit gebeurt in het gebied van de elf, via een gemeenschappelijke regeling, aangesloten gemeenten.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	€ 3.435.000	€ 4.008.000
Vreemd vermogen	€ 30.899.000	€ 31.421.000
Resultaat boekjaar	€ -352.000	
Financiële bijdrage van gemeente	€ 1.358.110	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Voorafgaand aan de begroting 2017 is de verdeelmethodiek herzien. Door het algemeen bestuur is op 23 maart 2016 namelijk gekozen voor een combinatiemodel voor de verdeling van de kosten. De kosten worden vanaf 2017 voor 75% verdeeld op basis van de historische kosten en voor 25% op basis van een meer geobjectiveerde methodiek, te weten het gemeentefonds. Na drie jaar, dus in 2019, wordt de verdeelmethodiek opnieuw geëvalueerd waarbij in principe het gekozen combinatiemodel gehandhaafd blijft. Er wordt alleen gekeken of het geobjectiveerde aandeel van het gemeentefonds in de verdeelmethodiek kan worden vergroot. Voorafgaand aan de evaluatie wordt door het algemeen bestuur op basis van de ontwikkelingen op dat moment besloten hoe de evaluatie exact vorm zal krijgen. Voor Veiligheidsregio IJsselland blijft er nog een te realiseren taakstelling voor de ontoereikende BTW compensatie van structureel 130.000 euro (vanaf 2024). Dit nadeel is tijdens het proces van de regionalisering al in beeld gebracht.	

Deelname in verenigingen en stichtingen

EURegio	Gronau / Enschede	
Rechtsvorm	Vereniging	
Betrokken partijen	131 Duitse en Nederlandse gemeenten en Duitse 'Kreise'.	
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in Euregioraad	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen	De Euregio wil een bijdrage leveren aan de welvaart en het welzijn in het grensgebied en het bevorderen van wederzijds begrip tussen de mensen. De Euregio houdt daarbij rekening met mogelijke culturele verschillen tussen de Nederlandse en Duitse samenleving.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	1.307.696	1.307.696
Vreemd vermogen	35.629.718	47.295.495
Resultaat boekjaar	299.570	
Bijdrage gemeente	5.000	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	De Euregio wil een bijdrage leveren aan de welvaart en het welzijn in het grensgebied en het bevorderen van wederzijdse begrip tussen de mensen. De Euregio houdt daarbij rekening met mogelijke culturele verschillen tussen de Nederlandse en Duitse samenleving.	

Stichting administratiekantoor Dataland	Gouda	
Rechtsvorm	Stichting	
Betrokken partijen	155 certificaathoudende Nederlandse gemeenten en de BNG. De gemeente Ommen heeft 9.627 certificaten (a € 0,10)	
Bestuurlijk belang	Gemeente is als participant vertegenwoordigd in de certificaathoudersvergadering.	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen	Dataland verzorgt de toegankelijkheid van gemeentelijke vastgoed, geo- en WOZ-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland. Daarmee ontzorgt DataLand de gemeente. Dataland ondersteunt de gemeentelijke informatiehuishouding op het gebied van de gemeentelijke Geo-, WOZ- en vastgoedinformatie door -actieve kwaliteitsbewaking, -vertegenwoordiging van het gemeentelijk belang, -organisatie en coördinatie van het Gemeentelijk Geoberaad (i.s.m. VNG); een landelijk ambtelijk en bestuurlijk podium voor gemeentelijke standpunten op het terrein van de ruimtelijke informatie. Verder is deelname niet anders te zien dan een vorm van samenwerking tussen gemeenten ter behartiging van het openbaar belang en met als resultaat efficiëntie en kennisvoordelen op het gebied van toegankelijkheid van overheidsinformatie, overheidsloket, e-government, dienstverlening, een transparante en betrouwbare overheid evenals de stroomlijning van basisgegevens. Dankzij de samenwerking met deelnemende gemeenten, vele afnemers en andere betrokkenen bij de overheidsinformatievoorziening is DataLand uitgegroeid tot het landelijke kennis- en dataknooppunt voor vastgoed, geo- en WOZ gerelateerde gemeentelijke gegevens.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	Zie toelichting	Zie toelichting
Vreemd vermogen	Zie toelichting	Zie toelichting
Resultaat boekjaar	Zie toelichting	
Bijdrage gemeente	Zie toelichting	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekking kosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks wordt een vergoeding aan deelnemende gemeenten uitgekeerd voor het leveren van de gemeentelijke 149 gegevens. Het eventuele overschot aan inkomsten wordt daarnaast aan certificaathoudende gemeenten uitgekeerd. De ontwikkeling van het eigen vermogen is neutraal of positief, het vreemd vermogen (lening bij de BNG) van de verbonden partij neemt af en het jaarlijkse financiële resultaat vertoont een positieve trend.	

Stichting werk en Scholing	Hardenberg	
Rechtsvorm	Stichting	
Betrokken partijen	De gemeenten Ommen en Hardenberg	
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in het bestuur van Stichting SWS, vallend onder de Gemeenschappelijke Regeling Werk en Scholing N.O. Overijssel	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen	SWS is in 1991 opgericht om als zelfstandig orgaan diverse regelingen op het terrein van sociale zaken uit te voeren. Dit betrof met name regelingen waarbij een werknemer/ werkgever gezagsverhouding aan de orde was.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	717.000	717.000
Vreemd vermogen	0	0
Resultaat boekjaar	0	
Bijdrage gemeente	0	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	In 2011 is onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om SWS op te heffen en is besloten om de stichting op te heffen. Destijds is dit besluit niet uitgevoerd omdat er nog personen in dienst zijn bij SWS, die gedetacheerd zijn bij diverse bedrijven die ze niet zelf een dienstverband willen aanbieden. Eind 2017 is besloten in 2018 de Stichting op te heffen. In de loop van 2018 wordt dit besluit uitgevoerd, inhoudende:- - Werknemers onderbrengen bij andere werkgever- - Het opheffen van de GR Werk en Scholing N.O. Overijssel- - Het liquideren van de Stichting SWS Na de periode van liquidatie en betaling van kosten die ten laste komen van de St SWS, zal het nog batige saldo aan de gemeenten Ommen en Hardenberg worden uitgekeerd. Het aantal dienstverbanden en uren van medewerkers van deze 2 gemeenten zoals wordt opgenomen in het laatste jaarverslag dat nog door de accountant dient te worden opgesteld, geldt hierbij als basis voor de verdeling. Het bedrag dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd dient, zoals in de statuten van de GR Werk en Scholing NO Overijssel en de statuten van de stichting staat opgenomen, besteed te worden aan een doel dat overeenkomst met het doel van de stichting, nl re-integratie- en/of activeringsinstrumenten t.b.v. kwetsbare inwoners van de gemeente Hardenberg of Ommen die hiermee een betere arbeidsmarkt- en/of maatschappelijke positie verkrijgen.	

Vereniging Nederlandse Gemeenten	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Betrokken partijen	Alle gemeenten van Nederland	
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in ledenvergadering en zitting in VNG commissie gemeentefinanciën.	
Bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissie, Provinciale Afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen. De gemeente Ommen is ook lid van de VNG afdeling Overijssel.	
bedragen x € 1.000	Vermogen op 1 januari	Vermogen op 31 december
Eigen vermogen	65.548.000	65.530.000
Vreemd vermogen	73.004.000	65.111.000
Resultaat boekjaar	209.000	
Bijdrage gemeente	30.000	
Kansen, risico's en ontwikkelingen	Het resultaat is uitgekomen op € 0,209 miljoen positief. Dit is € 2,576 miljoen beter dan begroot. Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve, € 1,033 miljoen voor de lasten van de herhuisvesting is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 1,242 miljoen positief. Het resultaatdeelnemingen komt € 0,947 miljoen hoger uit dan begroot. Het bedrijfsresultaat komt € 1,217 miljoen hoger uit dan begroot. De financiële baten en lasten zijn € 0,412 miljoen hoger dan begroot.	

4 Nota reserves en voorzieningen

Voor het totale overzicht van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 5.

4.1 Algemene reserve (bedragen x € 1.000)

Algemene reserve	Geraamd 1 januari 2019:	9.649
	Geraamde stortingen:	
	Geraamde beschikkingen:	-786
	Geraamd 31 december 2019:	8.863
Doel:	Dekking onvoorziene uitgaven en afdekken risico's.	
Stortingen:	Rekeningsaldi en overige stortingen noodzakelijk om te voldoen aan de in deze nota bepaalde minimale omvang van de reserve.	
Beschikkingen:	Overeenkomstig de doelstelling, alsmede het afdekken van eventuele tekorten bij de jaarrekening. De beschikking over 2019 betreft het begrotingssaldo afgerond.	
Bijzonderheden:	In lijn met de begrotingsdoctrine zijn de oude algemene reserve en de oude algemene reserve grondexploitatie samengevoegd. Op basis van de kadernota 2018 is de ondergrens voor de algemene reserve vastgesteld op 3,5 miljoen.	
Voorstel:	De reserve handhaven en aan te merken als weerstandsvermogen, waarbij de ondergrens van het weerstandsvermogen voorlopig vast te stellen op € 3,5 miljoen.	

4.2 Bestemmingsreserves (bedragen x € 1.000)

Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	Geraamd 1 januari 2019:	404
	Geraamde stortingen:	
	Geraamde beschikkingen:	-47
	Geraamd 31 december 2019:	357
Doel:	Batige saldo exploitatie aanwenden om mogelijke toekomstige nadelige saldi te compenseren.	
Stortingen:	Toekomstige positieve exploitatiesaldi. Om schommelingen in de kosten en het tarief van de afvalstoffenheffing op te vangen, is de egalisatiereserve afvalstoffenheffing in het leven geroepen. Definitieve vaststelling van het tarief vindt plaats in de ra	
Beschikkingen:	Toekomstige nadelige exploitatiesaldi.	
Bijzonderheden:	De reserve heeft in eerste aanleg de functie van egalisatie van het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat in de reinigingsfunctie. Afhankelijk van de omvang van de reserve kan deze ook worden betrokken bij het bepalen van de hoogte van het tarief.	
Voorstel:	De reserve handhaven.	

Reserve egalisatie rioolheffing	Geraamd 1 januari 2019:	75
	Geraamde stortingen:	0
	Geraamde beschikkingen:	-75
	Geraamd 31 december 2019:	0
Doel:	Batige saldo exploitatie aanwenden om mogelijke toekomstige nadelige saldi te compenseren.	
Stortingen:	Toekomstige positieve exploitatiesaldi.	
Beschikkingen:	Toekomstige nadelige exploitatiesaldi.	
Bijzonderheden:	De reserve heeft in eerste aanleg de functie van egalisatie van het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat. Afhankelijk van de omvang van de reserve kan deze ook worden betrokken bij het bepalen van de hoogte van het tarief.	
Voorstel:	De reserve handhaven.	

4.3 Voorzieningen (bedragen x € 1.000)

Voorziening pensioenen wethouders	Geraamd 1 januari 2019:	759
	Geraamde stortingen:	22
	Geraamde beschikkingen:	-58
	Geraamd 31 december 2019:	723
Doel:	Het kunnen voldoen aan de pensioenverplichtingen ten behoeve van (ex)wethouders die in 2002 zijn afgetreden.	
Stortingen:	Jaarlijks een bedrag gelijk aan 2,0% rente over de stand van de voorzieningen per 1 januari van het begrotingsjaar.	
Beschikkingen:	Voor wethouders die inmiddels 65 jaar zijn, vindt jaarlijks een uitkering plaats.	
Bijzonderheden:	Periodiek wordt beoordeeld of de gedane aannames voor de berekening van de hoogte van de voorziening nog actueel zijn.	
Voorstel:	De voorziening handhaven.	

Voorziening subsidie energieprestatie	Geraamd 1 januari 2019:	53
	Geraamde stortingen:	0
	Geraamde beschikkingen:	0
	Geraamd 31 december 2019:	53
Doel:	Dekking van de verstrekte gemeentelijke subsidies aan particuliere huishoudens voor het treffen van duurzaamheidsmaatregelen	
Stortingen:	Incidentele storting van de provincie ad € 300.000 en van de gemeente ad € 100.000 bij ontstaan van de reserve.	
Beschikkingen:	Na gereed melding volgt uitbetaling aan particulieren op basis van de afgegeven beschikkingen	
Bijzonderheden:	Subsidieregeling is gesloten. Een aantal huishoudens moet nog tot uitvoering overgaan. Tevens moet de definitieve afrekening met de Provincie nog plaatsvinden.	
Voorstel:	De voorziening handhaven.	

Voorziening vervanging riolering	Geraamd 1 januari 2019:	776
	Geraamde stortingen:	414
	Geraamde beschikkingen:	0
	Geraamd 31 december 2019:	1.190
Doel:	Dekking van kosten vervanging bestaande riolering.	
Stortingen:	Gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRp).	
Beschikkingen:	Gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRp).	
Bijzonderheden:	Geen.	
Voorstel:	Voorziening handhaven.	

Voorziening onderhoud riolering	Geraamd 1 januari 2018:	46
	Geraamde stortingen:	235
	Geraamde beschikkingen:	235
	Geraamd 31 december 2018:	46
Doel:	Dekking van kosten onderhoud van bestaande riolering	
Stortingen:	In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRp) 2014 - 2018 is voor groot onderhoud. een totaalbedrag van € 429 geraamd, jaarlijks een gemiddeld bedrag van € 86.	
Beschikkingen:	Jaarlijkse daadwerkelijke kosten van vervanging.	
Bijzonderheden:	Het is alleen mogelijk om werkelijke kosten van beschikbaar gestelde kredieten voor vervanging ten laste van deze voorziening te brengen.	
Voorstel:	Voorziening handhaven	

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	Geraamd 1 januari 2019:	895
	Geraamde stortingen:	175
	Geraamde beschikkingen:	0
	Geraamd 31 december 2019:	1.070
Doel:	Dekking van lasten van groot onderhoud (egalisatiefunctie) met betrekking tot gemeentelijke gebouwen.	
Stortingen:	Jaarlijks vast bedrag per gemeentelijk gebouw, gebaseerd op een 10-jarig gemiddeld onderhoudsbedrag.	
Beschikkingen:	Jaarlijkse daadwerkelijke kosten van groot onderhoud/renovatie voor zover deze in het meerjarige onderhoudsschema zijn opgenomen.	
Bijzonderheden:	Het is niet mogelijk om kosten van achterstallig onderhoud vanuit deze voorziening te dekken. Deze voorziening mag alleen de gecalculeerde kosten afdekken (waarvoor jaarlijks een bedrag in de voorziening wordt gestort).	
Voorstel:	De voorziening handhaven.	

Voorziening de Rotbrink		Geraamd 1 januari 2019:	1.236
		Geraamde stortingen:	0
		Geraamde beschikkingen:	0
		Geraamd 31 december 2019:	1.236
Doel:	De verwachte lasten van overname De Rotbrink C.V. /B.V. opvangen		
Stortingen:	n.v.t.		
Beschikkingen:	n.v.t.		
Bijzonderheden:	Geen		
Voorstel:	De stand per 31 december van € 1.236 is nodig voor opvang van toekomstige te verwachten verliezen.		

5.1 Bijlagen algemeen

Bijlage I: Kerngegevens

A Sociale structuur	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Aantal inwoners:	17.531	17.696	17.630
waarvan 0 - 19 jaar	4.077	4.113	4.093
waarvan 20 - 63 jaar	8.688	9.972	8.621
waarvan 64 jaar en ouders	4.766	3.611	4.916

B Fysieke structuur	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Oppervlakte gemeente:	17.983	17.985	17.983
- waarvan binnenwater	219	216	219
- waarvan historische stads- en dorpskern	5	3	5
Aantal woonruimten	8.321	8.291	8.429

Bijlage II: Overzicht aanpassing tarieven van rechten en belastingen

Beheers-Product	Omschrijving	Grondslag	Verhoging	Netto Effect
	Leges:			
5.002.202.000	Drank- en horecaverGUNningen c.a.	5.754	138	
5.004.000.000	Persoonsdocumenten - verklaring omtrent gedrag	14.886	357	
5.004.000.500	Burgerlijke stand	3.292	79	
5.004.001.000	Reisdocumenten	33.221	797	
5.004.001.500	Rijbewijzen leges proces verbaal (rest al max. tarief)	103.988	2.496	
5.004.004.500	Naturalisatie en geslachtsnaamwijziging	7.341	176	
5.004.005.500	Huwelijksvoltrekkingen	42.754	1.026	
5.140.001.000	Algemeen plaatselijke verordening	6.101	146	
5.210.401.000	Verkeer en vervoer	5.081	122	
5.311.002.500	Markten	28.245	678	
5.650.001.000	Peuterspeelzalen	3.722	89	
5.662.000.000	WMO verv. immaterieel	1.635	39	
5.723.105.000	Bodem informatie	4.184	100	
5.732.000.000	Begraafrechten	304.273	7.303	
5.810.000.500	GedooGBeschikkingen	5.216	125	
5.810.200.000	Bestemmingsplannen	50.126	1.203	
5.821.203.000	Monumentenbeleid	1.990	48	
5.823.000.000	Omgevingsvergunningen	527.248	<u>13.182</u>	
				28.104
	Sportaccommodaties:			
	Binnensport			
5.530.604.500	Sporthal Carrousel	51.035	1.225	
5.530.705.500	Gymzaal De Schammelte	1.531	37	
5.530.706.000	Gymzaal Laarakkers	5.205	125	
5.530.706.500	Gymzaal Beerzerveld	7.657	184	
5.530.707.000	Gymzaal Baron van Fridaghstraat	5.253	126	
5.530.707.500	Sportzaal De Slaghen	24.085	<u>578</u>	
				1.013
	Buitensport			
5.531.007.600	Complex Lemele	4.849	116	
5.531.007.700	Complex Beerzerveld	5.066	122	
5.531.007.800	Complex Paardeweide	696	17	
5.531.007.900	Complex Vilsteren	2.497	60	
5.531.008.000	Complex Westbroek	17.387	<u>417</u>	
				732

	Zwembaden			
5.530.503.000	Overdekt zwembad Carrousel	305.377	7.329	
5.580.200.000	Sociaal Cultureel Centrum "Carrousel"	264.892	6.358	
				7.329
	Belastingen			
5.931.000.000	OZB gebruikers	1.603.730	41.080	
5.932.000.000	OZB eigenaren	2.175.025	51.342	
5.935.000.000	Forensenbelasting	801.624	19.239	
5.936.000.000	Toeristenbelasting	699.650		
5.937.000.000	Hondenbelasting	45.000		
5.938.000.000	Reclamebelasting	69.000		
5.939.000.000	Precariorechten	30.751	738	
				14.104
	TOTAAL OPBRENGST			51.282

In het vorenstaande zijn niet meegenomen de aanpassingen van de tarieven voor de afvalstoffenheffing en de rioolrechten en is exclusief effecten vanwege volumewijzigingen/bezuinigingen. Bovenstaand overzicht is bedoeld om inzicht te geven in de gevolgen van de thans bekende tariefsaanpassingen zoals ze zullen worden voorbereid voor besluitvorming in de gemeenteraad later dit kalenderjaar. Met de vaststelling van de begroting neemt de gemeenteraad derhalve alleen kennis van deze voorgenomen verhogingen.

Bijlage III: Incidentele baten en lasten

De volgende bedragen zijn in de primitieve begroting 2019 - 2022 als incidentele bate of last opgenomen.

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Decentralisaties	-477	-50		
Actieplan Centrum	-100	-100		
Centrummanagement	-50	-50		
Vlierlanden	68			
Algemene uitkering	28			
Plattelandsontwikkeling	-19	-19		
WABO	-20	-15		
Bouw en sloopvergunningen	-17	-17		
Verkiezingen	-30			
Integratie nieuwkomers	30	30		
Uitvoering Bestuursakkoord 2018 - 2022	-354	-50	-50	
Monument Besthemerberg	-10			
Openingstijden winkels en horeca	-15			
Informatiebeveiliging	-5			
Groot onderhoud flexibele voorraad	-22			
Afwikkeling BOH / opbouw organisatie	-950			
Extra afschrijving scholen		-330		
Sloopkosten panden			-963	
Afronding	-1			
Totaal	-1.944	-601	-1.013	0

Bijlage IV: EMU-saldo

	Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021	2022
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves. (Zie BBV, artikel 17c)	-312	-808	-219	-558	358
2+	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.763	1.557	2.115	2.014	1.914
3+	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	267	653	654	655	657
4-	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd.	3.619	14.895	1.360	0	0
5+	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4					
6+	Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs voor zover niet op de exploitatie verantwoord)					
7-	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	4.559	2.742	1.888	874	916
8+	Baten bouwgrondexploitatie	5.182	3.922	3.649	3.021	2.946
9-	Betalings ten laste van voorzieningen					
10-	Betalings die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten					
11+	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen					
	Berekende EMU-saldo	-1.278	-12.313	2.951	4.258	4.959

Bijlage V: Reserves en voorzieningen meerjarig

Bedragen x € 1.000	1/1/'19	Rente	Toe-voeging	Ont-trekking	31/12/'19
Reserves algemeen					
Algemene reserve	9.649			-786	8.863
Totaal reserves algemeen	9.649	0	0	-786	8.863
Bestemmingsreserves					
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	404			-47	357
Reserve egalisatie rioolheffing	75			-75	0
Totaal bestemmingsreserves	479	0	0	-122	357
Voorzieningen Grondbedrijf					
Voorziening Centrumvisie	2.616	53			2.669
Voorziening Haven West	355	8			363
Voorziening Bulemansteeg	321	6			327
Voorziening Rotbrink	1.609	33			1.642
Totaalvoorziening Grondbedrijf	4.901	100	0	0	5.001
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
Voorziening vervanging riolering	776		414		1.190
Voorziening onderhoud riolering	39		241	-241	39
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen	815	0	655	-241	1.229
Voorziening dubieuze debiteuren					
Voorziening dubieuze debiteuren AD	47				47
Voorziening dubieuze debiteuren SDV	468				468
Totaal voorzienig dubieuze debiteuren	515	0	0	0	515
Voorziening voor verplichtingen					
Voorziening pensioenen wethouders	759	14	8	-58	723
Voorziening subsidie energieprestatie	53				53
Voorziening voor onderhoud gem. gebouwen	895		175		1.070
Totaal voorzieningen verplichtingen	1.707	14	183	-58	1.846
Voorziening deelnemingen					
Voorziening De Rotbrink	1.236				1.236
Voorziening Essent	25				25
Totaal voorziening deelnemingen	1.261	0	0	0	1.261
Totaal reserves	10128	0	0	-908	9.220
Totaal voorzieningen	9.199	114	838	-299	9.852
Totaal generaal	19.327	114	838	-1.207	19.072

Bedragen x € 1.000	1/1/'20	Rente	Toe-voeging	Ont-trekking	31/12/'20
Reserves algemeen					
Algemene reserve	8.863			-275	8.588
Totaal reserves algemeen	8.863	0	0	-275	8.588
Bestemmingsreserves					
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	357			-47	310
Reserve egalisatie rioolheffing	0				0
Totaal bestemmingsreserves	357	0	0	-47	310
Voorzieningen Grondbedrijf					
Voorziening Centrumvisie	2.669	55			2.724
Voorziening Haven West	363	8			371
Voorziening Bulemansteeg	327	6			333
Voorziening Rotbrink	1.642	33			1.675
Totaalvoorziening Grondbedrijf	5.001	102	0	0	5.103
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
Voorziening vervanging riolering	1.190		414		1.604
Voorziening onderhoud riolering	39		241	-241	39
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen	1.229	0	655	-241	1.643
Voorziening dubieuze debiteuren					
Voorziening dubieuze debiteuren AD	47				47
Voorziening dubieuze debiteuren SDV	468				468
Totaal voorzienig dubieuze debiteuren	515	0	0	0	515
Voorziening voor verplichtingen					
Voorziening pensioenen wethouders	723	13	8	-58	686
Voorziening subsidie energieprestatie	53				53
Voorziening voor onderhoud gem. gebouwen	1.070		175		1.245
Totaal voorzieningen verplichtingen	1.846	13	183	-58	1.984
Voorziening deelnemingen					
Voorziening De Rotbrink	1.236				1.236
Voorziening Essent	25				25
Totaal voorziening deelnemingen	1.261	0	0	0	1.261
Totaal reserves	9.220	0	0	-322	8.898
Totaal voorzieningen	9.852	115	838	-299	10.506
Totaal generaal	19.072	115	838	-621	19.404

Bedragen x € 1.000	1/1/'21	Rente	Toe-	Ont-	31/12/'21
			voeging	trekking	
Reserves algemeen					
Algemene reserve	8.588			-615	7.973
Totaal reserves algemeen	8.588	0	0	-615	7.973
Bestemmingsreserves					
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	310			-47	263
Reserve egalisatie rioolheffing	0				0
Totaal bestemmingsreserves	310	0	0	-47	263
Voorzieningen Grondbedrijf					
Voorziening Centrumvisie	2.724	56			2.780
Voorziening Haven West	371	8			379
Voorziening Bulemansteeg	333	6			339
Voorziening Rotbrink	1.675	34			1.709
Totaalvoorziening Grondbedrijf	5.103	104	0	0	5.207
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
Voorziening vervanging riolering	1.604		414		2.018
Voorziening onderhoud riolering	39		241	-241	39
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen	1.643	0	655	-241	2.057
Voorziening dubieuze debiteuren					
Voorziening dubieuze debiteuren AD	47				47
Voorziening dubieuze debiteuren SDV	468				468
Totaal voorzienig dubieuze debiteuren	515	0	0	0	515
Voorziening voor verplichtingen					
Voorziening pensioenen wethouders	686	12	8	-58	648
Voorziening subsidie energieprestatie	53				53
Voorziening voor onderhoud gem. gebouwen	1.245		175		1.420
Totaal voorzieningen verplichtingen	1.984	12	183	-58	2.121
Voorziening deelnemingen					
Voorziening De Rotbrink	1.236				1.236
Voorziening Essent	25				25
Totaal voorziening deelnemingen	1.261	0	0	0	1.261
Totaal reserves	8.898	0	0	-662	8.236
Totaal voorzieningen	10.506	116	838	-299	11.161
Totaal generaal	19.404	116	838	-961	19.397

Bedragen x € 1.000	1/1/'22	Rente	Toe-	Ont-	31/12/'22
--------------------	---------	-------	------	------	-----------

			voeging	trekking	
Reserves algemeen					
Algemene reserve	7.973		417		8.390
Totaal reserves algemeen	7.973	0	417	0	8.390
Bestemmingsreserves					
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	263			-47	216
Reserve egalisatie rioolheffing	0				0
Totaal bestemmingsreserves	263	0	0	-47	216
Voorzieningen Grondbedrijf					
Voorziening Centrumvisie	2.780	57			2.837
Voorziening Haven West	379	8			387
Voorziening Bulemansteeg	339	6			345
Voorziening Rotbrink	1.709	35			1.744
Totaalvoorziening Grondbedrijf	5.207	106	0	0	5.313
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
Voorziening vervanging riolering	2.018		414		2.432
Voorziening onderhoud riolering	39		241	-241	39
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen	2.057	0	655	-241	2.471
Voorziening dubieuze debiteuren					
Voorziening dubieuze debiteuren AD	47				47
Voorziening dubieuze debiteuren SDV	468				468
Totaal voorzienig dubieuze debiteuren	515	0	0	0	515
Voorziening voor verplichtingen					
Voorziening pensioenen wethouders	648	12	8	-58	610
Voorziening subsidie energieprestatie	53				53
Voorziening voor onderhoud gem. gebouwen	1.420		175		1.595
Totaal voorzieningen verplichtingen	2.121	12	183	-58	2.258
Voorziening deelnemingen					
Voorziening De Rotbrink	1.236				1.236
Voorziening Essent	25				25
Totaal voorziening deelnemingen	1.261	0	0	0	1.261
Totaal reserves	8.236	0	417	-47	8.606
Totaal voorzieningen	11.161	118	838	-299	11.818
Totaal generaal	19.397	118	1.255	-346	20.424

Bijlage VI: Meer jaren investeringsplanning

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Gemeentehuis	800			
Renovatie kunstgrasvelden Westbroek	1.600			
Kindplein west (excl. Bernardus)	9.500			
Sporthal	2.995			
Brug Junne		1.000		
Uitbreiding Johan Seckelschool				
Uitbreiding 1e inrichting Vechtdal				
Verkeersplan Sporthal/Kindplein				
Uitvoering Verkeersplan		360		
Hondenbeleid				
Totaal	14.895	1.360	0	0

Bijlage VIII: Overzicht taakvelden

Een betere vergelijkbaarheid van baten en lasten die verbonden zijn aan de verschillende taken van gemeenten is van groot belang. Daarbij is het van belang dat de informatie van goede kwaliteit is en aansluit op de behoefte van gemeenten. Een brede beschikbaarheid van deze gegevens stelt andere stakeholders in staat zelf vergelijkingen te maken en deel te nemen aan het debat over beleidsprioriteiten. Dit draagt bij aan een grotere transparantie van het proces rond begroting en verantwoording en een grotere betrokkenheid van alle belanghebbenden. Door de informatie primair in te richten naar de informatiebehoefte van de gemeenten en deze te stroomlijnen met de informatiebehoefte van het Rijk, het CBS en Europa wordt het mogelijk om relevante en betrouwbare financiële informatie te genereren.

Met ingang van de begroting van 2017 stelt het BBV het verplicht om de baten en lasten per taakveld op te nemen in de begroting. In onderstaande bijlage vindt u dit overzicht.

o	Bestuur en ondersteuning			Thema's	Oude iv3 functies
Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo		
0.1 Bestuur		-1.021	-1.021	Raad, College, burgemeester, raadscommissies, voorlichting, regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, lokale rekenkamer, lokale ombudsfunctie, accountantscontrole	001, Bestuursorganen, 005, Bestuurlijke samenwerking, 006, rekenkamerfunctie
0.2 Burgerzaken	210	-1.293	-1.083	Rijbewijzen, paspoorten en burgerschap, leges, Verkiezingen referenda	003, Burgerzaken, 004, Baten en lasten secretarieleges burgerzaken
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	188	-521	-334	Beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden en landerijen die de gemeente (al of niet tijdelijke) in bezit heeft en niet in exploitatie neemt"	nvt
0.4 Overhead	1.033	-2.214	-1.181	Overhead kosten: loonkosten overhead, ICT kosten, huisvestingskosten, uitbestedingskosten bedrijfsvoering, bestuursondersteuning.	002, Bestuursondersteuning college van burgemeester en wethouders, 006, Bestuursondersteuning raad
0.5 Treasury	308	635	943	Financiering, beleggingen, dividenden etc.	330, Nutsbedrijven, 911, Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar, 913, Overige financiële middelen, 914, Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar

o.61 OZB woningen	2.226	-254	1.972	Belasting eigendom woningen, heffing en waardering onroerende zaken	930, Uitvoering Wet WOZ, 932, Baten onroerend zaakbelasting eigenaren, 940, Baten en lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen"
o.62 OZB niet-woningen	1.645		1.645	Belasting eigendom en gebruik bedrijven, heffing en waardering onroerende zaken	930, Uitvoering Wet WOZ, 932, Baten onroerend zaakbelasting eigenaren, 931, Baten onroerend zaakbelasting gebruikers, 940, Baten en lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen
o.64 Belastingen overig	121		121	Heffing en invordering belastingen exclusief toeristen- en forensenbelasting"	933, Baten roerende woon- en bedrijfsruimten, 934, Baten baatbelasting, 937, Baten hondenbelasting, 938, Baten reclamebelasting, 939, Baten precariobelasting, 940, Baten en lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen
o.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	27.688	-587	27.101		921, Uitkeringen gemeentefonds
o.8 Overige baten en lasten	263	-2.880	-2.617	Stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc.	922, Algemene baten en lasten, 960, Saldo van kostenplaatsen, 980, Mutaties reserves, 990, Resultaat van de rekening van baten en lasten
Totaal:	33.683	-8.135	25.548		

1	Veiligheid			Thema's	Oude iv3 functies
Bedragen x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo	
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		164	-1.494	-1.330	Brandbestrijding, preventie, rampenbestrijding
1.2 Openbare orde en veiligheid		88	-592	-504	Formuleren van een integraal veiligheidsbeleid; toezicht en handhaving openbare orde, preventie, APV, parkeerpolitie (BOA's)
Totaal:		252	-2.086	-1.834	

2	Verkeer en vervoer			Thema's	Oude iv3 functies	
Bedragen x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo		
2.1 Verkeer en vervoer		81	-2.784	-2.702	Verkeersbeleid; wegeninfrastructuur; verkeersmaatregelen, werken voor derden	210, Wegen, straten en pleinen en verkeersmaatregelen, 230, Luchtvaart
2.2 Parkeren			-6	-6	Parkeervoorzieningen, regulering van het parkeren	214, Parkeren
Totaal:		81	-2.790	-2.708		

3	Economie			Thema's	Oude iv3 functies	
Bedragen x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo		
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur		145	-161	-17	Fysieke condities scheppen voor alle vormen van bedrijvigheid	310, Handel, ambacht en industrie
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		34	-195	-161	Voorlichting, advies en dienstverlening aan lokale bedrijven; financiële steunregelingen voor bedrijven; regelen straathandel	310, Handel, ambacht en industrie, 830, Bouwgrondexploitatie, 340, Agrarische productie en ontginning
3.4 Economische promotie		1.521	-109	1.412	Promotionele activiteiten om de gemeente op de kaart te zetten, gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en arbeid; promotie toerisme"	310, Handel, ambacht en industrie, 311, Baten Marktgelden, 341, Overige agrarische zaken, jacht en visserij
Totaal:		1.700	-465	1.235		

4	Onderwijs			Thema's	Oude iv3 functies	
Bedragen x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo		
4.1 Openbaar basisonderwijs			-215	-215	Bestuurskosten voor gemeenten die zelf bestuur zijn	420, Basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting (Openbaar en bijzonder)
4.2 Onderwijshuisvesting		31	-1.346	-1.315	Nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding	421, Basisonderwijs onderwijshuisv. (Openb. en bijz.), 441, Voortgezet onderwijs, onderwijshuisv. (Openb. en Bijz.), 431, Speciaal (voorgezet) onderwijs, onderwijshuisv. (Openbaar), 441, Voortgezet onderwijs, onderwijshuisv. (Openbaar)

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	58	-619	-561	Onderwijsbeleid: zorg en leerling-ondersteuning in het onderwijs, doorgaande leerlijnen Leerlingzaken: stimuleren van onderwijsdeelname"	430 Speciaal (voortgezet) onderwijs excl. huisvesting, 440 Voortgezet onderwijs excl. huisvesting, 480, Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs, 482, Volwasseneneducatie, 650, Peuterspeelzalen
Totaal:	89	-2.180	-2.091		

5	Sport, cultuur en recreatie			Thema's	Oude iv3 functies	
Bedragen x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo		
5.1 Sportbeleid en activering			-87	-87	Stimuleren van (amateur en professionele) topsport en breedtesport, gericht op de sportactiviteiten (de "software")	530, Sport
5.2 Sportaccommodaties		722	-2.314	-1.591	Alle accommodatie voor sportbeoefening	530, Sport, 531, Groene sportvelden en terreinen
5.3 Cult.presentatie, -productie en -partic.		5	-309	-304	Alle professionele kunstuitingen van zowel professionele als amateurkunstbeoefening: faciliteiten (gebouwen, inventaris: uitgezonderd musea) om cultuur bij het publiek te brengen, ondersteuning van beoefenaars van professionele kunst (individueel en gezelschap)	540, Kunst, 511, Vormings- en ontwikkelingswerk
5.4 Musea			-25	-25	Musea	541, Musea
5.5 Cultureel erfgoed		148	-248	-100	Historische gebouwen, beschermde stads en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte	821, Stads en dorpsvernieuwing
5.6 Media		271	-890	-619	Bibliotheken, lokale omroep	510, Openbaar bibliotheekwerk, 580, Overige recreatieve voorzieningen
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		102	-1.611	-1.509	Natuurbescherming; parken en plantsoenen; aanleg en onderhoud van kleine watergangen; gemeentelijke recreatievoorzieningen; toeristische voorzieningen; overige recreatieve voorzieningen	240, Waterkering, afwatering en landaanwinning, 550, Natuurbescherming, 560, Openbaar groen en openluchtrecreatie, 580, Overige recreatieve voorzieningen
Totaal:		1.249	-5.484	-4.235		

6	Sociaal domein			Thema's	Oude iv3 functies
	Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo	
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	41	-1.067	-1.026	oe lijn, activeren en ondersteunen van initiatieven van (groepen van) burgers, algemene voorzieningen gericht op participatie (waarvoor geen individuele beschikking nodig is)	650, Kinderdagopvang, 670, Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd, 677, Eigen bijdragen algemene voorzieningen Wmo en Jeugd
6.2 Wijkteams		-877	-877	Bemiddeling in samenkracht en regisseursrol in de uniforme toegang tot de zorg	671, Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd
6.3 Inkomensregelingen	2.954	-4.774	-1.820	Inkomensvoorzieningen; loonkostensubsidies;armoedebeleid"	610, Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen- en subsidies, 613, Overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk, 614, Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid
6.4 Begeleide participatie	123	-3.806	-3.683	Vormen van dagbesteding; beschut werken	611, Sociale Werkvoorziening, 623, Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet, 662, Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel Wmo
6.5 Arbeidsparticipatie	26	-564	-538	Instrumenten gericht op toeleiding naar werk.	623, Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)		-426	-426	Materiële voorzieningen verstrekt op basis van een toekenningbeschikking (WMO)	661, Maatwerkvoorzieningen in natura, materieel WMO
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	99	-2.643	-2.544	Dienstverlening in de vorm beschikbare uren en schuldhelpverlening, op basis van een toekenningbeschikking	614, Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid, 662, Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel Wmo, 667, Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo, 672, PGB Wmo en Jeugd
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		-3.303	-3.303	Jeugdhulpverlening	672, PGB Wmo en Jeugd, 682, Individuele voorzieningen Natura Jeugd, 687, Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd

6.82 Geëscaleerde zorg 18-		-77	-77	Veiligheid; jeugdreclassering en opvang jeugd	683, Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd, 687, Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd
Totaal:	3.243	-17.537	-14.294		

7	Volksgezondheid en milieu			Thema's	Oude iv3 functies	
Bedragen x € 1.000		Baten	Lasten	Saldo		
7.1 Volksgezondheid			-737	-737	Openbare en Jeugdgezondheidszorg; ambulance en ziekenvervoer, verpleeginrichtingen	711, Ambulancevervoer, 712, Verpleeginrichtingen, 714, Openbare gezondheidszorg, 715, Centra voor jeugd en gezin (jeugdgezondheidszorg) (uniform deel)
7.2 Riolering		1.663	-1.422	241	(jeugdgezondheidszorg) (uniform deel)Waterkwaliteit; opvang en verwerking van afval- en hemelwater	722, Riolering, 726, Baten rioolheffing
7.3 Afval		2.201	-1.671	530	Inzameling en verwerking van bedrijfs- en huishoudelijk afval	721, Afvalverwijdering en -verwerking, 725, Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing
7.4 Milieubeheer		4	-532	-527	Zorg voor de kwaliteit van bodem en lucht; bestrijding geluidshinder	723, Milieubeheer
7.5 Begraafplaatsen en crematoria		312	-391	-80	Begraafplaatsen en crematoria	724, Lijkbezorging, 732, Baten begraafplaatsrechten
Totaal:		4.180	-4.753	-573		

8	VHROSV			Thema's	Oude iv3 functies
	Bedragen x € 1.000	Baten	Lasten	Saldo	
8.1 Ruimtelijke ordening	57	-974	-918	Structuurplannen en -visies; bestemmingsplannen	810, Ruimtelijke ordening
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.742	-3.063	-321	Grondverwerving, bouw en woonrijp maken; verkoop van bouwrijpe gronden(niet bedrijfsterrein)	160, Opsporing en ruiming conventionele explosieven, 830, Bouwgrondexploitatie
8.3 Wonen en bouwen	472	-846	-374	Volkshuisvesting; stads- en dorpsvernieuwing; wijkaanpak; dienstverlening aan derden	820, Woningexploitatie /woningbouw, 821, Stads- en dorpsvernieuwing, 822, Overige volkshuisvesting, 823, Bouwvergunningen (Omgevingsvergunning)
Totaal:	3.271	-4.884	-1.613		

Bijlage VII: Overzicht 3D

(Bedragen x € 1.000)

<u>Overzicht budgetten rijk incl. meicirculaire 2018</u>	2019	2020	2021	2022
Budgetten Rijk	10.192	10.049	9.985	9.998
Totaal	€ 10.192	€ 10.049	€ 9.985	€ 9.998

<u>Overzicht begroting Excl. Egalisatieposten</u>	2018	2019	2020	2021
Participatiewet Re-integratie	626	607	607	607
Participatiewet Sociale Werkvoorziening	3.339	3.174	3.013	3.013
Wmo ZIN	3.229	3.053	3.053	3.053
Wmo PGB	177	177	177	177
Jeugd ZIN	3.178	3.178	3.196	3.196
Jeugd PGB	202	202	202	202
Samen Doen (subsidiepartners en BOH)	861	861	861	861
Totaal	€ 11.612	€ 11.252	€ 11.109	€ 11.109

<u>Egalisatieposten</u>	2019	2020	2021	2022
Egalisatiepost 3D Wmo	-44	16	78	78
Egalisatiepost 3D Jeugd	107	54	57	57
Egalisatiepost 3D Participatiewet***	10	125	129	125
Totaal egalisatieposten	€ 73	€ 195	€ 264	€ 260

<u>Nog te verwerken begrotingswijzigingen</u>				
Meicirculaire	332	373	387	480
WMO	209	226	226	226
Bescherm Wonen	210	210	210	210
Hogere uitvoeringskosten RSJ	-16	-16	-16	-16
Participatie	-242	-342	-442	-392
Totaal	€ 493	€ 451	€ 365	€ 508

Saldo Egalisatieposten na begrotingswijzigingen	€ 566	€ 646	€ 629	€ 768
Totaal begroting transities	€ 12.178	€ 11.898	€ 11.738	€ 11.877